

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ



**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ**

**КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ І СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ З ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ
ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ**



***«Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та
практичний аспект»***

Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, 04 грудня 2020 року

м. Дніпро

УДК 336.763

Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та практичний аспект : Матеріали всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Дніпро, 04 грудня 2020 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2020. 194 с.

Редакційна колегія:

Наливайко Л.Р. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України;

Лазарєв В.О. – декан факультету підготовки фахівців для підрозділів стратегічних розслідувань, к.ю.н., підполковник поліції;

Санакосв Д.Б. – завідувач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань факультету підготовки фахівців для підрозділів стратегічних розслідувань, к.ю.н., доцент.

Палешко Я.С. – старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції, к.е.н.;

Некlesa О.В. – науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції, старший лейтенант поліції;

Редакційна колегія

ДДУВС, 2020

ЗМІСТ

Анісімов Д.О.	<i>Актуальні питання легалізації грального бізнесу в умовах постмодерну.</i>	6
Алекберов М.А. Верхоглядова Н.І.	<i>Економічна ефективність як складова фінансово-економічної безпеки підприємств.</i>	8
Бочковий О.В.	<i>Неефективність фінансового контролю в Україні: досвід та перспективи.</i>	12
Бондаренко К.В. Санакоєв Д.Б.	<i>Проблеми законодавчого регулювання сфери державних закупівель під час розслідування злочинів у сфері господарської діяльності.</i>	16
Воробець Х.О. Паршин Ю.І.	<i>Оцінка економічної безпеки держави.</i>	21
Воробець Х.О. Санакоєв Д.Б.	<i>Інформаційно-аналітичне забезпечення протидії організованій злочинності та корупції.</i>	24
Возна Д.В. Калініченко З.Д.	<i>Вектори розвитку економічної системи України крізь призму досвіду європейських країн</i>	27
Гурєєв А.В. Паршин Ю.І.	<i>Особливості впливу дебіторської заборгованості на економічний розвиток в державі.</i>	32
Гаркуша А.Г.	<i>Проблемні аспекти затримання особи в порядку ст.298-2 КПК України.</i>	36
Дараган В.В.	<i>Щодо інституційної спроможності протидії злочинам у сфері публічних закупівель підрозділами стратегічних розслідувань Національної поліції України.</i>	42
Дембицька Т.П. Санакоєв Д.Б.	<i>Економічна злочинність в Україні та її негативний вплив на розвиток держави.</i>	46
Дишкант О.Р. Юр'єв Д.С.	<i>Корупційні правопорушення: адміністративно-правовий аспект.</i>	50
Ємець О.М.	<i>Організована злочинність: поняття в міжнародному та національному праві.</i>	53
Єфімов М.М.	<i>Окремі аспекти розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності.</i>	58
Запотічна Р.А.	<i>Вплив корупції на врегулювання проблеми зовнішньої заборгованості держав перед транснаціональними банками.</i>	61
Заєць О.	<i>Фінансові розслідування злочинів економічної спрямованості.</i>	64
Карпенко В.О. Паршин Ю.І.	<i>Бухгалтерський облік довгострокових зобов'язань: оцінка та основні проблеми.</i>	68
Катаєв Н.А.	<i>Проблеми протидії корупції в госзакупках в Республіке Казахстан.</i>	71

Кубецька О.М. Остапенко Т.М.	<i>Багаторівневий маркетинг: шахрайство чи хороший план.</i>	76
Кубецька О.М. Остапенко Т.М. Козій В.С.	<i>Встановлення актуальних проблем протидії організованій економічній злочинності для забезпечення економічної безпеки держави.</i>	78
Кукуш Є.К. Кубецька О.М.	<i>Сутність економічної безпеки підприємств.</i>	81
Матвієнко А.С. Санакоєв Д.Б.	<i>Проблемні аспекти дотримання гарантій законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.</i>	84
Недойнов К.В. Юр'єв Д.С.	<i>Оборотні активи підприємства в аспекті адміністративних правопорушень.</i>	88
Орел Я.С. Некlesa О.В.	<i>Організація та виявлення окремих видів кримінальних правопорушень вчинених в сфері економіки.</i>	92
Паршин Ю.І.	<i>Інформаційні технології як фактор ефективної роботи ОВС.</i>	97
Палешко Я.С.	<i>Вплив корупційних діянь на суспільство країни.</i>	101
Панченко О.М.	<i>Вплив прибутку на економічну безпеку суб'єкту господарювання</i>	104
Полоз А.М. Санакоєв Д.Б.	<i>Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії.</i>	107
Палчинська Л.Р. Паршин Ю.І.	<i>Наслідки інфляції для економіки країни та шляхи їх подолання.</i>	111
Рудницька К.Г. Паршин Ю.І.	<i>Облік господарських операцій на підприємстві в сучасних умовах.</i>	115
Разумова Г.В. Южека Р.С.	<i>Економічна безпека підприємства.</i>	117
Рогальська В.В.	<i>Особливості реалізації права на справедливий судовий розгляд під час міжнародного співробітництва при розслідуванні окремих видів корисливо-насильницьких та економічних злочинів.</i>	120
Санакоєв Д.Б. Соломіна Г.В.	<i>Ризики і загрози, пов'язані з економічної безпекою підприємств.</i>	125
Сеитов Б.Т.	<i>Сравнительно-правовой анализ отдельных налоговых преступлений (уголовно-правовых норм, предусматривающих ответственность за уклонение от уплаты налогов в Украине и Казахстане).</i>	129
Ставніцер Б.В. Калініченко З.Д.	<i>Передумови переходу України на модель сталого розвитку на національному та регіональному рівнях</i>	136
Тертишник В.М.	<i>Проблеми протидії WHITE-COLLAR CRIME В УКРАЇНІ.</i>	140
Ткаченко П.І.	<i>Військово-економічні злочини як загроза національної безпеки.</i>	148

Усаткін Д.Г.	<i>Характеристика організованих груп, які беруть участь у груповому порушенні громадського порядку.</i>	153
Хованова Д.О. Санакоєв Д.Б.	<i>Особливості розслідування злочинів вчинених організованими групами та злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.</i>	157
Черкас К.Ш. Паршин Ю.І.	<i>Розвиток цифрової економіки в умовах глобалізованого суспільства.</i>	161
Чаплинський К.О.	<i>Криміналістична характеристика лідера злочинного угруповання.</i>	164
Чабан Д.М.	<i>Діяльність злочинних банд та їх вплив на розвиток транснаціональна злочинності.</i>	168
Черняк А. Санакоєв Д.Б.	<i>Вплив загроз на економічну безпеку України.</i>	172
Черняк Н.П.	<i>Деякі актуальні проблеми протидії корупції в Україні.</i>	175
Шаповалов Д.О.	<i>Злочинна організація: поняття та ознаки.</i>	177
Шраго А.О.	<i>Актуальні питання взаємодії оперативних та слідчих підрозділів під час розслідування збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею Інтернет.</i>	181
Шиян Д.С. Шиян О.Ю.	<i>Економічні обставини криміналізації нецільового використання бюджетних коштів.</i>	187
Юр'єв Д.С.	<i>Виявлення злочинів при здійсненні публічних закупівель.</i>	192

Анісімов Дмитро Олексійович
викладач кафедри спеціальної
фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОСТМОДЕРНУ

Сьогодні свобода асоціюється із ступенем матеріального достатку. Бажання збагачення породжується постійною його рекламою, а також виховання у людей надмірних викривлених потреб. Засоби масової інформації слугують активним інструментом розпалювання штучних, не потрібних людині бажань. Рекламі вдається пробудити в людях все нові і нові бажання [1, с. 44]. Однією із можливостей легкого збагачення, яка рекламується через засоби масової інформації – це азартні ігри.

З 15 травня 2009 року в Україні діяв Закон України «Про заборону грального бізнесу» і відповідно заборонявся будь-який прояв грального бізнесу та участь в азартних іграх. А легальним було проведення тільки державних лотерей, відповідно до Закону України «Про державні лотереї в Україні».

14 липня 2020 року із прийняттям Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» в Україні було легалізовано гральний бізнес. Даний закон зокрема регулює організацію та проведення азартних ігор в мережі Інтернет. Таким чином ставки на спорт легалізовано, але ч. 3 ст. 369-3 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням з одержанням в результаті цього неправомірної вигоди.

Згідно Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі Генеральної прокуратури України, у період з 2015 по 2020 рік (час існування ст. 369-3 КК України) зареєстровано тільки 7 кримінальних проваджень, і двом

особам вручено повідомлення про підозру. Відомості про засуджених осіб взагалі відсутні.

Оцінка грального бізнесу як негативного соціального явища не є однозначною, про що свідчать різні підходи держав світу щодо нормативно-правового регулювання організації та участі в азартних іграх [2, с. 12]. Однак, погоджуємося з думкою С. Рябчука, що гральний бізнес є вкрай небезпечним видом господарської діяльності, що підриває соціально-економічну атмосферу життєдіяльності суспільства. Небезпечність цього виду діяльності полягає в тому, що цей вид господарської діяльності нерозривно пов'язаний з таким суспільним явищем, як азартні ігри, які в свою чергу виявляють руйнівний вплив на особистість гравця, спричиняючи у деяких випадках патологічну залежність до них [3 с. 191].

Наголосимо також, що злочини у сфері корупції та шахрайства характеризуються інтелектуальною складовою з боку злочинців. Адже згідно статистики засуджені за дані категорії злочинів в більшій кількості особи з вищою освітою. До даних злочинів досить професійно готуються, а тому ускладнюється їх розкриття.

Зазначене підтверджується опитуванням слідчих Національної поліції України, яке вказало, що на сьогодні існує надвисокий рівень латентності злочинів передбачених ч. 3 ст. 369-3 КК України та проблеми застосування доказової бази в судових органах.

З вище викладеного, вважаємо, що легалізація грального бізнесу в Україні є передчасним рішенням законодавця. Адже Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» не тільки може негативно вплинути на суспільство, а й ще більше ускладнити застосування ч. 3 ст. 369-3 КК України. Тому, окреслена тема є актуальною та потребує подальшого наукового дослідження.

Список використаної літератури:

1. Э. Мельникова Почему они совершают преступления? Москва. Молодая гвардия. 1974, 124 с.

2. Філютович-Герасименко В.С. Адміністративно-правові засади протидії незаконному гральному бізнесу в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 246 с.

3. Рябчук С.В. Кримінологічна характеристика та запобігання гральному бізнесу : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 218 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/03/diss_riabchuk_07_03_19.pdf (дата звернення: 03.10.2020).

Алекберов Мезлум Алимадат огли

здобувач I курсу магістратури

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

науковий керівник: **Верхоглядова Наталя Ігорівна**

д.е.н., професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК СКЛADOVA ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

За визначеннями науковців фінансово-економічна безпека підприємств може бути охарактеризована, як стан підприємства, що дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стабільність, платоспроможність і ліквідність у довгостроковому періоді; забезпечує достатню фінансову незалежність; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення; здатен протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, що прагнуть завдати фінансової шкоди підприємству або змінити всупереч бажанню структуру власного капіталу, або примусово ліквідувати підприємство. Фінансово-економічна безпека підприємств є результатом комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці,

безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [1]. Отже, першочерговою проблемою для формування фінансово-економічної безпеки, є аналіз та підвищення економічної ефективності підприємства, що є, з одного боку, результатом діяльності суб'єкта господарювання, свідчить про його досягнення та набутки, з іншого – виявляє передумови та резерви для розвитку підприємства.

Структура аналізу економічної ефективності підприємства складається з оцінки основних груп показників:

1. Показники оцінки майнового стану та джерел його утворення: питома вага активної частини основних фондів Зростання цього показника в динаміці — позитивна тенденція: коефіцієнт зносу основних фондів - показник характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості; коефіцієнт вибуття та оновлення основних фондів - показує, яка частина основних засобів, з котрими підприємство почало діяльність у звітному періоді, вибула з причини зносу та з інших причин, та яку частину наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби; фондомісткість, фондвіддача, рентабельність основних фондів.

2. Показники ліквідності та платоспроможності (характеризують фінансові можливості підприємства, щодо погашення заборгованості, покриття підприємством позичкових коштів):

- величина власного капіталу - характеризує частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства. Цей розрахунковий показник залежить як від структури активів, так і від структури джерел коштів.;

- коефіцієнт покриття загальний - характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань

- коефіцієнт швидкої ліквідності - Аналогічний коефіцієнту покриття, обчислюється за поточними активами, виключаючи з розрахунку виробничі запаси

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;

- частка оборотних коштів в активах підприємства.

3. Показники фінансової стійкості:

- коефіцієнт автономії; - коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів, Зростання цього показника в динаміці також свідчить про посилення залежності підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості.; - коефіцієнт фінансового ризику; - коефіцієнт фінансової стабільності;

- коефіцієнт забезпеченості власними коштами; - коефіцієнт довгострокового залучення капіталу характеризує структуру капіталу [3]. Зростання цього показника - негативна тенденція, яка означає, що підприємство починає все сильніше залежати від зовнішніх інвесторів; коефіцієнт забезпеченості запасів і затрат власними коштами; ступінь залежності підприємства від кредиторів.

4. Показники прибутковості та рентабельності, які дають можливість порівняти отриманий прибуток з вкладеним капіталом, тобто міру ефективності авансованого у виробництво і реалізацію капіталу. До них можна віднести: рентабельність виробництва; рентабельність продажів; рентабельність власного капіталу; рентабельність активів.

5. Показники ділової активності, а саме:

коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності власного капіталу; коефіцієнт оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості; тривалість обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей; коефіцієнт оборотності матеріальних запасів; - тривалість операційного циклу.

Наступною групою показників, які необхідно визначати та аналізувати є показники прибутковості інвестиційного капіталу. Їх розрахунок є необхідним для того, щоб визначити на скільки ефективним є інвестиції у дане підприємство, за який термін вони окупаються та який економічний ефект приносять. Переважно такі показники необхідні потенційним інвесторам, які зацікавлені в розвитку підприємства. До них відносяться: прибутковість інвестицій у звичайні акції; прибутковість інвестицій у фірмі; строк

окупності інвестицій; індекс доходності інвестицій [4].

Крім фінансових коефіцієнтів, також важливо проаналізувати тенденції змін таких показників як: чистий дохід від реалізації продукції; собівартість реалізованої продукції; валовий прибуток (збиток), який розраховується шляхом виключення з чистого доходу від реалізації продукції собівартості продукції; фінансово-економічний результат від операційної діяльності, який визначається як сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат; фінансово-економічний результат від звичайної діяльності до оподаткування, визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від основної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків); чистий прибуток (збиток); валюта балансу; власний капітал, залучений капітал; необоротні та оборотні активи [2].

Крім того, важливим є аналіз показників, які характеризують кадри, нематеріальні активи та інтелектуальний капітал, оскільки саме ці сфери останнім часом починають набувати більшої значущості. Такі показники складніше виміряти та оцінити через відсутність достатньої кількості інформації та необхідності використання суб'єктивних методик оцінювання.

Список використаної літератури:

1. Економічна безпека: навч. посіб. За ред. З.С.Варналія. К.: Знання, 2009. 647с
2. Кудренко Н.В. Теоретико-методичні підходи щодо оцінювання економічної ефективності функціонування підприємств. *Економіка і право*. 2015. №18. С. 61-67.
3. Кузьмін О.Є., Мельник. О.Г. Економічна діагностика : навч. посіб. Київ, 2012. 298 с.
4. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20. С.174-177.

Бочковий Олексій Васильович
завідувач навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем превентивної діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
майор поліції

НЕЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Якщо ми погоджуємося з тим, що корупцію можна порівнювати з хворобою суспільства, то вітчизняні антикорупційні заходи нагадують заклинання шамана у протидії хворобам людини. І це при тому, що усім відомі ліки, проте нашій державі або не вигідно або немає коштів їх придбати. А удосконалення існуючих інституцій можна порівняти з імітацією цим самим шаманом своєї потрібності, щоб не дай Бог ніхто не подумав, що він не ефективний!

Україна достатньо активно висвітлює протидію корупції у медіапросторі, запровадили фінансовий контроль у вигляді декларування доходів. Та чи ефективні ці заходи? Аналіз реальних результатів антикорупційної діяльності показує, що ні.

Чи не кожний ЗМІ, так само як і стрічка новин у Фейсбук рясніє повідомленнями про викриття чергового хабарника, створення чергового антикорупційного органу чи видання нормативно-правового акту, який має сприяти протидії корупції. Виходячи з кількості фактів виявлення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією у пересічного громадянина може скластися враження успішної антикорупційної діяльності. Та за об'єктивними оцінками, Україна лише на 126 місці за рейтингом міжнародної неурядової антикорупційної організації Transparency International за

результатами 2019 року серед 180 країн, з показником у 30 балів. Для порівняння, найближчі сусіди Польща на 41 місці, Словачина на 59-му[1].

Погіршення рейтингу України у антикорупційному рейтингу, адже у 2018 році ми мали на 2 бали більше (32) й займали 120 місце у рейтингу, вказує на те, що обраний рецепт виявився не ефективним. Порівняння з рецептом не випадкове, адже ми живемо в умовах пандемії та лікарі, призначаючи лікування та борючись щодня за життя пацієнтів, постійно вносять корективи у лікування, коли помічають погіршення стану пацієнта.

Між тим, ми бачимо неефективність антикорупційної політики, проте вперто продовжуємо створювати контролюючі антикорупційні органи, куди призначаються одні й ті ж службовці, які багато років займали посади у інших контролюючих чи правоохоронних органах, яких постійно звинувачують у корумпованості. Така собі замкнена система: службовці корумпованих структур влаштовуються на роботу до новостворених антикорупційних структур, щоб протидіяти корупції у тих структурах, у яких вони раніше працювали.

Відбувається своєрідна імітація антикорупційної діяльності, адже здійснювані заходи не ефективні. Часто виявлений журналістами чи громадськими активістами факт вчинення корупційних дій, чи навіть підозра на них, що спричинило значний суспільний резонанс отримує відповідне реагування зі сторони державних органів. У кращому випадку, скомпрометованого чиновника звільняють, демонструючи рішучість та безкомпромісність до таких порушень[2, 3]. Проте фактично відбувається лише стримування резонансу, шляхом зміни статусу таких осіб, адже до відповідальності нікого не притягують, конфіскації не відбувається, а вплив таких осіб на підконтрольні сфери залишається. Більше того, через деякий час упійманий на корупції чиновник звертається до суду та поновлюється на посаді, отримавши значні кошти компенсації за неправомірне звільнення.

Ситуація з фінансовим контролем ще гірша. Адже, не зважаючи на те, що у всьому цивілізованому світі аналіз статків чиновників здійснюється у автоматичному режимі, в Україні НАЗК у «ручному» режимі аналізує дані,

вказані у електронних деклараціях.

Виникає питання щодо доцільності існування певних антикорупційних інституцій, особливо на фоні журналістських розслідувань щодо викриття чергового корупціонера, які стали надзвичайно популярними та вражають об'ємом інформації, яку здобувають журналісти у відкритому доступі, не маючи жодних спеціальних можливостей та повноважень, на відміну від державних структур.

Ми можемо скільки завгодно змінювати діючі нормативно-правові акти чи приймати нові, але результат не зміниться, доки не буде забезпечений автоматизований фінансовий моніторинг держслужбовців з відповідною автоматизованою системою санкціонування, яка мінімізує людський фактор у прийнятті рішень щодо корупціонерів.

Звісно, запровадження електронного декларування доходів стало першим кроком до автоматизованого фінансового контролю, на яке вже вчиняються атаки правового характеру[4]. Та далі справа не пішла.

Звертаючись до іноземного досвіду, можна побачити, що процедура декларування доходів є нормою не тільки державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а й для усіх фізичних та юридичних осіб[5]. Більше того, у більшості розвинених країнах фінансовий контроль давно автоматизований, адже за сучасного розвитку інформаційних систем запровадження не складне, а ефективність висока. Наприклад у Великобританії фінансовий моніторинг у автоматичному режимі здійснюється щодо державних службовців у 5 поколіннях (діти, внуки, батьки, діди). Таким чином виключається можливість записати майно, отримане корупційним шляхом на родичів. Рахунки блокуються, а реєстрація майна відміняється.

Організувати такий порядок в Україні не складно. А враховуючи можливості сучасних інформаційно-аналітичних систем, розробка такого програмного забезпечення під потреби України справа не складна. Більше того, ми усі є об'єктами моніторингу соціальних мереж. Для багатьох не секрет, що

Фейсбук збирає данні щодо кожного користувача для формування профілю покупця, який успішно використовується з метою розповсюдження персоніфікованою реклами.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що фінансовий контроль є необхідним та потужним засобом у протидії злочинності та корупції, проте у тому вигляді, який він є в Україні не може вважатися ефективним.

Одним із шляхів вирішення проблеми вважаємо якнайшвидше запровадження автоматизованого фінансового контролю за держслужбовцями для виключення людського фактору та маніпуляцій зі сторони зацікавлених осіб.

Список використаної література:

1. Індекс сприйняття корупції – 2019. URL:<https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2019/>
2. Зеленский уволил главу СБУ в Николаевской области // Украинская правда. URL:<https://www.pravda.com.ua/rus/news/2020/11/18/7273989/>
3. После скандала с нарушением карантина уволен глава департамента Нацполиции // Украинская правда. URL:<https://www.pravda.com.ua/rus/news/2020/11/18/7273985/>
4. В'ячеслав Шрамович. Крок до скасування безвізу і проблем з МВФ. Що означає суперечливе рішення Конституційного суду. URL:<https://www.bbc.com/ukrainian/features-54722000>
5. Польша і корупція: життя чиновників відкриють законом. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2222765-polsa-i-korupcia-zitta-cinovnikiv-vidkriut-zakonom.html>

Бондаренко Каріна Володимирівна
 старший слідчий в ОВС відділу
 розслідування злочинів у сфері
 господарської діяльності та службової
 діяльності СУ ГУНП в Запорізькій
 області, майор поліції

Санакоев Дмитро Борисович
 кандидат юридичних наук, доцент,
 завідувач кафедри фінансово-економічної
 безпеки факультету економіко-правової
 безпеки ДДУВС, підполковник поліції

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На законодавчому рівні не встановлено порядок формування членами тендерного комітету очікуваної ціни під час складання річного плану державних закупівель та подальшого проведення конкурсних торгів, не встановлено перелік джерел інформації, якими мають керуватись члени тендерних комітетів під час визначення справедливої /середньо ринкової/ ціни, в той же час різні джерела інформації /Управління статистики, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, тощо/ надають інформацію щодо середньо ринкових цін на ту чи іншу продукцію, яка суттєво різниться;

- на законодавчому рівні не встановлені чіткі вимоги щодо порядку формування членами тендерного комітету документації конкурсних торгів, що в свою чергу дає можливість формувати вказану документацію шляхом встановлення дискримінаційних вимог до потенційного кола учасників аби позбавити можливості участі в конкурсних торгах учасників, які не увійшли в змову /додаткові вимоги до учасників, нечітке або двояке трактування термінів та понять, тощо/. При цьому до теперішнього часу на законодавчому рівні не визначено у нормах термін «дискримінаційні вимоги до учасників» (стаття 1 Закону № 1197) та перелік вимог до учасників, що є дискримінаційними та обмежують конкуренцію (стаття 22 Закону № 1197);

- до теперішнього часу Кабінетом Міністрів України не затверджена Методика щодо визначення збитків у сфері державних закупівель, у разі допущення порушень вимог законодавства у сфері державних закупівель, якщо такі порушення призвели до неправомірного вибору переможців або неправомірного відхилення пропозицій конкурсних торгів учасників; внаслідок порушення процедур, якщо такі порушення призвели до застосування неконкурентної переговорної процедури, а також до здійснення закупівлі за завищеннями цінами.

Таким чином визначити суму збитків, в тому числі шляхом проведення відповідних економічних експертиз, в разі допущення членами тендерного комітету вимог законодавства у сфері державних закупівель та наявності фактів неправомірного вибору переможців або неправомірного відхилення пропозицій конкурсних торгів учасників; здійснення закупівлі за завищеннями цінами не можливо.

- на законодавчому рівні (ЗУ «Про здійснення державних закупівель») не визначені поняття «змова учасників процедури закупівлі» та «ознаки змови учасників процедури закупівлі»;

- на законодавчому рівні, в тому числі згідно вимог документацій конкурсних торгів, на суб'єктів господарювання - переможців конкурсних торгів не покладено обов'язок поставляти продукти харчування заздалегідь визначеного виробника, оскільки висуваються вимоги лише щодо якісних характеристик предмета закупівлі. Таким чином суб'єкти господарювання – переможці конкурсних торгів можуть мати розгалужену мережу контрагентів /постачальників/, у котрих здійснюється закупівля тієї чи іншої продукції. У зв'язку з цим, визначення розмірів торгівельних (постачальницько-збутових) надбавок до оптової ціни виробника, які встановлені для суб'єктів господарювання згідно розпорядження голови Запорізької ОДА, ускладняється великою кількістю контрагентів – посередників, які не є виробниками продукції, а лише здійснюють оптову торгівлю, закупаючи товар через розгалужену мережу постачальників.

В свою чергу на суб'єктів господарювання жодним нормативно-правовим актом покладено не покладено обов'язок відслідковування торгівельної надбавки /встановлення оптової ціни виробника/, у разі ненадання їм попереднім продавцем (посередником) декларації про оптову ціну на продовольчі товари.

Крім того, з метою встановлення фактів порушення вимоги розпорядження голови обласної державної адміністрації від 22.09.2008 № 353 та визначення суми бюджетних коштів, яка була надлишково сплачена, необхідно визначити продукція яких саме виробників була поставлена суб'єктом господарювання – переможцем конкурсних торгів на адресу дитячих навчальних закладів у той чи інший період, що можливо зробити лише на підставі документів щодо якості та виробника продуктів харчування /сертифікати якості, декларації виробника, тощо/, оскільки в видаткових накладних зазначається лише назва та кількість товару, поставки яких були здійсненні..

При цьому на законодавчому рівні до керівників дитячих навчальних закладів не висуваються вимоги щодо збереження сертифікатів якості /декларацій виробника, тощо/ на продукти харчування, які були спожиті.

Крім того суб'єкти господарювання – переможці конкурсних торгів мають незначну кількість контрагентів – виробників продукції, у яких напрямую проводилась закупівля продуктів харчування, які в подальшому поставлялися до закладів освіти.

- за виписками по банківських рахунках деяких суб'єктів господарювання – переможців конкурсних торгів неможливо відслідкувати конкретних контрагентів, які здійснювали продаж тих чи інших продуктів харчування, оскільки у банківських виписках, в графах призначення платежу зазначено «за продукти харчування» без конкретизації, за які саме. В той же час, в ході проведених обшуків та тимчасових доступів до документів, первинні фінансово-господарські документи суб'єктів господарювання – переможців конкурсних торгів, в яких би містилася інформація щодо закупівлі тих чи інших

продуктів харчування вилучена не була, у зв'язку з її відсутністю або приховуванням службовими особами вказаних підприємств.

На виконання вимог пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17.04.2008 №373 "Про затвердження Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання» наказом Міністерства Економіки України від 13.08.2008 №341 «Про затвердження форми декларації про оптову ціну на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, та Інструкції про заповнення і застосування декларації про оптову ціну на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання» була затверджена декларація про оптову ціну на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, а також Інструкція про заповнення і застосування декларації про оптову ціну на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання.

Завірена керівником або особою, яка його заміщує, копія декларації надається виробником кожному покупцеві (товароотримувачу, вантажоодержувачу) товару разом з первинними документами для проведення господарських операцій з відпуску товару і застосовується на всіх етапах реалізації товару.

При цьому згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.07р. №1222 «Про затвердження порядку декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари», суб'єкти господарювання, які провадять діяльність з виробництва продовольчих товарів за переліком вказаним у ній, у разі зміни їх оптово-відпускних цін, у порядку визначеному цією Постановою подають до територіальних органів Держцінінспекцій відповідні документи.

На даний час територіальні органи Держцінінспекцій ліквідовані, а Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, яка буде виконувати ці функції, ще не створена, але перебуває у процесі створення. Таким чином на даний час відсутній орган який мав

повноваження щодо перевірки дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства України щодо порядку ціноутворення.

Для здійснення декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари за Постановою КМУ №1222 не створено жодного органу.

Таким чином суб'єктами господарювання – виробниками продукції неможливо отримати декларацію про зміну оптово-відпускних цін на продовольчі товари та в подальшому надати на адресу покупців відповідну декларацію про оптову ціну на продовольчі товари.

Таким чином тривалий строк проведення досудового слідства зумовлений великою кількістю документів, які підлягають вилученню та дослідженню, а також значною кількістю суб'єктів господарювання, у яких мають бути проведені вилучення вказаних документів. В той же час на запити слідчого, які направляються в порядку ст. 93 КПК України, суб'єкти господарювання в більшості випадків відмовляються надавати документи /їх копії/, у зв'язку з чим, органи слідства змушені звертатися до суду з відповідними клопотаннями, щодо надання дозволу на тимчасовий дозвіл до документів, що значною мірою уповільнює строки отримання необхідних документів.

Список використаної література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. посіб. / О.Г. Фролова. К. : Арт Ек, 1997. 207 с.
3. Антонян О.А. Неструктурована інформація в інформаційно-аналітичному забезпеченні системи економічної безпеки бізнесу / О.А. Антонян // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2013. № 25 (II). С. 232–240.

Воробець Христина Олегівна,
курсант 4 курсу, спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
науковий керівник: **Паршин Юрій Іванович**
д.е.н., доцент, професор кафедри фінансових
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Для сучасного стану економіки України як самостійної незалежної держави, утвердження її як суб'єкта світового співтовариства особливо актуальними є проблеми забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку, формування механізму протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, підвищення рівня життя населення, розвитку системи міжнародної економічної взаємозалежності.

Функціонування сучасної економічної системи держави повинно становити собою сталий та упорядкований процес з урахуванням тенденцій та прогнозів розвитку світового економічного простору. Однак загострення політичної ситуації, економічної кризи, зростання невдоволеності населення, девальвація гривні, невдала валютна політика, відтік іноземних інвестицій, значне підвищення цін на послуги та товари першої необхідності для населення, загальне падіння макроекономічних показників країни, виробництво неконкурентоспроможної продукції, сировинна орієнтація експорту становлять собою сукупність факторів, які несуть в собі негативний вплив на механізм захисту національних економічних інтересів держави.

Сьогодні питання національної безпеки набуло особливої актуальності, оскільки від його вирішення залежатимуть доля України, соціально-економічний добробут громадян, становлення їхньої національної самосвідомості та поваги до своєї держави, тому необхідно врахувати помилки, допущені під час здійснення економічних реформ, які призвели до руйнівних

процесів в економіці та у свідомості людей.

В умовах активізації глобалізаційних процесів економічна безпека повинна гарантувати захист не тільки внутрішнього середовища країни, але й забезпечувати стабільність ведення зовнішньоекономічних операцій та сприяти зміцненню позиції держави на міжнародному рівні. Вона охоплює усі сфери економічного життя держави, визначає здатність економіки протистояти впливу негативних тенденцій як всередині країни, так і з зовнішнього середовища.

Мунтіян В.І. [1, с. 10] називає економічною безпекою комплекс заходів, причому загальнонаціональних, які спрямовані на постійний та стабільний розвиток економіки держави, та такий, що містить механізм протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам. Група вчених, визначаючи категорію економічної безпеки держави, за основу беруть передумови для економічної незалежності. Наприклад, А. Степаненко та М. Герасимов [2, с. 39] під економічною безпекою розуміють такий стан економіки, що забезпечує її зовнішню незалежність і внутрішню стабільність.

Критеріальна оцінка має охоплювати найважливіші сфери управління економічною безпекою держави. Однак увагу варто зосередити не тільки у напрямку галузей, котрі є відсталими та потребують значних трансформаційних перетворень, але й розвинутих, стратегічно важливих та конкурентоспроможних сфер господарської діяльності, котрі мають реальну можливість покращення економічного стану та фінансового клімату в суспільстві.

Водночас показники економічної безпеки держави є взаємопов'язаними. Так, наприклад, падіння макроекономічних показників у свою чергу може бути спричинене зростанням об'ємів «тонізованої» економіки, частки імпортованих товарів та послуг на внутрішньому ринку, різкими коливаннями на валютному та інвестиційному ринку тощо. Крім того, при погіршенні макроекономічної ситуації погіршуються виробничі процеси, змінюється структура експорту, змінюється співвідношення між номінальною та реальною заробітною платою, зростає невдоволеність населення державною політикою уряду, що у свою

чергу може призвести до негативних суспільних процесів.

У процесі розроблення та впровадження сучасних заходів та методів управління економічною безпекою держави важливо враховувати існуючі макро- та соціально-економічних показники розвитку та фактори, які мають на них як безпосередній, так і опосередкований вплив. При цьому дослідження індикаторів та критеріїв економічної безпеки має важливе значення. Під індикатором економічної безпеки розуміють реальні статистичні показники розвитку економіки країни, які найбільш повно характеризують явища і тенденції в економічній сфері [3].

Вчені розробили велику кількість методів розрахунку оцінки рівня економічної безпеки держави. Для цього найчастіше використовується математичне моделювання, нормування порогових значень у відповідності із середньосвітовим показником.

Економічна безпека держави є важливою складовою національної безпеки, але водночас це складна умовно замкнена система, яка має свою структуру, внутрішню логіку, що обумовлює актуальність і необхідність вдосконалення методології інтегральної оцінки рівня економічної безпеки держави з метою забезпечення адекватного реагування на дестабілізуючі фактори.

Функціонування сучасної економіки неможливе без формування дієвої системи національної економічної безпеки. При цьому важливого значення набуває здійснення оцінки рівня економічної безпеки держави та вжиття усіх необхідних заходів, які сприятимуть підвищенню рівня захисту національних інтересів. Для цього важливого значення набуває вибір необхідної кількості індикаторів та критеріїв економічної безпеки та визначення їх гранично допустимих значень. В умовах пост трансформаційних перетворень економіки, для України дане питання є досить важливим, оскільки від цього залежить наскільки ефективною є політика уряду. Тому потребує подальших досліджень безпосередньо інституціоналізаційний процес даного явища та необхідність здійснення реформаційних процесів та впровадження нових дієвих заходів.

Список використаної літератури:

1. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. К. : КВШ, 2015. 462 с.
2. Степаненко А., Герасимов М. Оцінка економічної безпеки України та її регіонів. *Регіональна економіка*. 2002. № 2. С. 39–54.
3. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України». URL: http://www.uazakon.com/documents/date_6s/pg_gewqwi/index.htm (дата звернення: 14.10.2020).

Воробець Христина Олегівна

курсант 4-го курсу факультету

підготовки фахівців для

підрозділів стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

науковий керівник: **Санакоев Дмитро Борисович**

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри фінансових та

стратегічних розслідувань факультету

підготовки фахівців для підрозділів

стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх спра

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Сучасний стан суспільних відносин свідчить про те, що організована злочинність та корупція є суттєвим чинником дестабілізації соціально-політичної ситуації в Україні та негативно впливає на темпи економічного розвитку нашої держави. Події останніх років свідчать про те, що посилення впливу регіональних фінансових, промислових і політичних груп на загальну й політичну ситуацію в Україні ставить на перше місце у формуванні державної

політики щодо національної безпеки оперативне отримання достовірної та своєчасної інформації про розвиток того чи іншого регіону.

Основою нормативно-правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення протидії організованій злочинності й корупції правоохоронними органами України є Конституція та Закони України. Стаття 3 Конституції України проголошує найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку [1, ст.3].

Інформаційно-аналітичне забезпечення протидії організованій злочинності та корупції, у рамках якого проводяться відповідні дослідження, створюються банки даних про злочинні структури, напрями їх діяльності, лідерів і кримінальних авторитетів, стосунки, що складаються між ними, тощо відіграє чи не найважливішу роль у процесі прийняття управлінських рішень у цій сфері. Проте стан інформаційно-аналітичного забезпечення протидії організованій злочинності і корупції та його вплив на ефективність контррозвідувальних заходів правоохоронних органів України до цього часу недостатньо досліджені. Недосконалість нормативно-правової бази та організаційних засад діяльності в цій сфері обумовлюють актуальність зазначеної теми.

Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі правоохоронних органів України є основою ефективного використання управлінських методів і механізмів у сфері національної безпеки. Проблему протидії організованій злочинності можна подолати також шляхом суттєвого покращення стану інформаційного забезпечення діяльності в цій сфері, впровадженням сучасних інформаційних систем і технологій, а також інформаційної, наукової, організаційної та матеріально-технічної підтримки органів, установ та організацій, що задіяні в цій діяльності[2].

Оптимальний спосіб зберігання інформації про результати оперативної діяльності – створення баз і банків даних, тобто функціонально організованих масивів комп'ютерної інформації, які здійснюють централізоване забезпечення користувачів або сукупності вирішуваних у системі задач. При цьому способі

створення й використання масивів інформації, коли одна група фахівців обробляє та вводить у банк даних інформацію, а інші фахівці її використовують у різних управлінських аспектах, забезпечується інтерактивний, тобто активний з обох боків, режим роботи. Бази даних постійно оновлюються відповідно до обліку вимог споживачів інформації, які вирішують великий комплекс пов'язаних управлінських задач.

У зв'язку з тим, що впровадження нових інформаційних технологій почалось зі створення в кожному правоохоронному органі окремої бази даних, нині перед аналітиком постала проблема формування численних запитів і дублювання роботи з видачі й узагальнення інформації. При цьому порушується основний принцип створення будь-якої бази даних - одноразовість запиту до неї. Крім того, відмінність підходів до створення баз та банків даних у різних органах ставить перед інформаційно - аналітичним працівником задачу обробки великих масивів неструктурованої інформації. Ми погоджуємось із визначенням поняття «неструктурована інформація», наданим О.А. Антонян [3, с. 238]. Встановлення зв'язків між окремими даними на основі непідтверджених припущень ускладнює роботу та призводить до подовження термінів виконання інформаційно-аналітичних досліджень.

Сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері протидії організованій злочинності та корупції правоохоронними органами України не відповідає існуючим викликам, що постали перед суспільством. Необхідність гнучко реагувати на зміни в оперативній обстановці зумовлюють необхідність перегляду системи інформаційно-аналітичного забезпечення державної безпеки в цій сфері.

Отже, використання сучасних інформаційних технологій та баз і банків даних дозволяють значно підвищити ефективність діяльності у цій сфері, а саме: підвищити «інтелектуальність» управління, оптимізувати планування, удосконалити процеси ухвалення рішень, розширити інформаційну компетентність фахівців усіх рівнів.

Список використаної літератури:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. посіб. / О.Г. Фролова. К. : Арт Ек, 1997. 207 с.
3. Антонян О.А. Неструктурована інформація в інформаційно-аналітичному забезпеченні системи економічної безпеки бізнесу / О.А. Антонян // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2013. № 25 (II). С. 232–240.

Возна Дар'я Вікторівна
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти факультету соціально-
психологічної освіти та управління
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: Клініченко Зоя
Дмитрівна, к.е.н., доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Економіка України на сьогодні постає надзвичайно актуальним об'єктом для дослідження з огляду на її нестабільність та постійне погіршення. Досвід Швейцарії, як однієї з найуспішніших країн, зокрема в економічному секторі, є надзвичайно цінним та потребує особливої уваги. Україна має намір долучитись до євроінтеграції, у зв'язку з чим, на нашу думку, досвід Швейцарії заслуговує уваги, оскільки є цінним як і досвід країн ЄС.

Питання формування та розвитку економічної системи України досліджували в своїх роботах Стеченко Д.М., Соскін О.І., Мочерний С. В., Безуглий В. В, Ватаманюк З.Г., Задоя А.А., Гальчинський А.С., Петруня Ю.Е.,

Чухно А.А. Дослідження актуальних питань продовжується.

З 2005 року Україна була визнана європейською спільнотою як країна з побудовою ринкової економіки, але більшість науковців і дослідників навіть через 5 і 10 років зазначають, що вона такою ще не є або являє собою не кращий її варіант. Країна ще далека від завершення формування єдиного ринкового простору; не вирішено проблему дисбалансу між різними видами ринку - праці, капіталу, товарів, послуг, зберігаються масштабна корупція, неплатежі, відтік капіталу та робочої сили за межі країни, тіньова економіка.

Таким чином, функції держави перебувають у стадії розвитку та становлення. На даному етапі з урахуванням специфіки розвитку України загальні функції держави потребують свого подальшого уточнення та вдосконалення відповідно до економічного потенціалу і стратегії розвитку держави. Уперше за всю історію розвитку української держави в управлінні трудовим потенціалом не тільки підприємства, регіону, а й загалом держави збільшується роль мотиваційних факторів другого рівня і перш за все роль корпоративної культури та корпоративного управління [1].

В економічному сенсі така країна, наприклад, як Швейцарія, є дуже стабільною країною, а тому досвід Швейцарії потребує особливої уваги. Для цього існує багато різноманітних причин. Насамперед, до них потрібно віднести політичну стабільність. Окрім того, у Швейцарії панує досить по тужна та міцна правова система. Тож суб'єкти на економічному рівні знають, що їм не доведеться очікувати сюрпризів у політичній та правовій сферах. Швейцарська економіка є відкритою: тісні економічні стосунки з іншими країнами у двосторонньому форматі значною мірою сприяє розвитку економіки.

У Швейцарії створені хороші рамкові умови для економічної діяльності, для ведення бізнесу. До цих умов належать: добре функціонуюча система оподаткування; конкурентоспроможна фінансова система; дуже розгалужений експорт, який не зосереджений на певних секторах. На відміну від економіки України, розвиток якої залежить в основному від декількох експортних статей (сталь, хімія), у Швейцарії стабільні соціальні відносини всередині країни між

роботодавцями та найманими працівниками, існує справжнє співробітництво, коли роботодавці піклуються про своїх робітників, намагаються забезпечити для них найбільш сприятливі умови для праці та життя [2].

Експортний потенціал Швейцарії є досить розвиненим, оскільки політика є експортно орієнтованою. Протягом останніх років у країні склалася така структура експорту. Швейцарія не посідає і не намагається зайняти провідні місця за обсягами виробництва й експорту товарів масового вжитку, а здебільшого спеціалізується на виробництві високотехнологічної продукції та наданні високотехнологічних послуг [2].

Сильні сторони Швейцарії: гнучкий ринок праці; політична стабільність і прогнозованість, стабільне інституційне середовище; вигідне розташування; передові інновації, освіта, кваліфікована робоча сила; потужний фінансовий сектор; якість життя/ державна інфраструктура; густа мережа торгівлі, угод. Швейцарія вважається однією з найбільш інноваційних країн в Європі.

Малі та середні підприємства є важливим елементом економіки Швейцарії. МСП складають переважну більшість швейцарських фірм і забезпечують дві третини всіх робочих місць у державі. Політика Федерального Уряду забезпечує сприятливі умови для функціонування МСП. Основні цілі: полегшити адміністративне навантаження, розвивати електронний уряд, що полегшує бізнес-фінансування, покращення доступу до ринків, стимулювати освіту, наукові дослідження та інновації. Зовнішня політика економіки Швейцарії: забезпечити недискримінаційні і передбачувані умови доступу на ринок всього світу.

Поради Україні від фахівців Швейцарії: розробити механізм боротьби з корупцією; терміново удосконалити інвестиційне законодавство; лібералізувати умови ведення бізнесу для МСП; знизити кількість і розміри податків; спрямувати інвестиції у розвиток інновацій [3].

Середня зарплата у Швейцарії за місяць дорівнює середній річній зарплаті в Україні. За останніми даними, Швейцарія знаходиться на 3-му місці за середніми зарплатами у світі (близько \$5 342 за місяць). І це з урахуванням

того, що швейцарці на свою зарплату можуть купити більше, ніж громадяни майже всіх інших країн на таку саму суму.

Країна славиться не лише своїми годинниками та банками, але й досягненнями в академічному середовищі. У 2019 Швейцарія отримала титул найбільш інноваційної країни. На науку витрачається сума, більша за 3% ВВП (\$20 млрд). Освіта і професійний розвиток є ключовими для економічного успіху країни.

ПДВ у 2,5 рази менший, ніж в Україні, та найнижчий в Європі. Швейцарія не є частиною Європейського союзу, отже вона не зобов'язана слідувати європейським нормативам (ПДВ не менше 15%). 8% стягується з більшості товарів та послуг, 3,8% — з житлових послуг, а 2,5% — з предметів першої необхідності.

Курс швейцарського франка до долара не дуже залежить від золотовалютних резервів країни, які в Україні зазвичай витрачають саме на підтримку гривні. Це тому, що Швейцарія користується довірою інвесторів

За даними на 2019 рік, Швейцарія є найбільш економічно стабільною.

Швейцарія в 6 разів менше за Україну, але виробляє у 5 разів більше, ВВП країни у 2018 році склав 705,14 мільярда доларів США.

Щоб Україні отримати такий самий дохід від продажу зерна, як Швейцарія отримує від продажу годинників, потрібно збільшити експорт в 3 рази. Україні необхідно було б експортувати у три рази більше зерна у 2018 році, щоб отримати такий самий експортний виторг, як Швейцарія отримує від годинників. І це при тому, що Україна — на другому місці у світі за експортом зернових після США та ЄС [4].

На основі швейцарської економіки, можна зробити кілька висновків та запропонувати цей досвід до програми активізації економічного і соціального розвитку нашої держави. По-перше, малі та середні підприємства є основою успішної економіки. Спрощення і більша прозорість умов ведення бізнесу - запорука інвестиційної привабливості та становлення в країні стабільного середнього класу. По-друге, навіть не маючи достатніх ресурсів, але

спираючись на людський капітал, можна відшукати свою ринкову нішу і виробляти високотехнічні товари та послуги. Досвід Швейцарії вчить нас тому, що не треба боятися професійно-технічної освіти, адже саме подібні навички можуть уберегти від безробіття, особливо під час кризи.

Отже, Україні було надано Швейцарією рекомендації щодо поліпшення рівня економіки. Проте для втілення цих рекомендацій в реальність необхідно якісно опрацьовувати кожний вектор. Механізм боротьби з корупцією, який було рекомендовано розробити, вже розроблений та закріплений на законодавчому рівні в Україні, проте він не діє. Зокрема, подолати корупцію в Україні потрібно не тільки за допомогою боротьби з нею, а й за допомогою запобігання підвищенню рівня корупції шляхом підвищення рівня життя. Удосконалення інвестиційного законодавства потребує уваги, з огляду на те, що Україна цей вектор розвитку для поліпшення економіки не розробляє. Лібералізація умов ведення бізнесу для МСП є найгострішим питанням в Україні, оскільки Україна не дає можливості МСП активно розвиватись. Особливо в умовах карантину, який в Україні триває вже майже рік. Тому законодавство України в частині МСП потребує термінового удосконалення та покращення умов для суб'єктів господарювання, впровадження особливих норм, спрямованих на розвиток МСП, а не навпаки, як це є станом на 2020 рік.

Зниження кількості і розмірів податків є першочерговим та обов'язковим вектором розвитку економіки в Україні. Через зменшення розмірів в економіку дійсно буде надходити менше коштів, проте у разі співмірних податків суб'єкти господарювання не будуть намагатись залишитись в тіні, як це відбувається станом на сьогодні. Податки складають сьогодні в деяких випадках більшу частину від доходу і не сплачуються в дохід держави.

Спрямування інвестицій у розвиток інновацій в Україні потрібне для підвищення рівня експорту та його розгалуження, так як це одна із можливостей України підвищити рівень економіки, проте цей вектор не є розвиненим та потребує уваги та часу.

Список використаної літератури:

1. Олена Каховська. Удосконалення функцій держави у становленні та регулюванні ринкової економіки в Україні. 2010.
[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03\(6\)/10kovreu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03(6)/10kovreu.pdf)
2. 17 графіків про економіку Швейцарії: не найбільш велика, але найбільш успішна Режим доступу: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/17-grafikov-pro-ekonomiku-shvejcariji-ne-najbilsh-velika-ale-najbilsh-uspishna-2079/>
3. Економіка Швейцарії: державне регулювання економіки, діяльність ТНК Режим доступу: <http://bhfoundation.com.ua/image/data/file/doc/854x7.pdf>
4. VIII Міжнародна науково-методична конференція Форум молодих економістів-кібернетиків. Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід 28-29 вересня 2017 р., Львів. Зелінська Ю.С., Ушкаленко І.М.
<http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/22499>

Гурсєв Артур Володимирович,
курсант 3 курсу, спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
науковий керівник: Паршин Юрій Іванович,
д.е.н., доцент, професор кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В ДЕРЖАВІ

Дебіторська заборгованість негативно впливає як на розвиток конкретного підприємства, так і на стан економіки країни в цілому: по-перше, спричиняє кризу неплатежів, що сповільнює оборотність грошових коштів; по-друге, завдає втрат бюджету унаслідок скорочення податкових надходжень.

Серед науковців існують різні підходи щодо трактування сутності дебіторської заборгованості, але більшість із них погоджуються з визначенням, яке наведене в П(С)БО 10: дебіторська заборгованість – сума заборгованості

дебіторів підприємству на певну дату.

Облік і розкриття бухгалтерської інформації про стан дебіторської заборгованості у фінансовій звітності здійснюється залежно від її виду. Відповідно до П(С)БО 10, дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову та поточну [1]. При цьому враховуються два критерії: строк погашення та зв'язок із нормальним операційним циклом.

Поточна дебіторська заборгованість виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу. Для віднесення дебіторської заборгованості до поточної достатньо наявності хоча б одного з двох наведених критеріїв. Довгострокова дебіторська заборгованість не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після 12 місяців з дати балансу. Таким чином, для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової необхідна одночасна наявність двох наведених критеріїв.

Критерієм поділу заборгованості на поточну і довгострокову є операційний цикл, тобто проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Залежно від своєчасності погашення дебіторська заборгованість поділяється на [1]:

- дебіторську заборгованість, строк оплати якої не настав (строкова дебіторська заборгованість);
- дебіторську заборгованість, не сплачену в строк (прострочену), в тому числі сумнівну та безнадійну дебіторську заборгованість.

Сумнівним боргом є поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником. Безнадійною дебіторською заборгованістю визнають поточну дебіторську заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Класифікація дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи,

послуги за строками непогашення використовується під час розрахунку резерву сумнівних боргів та розкривається у примітках до фінансової звітності.

Слід зазначити, що науковці мають різні погляди щодо класифікації дебіторської заборгованості. Так, А.В. Махота і Ю.О. Леонова за об'єктами виникнення поділяють дебіторську заборгованість на заборгованість: за відвантаженими товарами, роботами, послугами; за отриманими векселями; за орендними платежами; за нарахованими доходами; за претензіями; за наданими позиками; із внутрішніх розрахунків; з бюджетом; з відшкодування наданих збитків; з іншими дебіторами тощо. Також, зважаючи на різні форми забезпечення дебіторської заборгованості, пропонується розділяти забезпечену векселем заборгованість та заборгованість, забезпечену грошовими зобов'язаннями боржника [2].

Власюк Г.В. пропонує класифікувати дебіторську заборгованість за терміном погашення на довгострокову і поточну, а за операційним циклом – на товарну (операційну) і нетоварну (неопераційну). При цьому автор наводить такі визначення видів дебіторської заборгованості [3, с. 132]:

- заборгованість визнається товарною (операційною), якщо вона виникає внаслідок звичайної операційної діяльності підприємства та може передбачати продаж товарів, виконання робіт чи (та) надання послуг;

- нетоварна (неопераційна) дебіторська заборгованість виникає від іншої діяльності підприємства (тобто операцій інших, ніж продаж товарів, виконання робіт або надання послуг). Нетоварна дебіторська заборгованість відображається в обліку під відповідними назвами і не входить до складу товарної дебіторської заборгованості.

Запропонований Г.В. Власюком поділ, по-перше, спрощує критерії класифікації; по-друге, не суперечить встановленим П(С)БО 10 вимогам щодо включення заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги до складу поточної дебіторської заборгованості та дає можливість чітко окреслити заборгованість, за якою потрібно нараховувати резерв сумнівних боргів.

На нашу думку, досить слушною є позиція науковців, які вказують на

необхідність більш детальної диференціації дебіторської заборгованості за групами, формами та видами у фінансовій звітності з метою підвищення ефективності управління такою заборгованістю. Таким чином, класифікація дебіторської заборгованості потребує розширення та деталізації.

Базуючись на проведеній систематизації можливих варіантів групування видів дебіторської заборгованості, необхідно створити системний класифікатор дебіторської заборгованості з використанням таких параметрів: ознаки, принципи та мета класифікації; якісна характеристика ознаки; користувачі інформації; типи класифікації. Використання такої розробки сприятиме наданню якісної бухгалтерської інформації для ефективного контролю, аналізу та управління розрахунків з дебіторами залежно від конкретних потреб користувачів.

Список використаної літератури:

1. Положення стандарт бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України № 237 від 8 жовтня 1999 р. / Верховна Рада України. URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/10.htm> (дата звернення 17.02.2020).

2. Махота А.В., Леонова Ю.О. Бухгалтерський облік та аналіз розрахунків з дебіторами. URL: www.repository.hneu.edu.ua (дата звернення 17.02.2020).

3. Власюк Г.В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи їх вирішення. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2017. № 6. С. 131-135.

Гаркуша Аліна Григорівна
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В ПОРЯДКУ СТ.298-2 КПК УКРАЇНИ

Однією із фундаментальних засад Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), яка, окрім іншого, визначає його спрямованість є невідворотність кримінальної відповідальності. Саме для реалізації даного принципу у кодифікованому законі міститься значна кількість інструментів та засобів збору фактичних даних, забезпечення кримінального провадження, загальних положень досудового розслідування тощо.

У КПК України закладено важливі підвалини статусу особи у конкретному кримінальному провадженні в залежності від її ролі у вчиненому кримінальному правопорушенні, а також її права та обов'язки. Наявність цього пункту та зрозумілість для суб'єктів застосування його положень слід вважати індикатором законності. Поряд з цим, основними завданнями за ст. 2 КПК України є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Із цього виходить, що за допомогою кримінального процесу законодавець законним шляхом отримує можливість протидіяти злочинності, а також захищати та охороняти права і законні інтереси людини.

Із появою органів дізнання у структурі Національної поліції України, КПК

України було доповнено статтями, які регламентують процесуальні дії дізнавача під час здійснення розслідування кримінальних проступків. Саме ст. 298-2 КПК України регламентовано затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок [1].

Чинним КПК України визначено декілька видів затримання, зокрема затримання уповноваженою службовою особою, який з появою органів дізнання отримав різновид затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок.

Затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок треба відмежовувати від поняття адміністративного затримання. Адміністративне затримання – це найбільш розповсюджений захід адміністративного припинення, що застосовується до осіб, які вчиняють адміністративні правопорушення. Воно характеризується рядом законодавчих вимог адміністративного законодавства так само, як і затримання за вчинення кримінального проступку [3].

Затримання уповноваженою службовою особою за вчинення кримінального проступку – це тимчасовий запобіжний захід, який може бути застосований уповноваженою службовою особою до особи, яка вчинила діяння (дію або бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [2].

Правовий зміст та природа таких видів затримання як адміністративне та затримання за скоєння кримінального проступку схожі, так як містять в собі примусовість та короткочасність обмеження свободи дій особи у вигляді утримання їх під наглядом у приміщенні Національної поліції або іншому визначеному законодавством місці впродовж встановленого законом строку.

У зв'язку зі вступом Закону України №2617-VIII від 22.11.2018 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», КПК України доповнено ст. 298-2, яка визначає процесуальний порядок

затримання уповноваженою службовою особою особи, що вчинила кримінальний проступок.

Зокрема, відповідно до ст. 298-2 КПК України, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку у випадках, передбачених п.п. 1 і 2 ч.1 ст. 208 КПК України, та виключно за умови, (хоча б однієї з них) якщо ця особа:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи;
- 4) перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим [1; 4].

Отже, кодексом передбачено затримання особи у вчиненні кримінального проступку за підставами, передбаченими п.п. 1 і 2 ч.1 ст. 208 КПК України, що вказують на те, що:

- 1) особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення;
- 2) якщо безпосередньо після вчинення проступку очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок [1].

В свою чергу, слід пам'ятати, що законодавець у механізмі затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, передбачив поєднання основних підстав із конкретними умовами.

Так, затримання уповноваженою службовою особою особи за вчинення кримінального проступку може бути здійснено у випадку:

- якщо особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення;

- очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок.

Окрім цього, законодавцем у КПК України передбачено затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок за існування конкретних підстав, проте із їх поєднанням з умовами, які також повинні існувати в момент законного затримання.

Відповідно до ч. 2 ст. 298-2 КПК України затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, здійснюється не більше як на три години. Цей строк зумовлений спрощеністю даної форми досудового розслідування та мінімізованим обсягом необхідних матеріалів, які в подальшому становитимуть фактичні дані обґрунтування підозри у вчиненні конкретного кримінального проступку певною особою [1].

Основним засобом фіксації процесуальної дії в кримінальному провадженні на сьогоднішній день є складання протоколу [5].

Необхідність процесуального оформлення більшості дій, а особливо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, уповноваженою службовою особою, є запорукою законності дій уповноваженою службовою особою та впливає на подальше ефективне проведення дізнання.

Під час затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, уповноважена службова особа, дізнавач зобов'язаний повідомити та роз'яснити особі зрозумілою для нею мовою підстави затримання та вчиненні якого кримінального правопорушення вона підозрюється, а також права, до яких відносяться наступні: право мати захисника;отримувати медичну допомогу;бути проінформованим;отримати послуги перекладача;давати пояснення, показання;право не свідчити проти себе, тобто не говорити нічого з приводу підозри у вчиненні кримінального проступку;негайно повідомити інших осіб про своє затримання та місце перебування;вимагати перевірку обґрунтованості затримання.

Відповідно до вимог ст. 213 КПК України уповноважена службова особа,

що здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість або якщо існують обґрунтовані підстави вважати, що таке повідомлення може зашкодити провадженню, самостійно повідомити про затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором затриманої особи. Кожна затримана особа має право мати захисника, тому після затримання уповноважена службова особа зобов'язана повідомити про це орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

Уповноважена службова особа, яка затримала особу за вчинення кримінального правопорушення має право провести особистий обшук особи. Відповідно до ч. 7 ст. 223 КПК України обшук особи здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понятих, а хід і результати даної процесуальної дії фіксуються у відповідному протоколі [1].

Загальним строком затримання особи, за скоєння проступку є затримання не більше, ніж на три години, але ч.4 ст. 298-2 КПК України передбачено певну диференціацію строків з огляду на умови, передбачені ч.1 цієї ж статті. Так, особу може бути затримано до 72 годин за наступних умов:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи.

Поряд з цим, законодавцем передбачена необхідність дотримання норм ст. 211 КПК України, яка регламентує, що строк затримання не повинен перевищувати 72 годин, проте затримана особа не пізніше 60 годин повинна бути доставлена до суду для розгляду клопотання стосовно обрання запобіжного заходу стосовно неї або звільнення з-під варти [1].

До 24 годин особа може бути затриманою, якщо вона перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим [1].

Підводячи підсумок, слід зауважити, що затримання уповноваженою службовою особою за кримінальний проступок здійснюється з дотриманням ст. 209 КПК України, яка регламентує момент затримання, тому що особа є затриманою, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Особливо в рамках дізнання важливо дотримуватися моменту затримання, тому що ним є не момент складання протоколу, а час фактичного затримання особи для того, щоб всі процесуальні дії і саме затримання було законним [1; 5].

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 11.09.2020 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.11.2020 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
3. Романюк А. Дізнання як форма досудового слідства щодо кримінальних проступків: суть і проблеми правозастосування. Адвокатське об'єднання «Вдовичен та партнери»: офіційний веб-сайт. URL: <https://ov-partners.com/diznannya-yak-forma-dosudovogo-slidstva-shhodo-kryminalnyh-prostupkiv-sut-i-problemy-pravozastosuvannya/> (дата звернення: 15.11.2020).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>(дата звернення: 15.11.2020).
5. Досудове розслідування кримінальних проступків [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, М. С. Цуцкірідзе, Р. М. Дударець та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с.
6. Шатарська Т. Кримінальні проступки: основні аспекти. Юридична газета он-лайн: офіційний веб-сайт. URL: <https://jur->

gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalni-prostupki-osnovni-aspekti.html (дата звернення: 15.11.2020).

Дараган Валерій Валерійович
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЩОДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІДРОЗДІЛАМИ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Реформування системи ОВС суттєво вплинуло на структурно-функціональну побудову окремих підрозділів НП України, велику частину з них було значно скорочено, деякі підрозділи були зовсім ліквідовані.

Після початку реформування ОВС минуло не так багато часу, але уже сьогодні вбачається значна кількість прорахунків у структурно-функціональній побудові окремих підрозділів НП України.

Відсутність чітких орієнтирів і наявність суттєвих перекосів у державній політиці щодо здійснення публічних закупівель розкривають значні можливості для здійснення кримінального лобізму у вказаній сфері. У зв'язку з цим протидія злочинності у сфері публічних закупівель залишається не лише одним із пріоритетних завдань правоохоронних органів, а й базою забезпечення національної безпеки України в цілому.

Ефективність протидії злочинам у сфері державних закупівель безпосередньо залежить від своєчасного отримання повної та достовірної інформації щодо процесів, які відбуваються в відповідній сфері.

На сьогодні ключову роль діяльності щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері публічних закупівель відіграють підрозділи стратегічних розслідувань НП України, який було створено після ліквідації

підрозділів захисту економіки НП України, функції якого було покладено на вище зазначений підрозділ у тому числі й щодо протидії злочинам у сфері публічних закупівель.

Не зважаючи на те, що при створенні Департаменту стратегічних розслідувань значна кількість працівників ліквідованого Департаменту захисту економіки перейшла працювати в новостворений департамент, далеко не всі з них на сьогодні здійснюють функції щодо протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки. Крім того, наділення новоствореного департаменту значною кількістю нових функцій майже не відобразилось на штатній чисельності підрозділу. Так, Департамент захисту економіки налічував 3269 працівників, а новостворений Департамент стратегічних розслідувань було створено з урахуванням штатної чисельності 3424 працівника, тобто штатну чисельність департаменту було збільшено лише на 5 %. При цьому, для порівняння, на Департамент захисту економіки було покладено 21 функцію, а на Департамент стратегічних розслідувань покладено 52 функції. Вказана обставина нівелює можливість здійснювати силами вказаного підрозділу якісної протидії злочинам у сфері економіки у цілому та у сфері державних закупівель зокрема.

Крім того, при створенні Департаменту стратегічних розслідувань не було враховано недоліки в територіальній розгалуженості його попередника (Департаменту захисту економіки). Зокрема, на сьогодні Департамент стратегічних розслідувань має таку структуру: апарат та територіальні (відокремлені) підрозділи (Управління стратегічних розслідувань). У свою чергу до структури управлінь входять відділи та міжрайонні відділи стратегічних розслідувань. Тобто, залишилась стара структурна побудова, притаманна побудові підрозділів захисту економіки, яка мала значну кількість недоліків. При цьому кількість міжрайонні відділів була значно скорочена.

У зв'язку з чим, існуючі до цього проблеми оперативного обслуговування об'єктів, які здійснюють публічні закупівлі навіть погіршились. Наприклад, у Дніпропетровській області діяльність щодо протидії злочинам у сфері

державних закупівель покладено на підрозділи Управління стратегічних розслідувань в Дніпропетровській області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України. У структуру зазначеного управління на сьогодні входить один міжрайонний відділів, який розташований у Кривому Розі (20 осіб) (647 тис. жителів).

Зазначений розподіл викликає певні запитання. Зокрема, не зрозуміло, чому такі відділи відсутні у таких великих містах, як Кам'янське (240 тис. жителів), Нікополь (116 тис. жителів), Новомосковськ (71 тис. жителів), Павлоград (109 тис. жителів), Марганець (48 тис. жителів), Жовті Води (46 тис. жителів), Покров (40 тис. жителів), Синельникове (31 тис. жителів), Першотравенськ (29 тис. жителів). При цьому виникає питання щодо якості оперативного обслуговування державних підприємств, установ та організацій, які здійснюють публічні закупівлі, розташованих у зазначених населених пунктах.

Окрім цих недоліків, у структурно-функціональній побудові підрозділів стратегічних розслідувань НП на сьогодні залишились ще кілька проблем, які виникають у процесі покладених на працівників цих підрозділів обов'язків. Зокрема, існують певні проблеми, пов'язані з веденням секретного діловодства та налагодженням взаємодії зі слідчими підрозділами.

Перша проблема виникає в міжрайонних відділах стратегічних розслідувань, оскільки за місцем свого розташування вони не мають режимно-секретних секторів. Усі документи складаються працівниками цих відділів у приміщенні режимно-секретного сектору управління стратегічних розслідувань в обласному центрі, де і зберігаються їх спеціальні валізи усі оперативно-службові документи. Тобто для складання відповідного документу, працівнику міжрайонного відділу необхідно виїхати з місця дислокації відділу до обласного центру. Така обставина призводить до втрати інтересу до оперативної роботи у працівників цих підрозділів, що, безперечно, негативно впливає на рівень протидії злочинам у сфері економіки та у сфері державних закупівель, зокрема.

Друга проблема також погіршилась у зв'язку з ще більшим відшаруванням підрозділів стратегічних розслідувань від територіальних підрозділів Національної поліції. Зокрема, справи у злочинах, виявлених працівниками відділів при управліннях захисту економіки, як правило, розслідують або слідчі слідчих управлінь при ГУНП в областях, або слідчі підрозділи при відділеннях поліції в обласних центрах, де розташоване відповідне управління стратегічних розслідувань. І тут майже не виникає проблем з організацією взаємодії між цими підрозділами. Однак у випадку коли такі злочини розслідують слідчі підрозділи при відділеннях (відділах) поліції, на території яких такий злочин було скоєно, і тут виникають проблеми, описані нами вище, пов'язані з великою територією обслуговування таких відділів стратегічних розслідувань. Оперативний працівник, який працює в окремо взятому обласному центрі, не має можливості якісно здійснювати оперативне супроводження кримінального провадження, яке ведеться слідчим за 50, а в деяких випадках і за 200 кілометрів від місця дислокації оперативного підрозділу.

Враховуючи вище сказане можна дійти до висновку, що існуюча на сьогодні організаційно-штатна структура підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України не в змозі забезпечити протидію злочинам у сфері державних закупівель на відповідному рівні.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 11.09.2020 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.11.2020 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.11.2020).

Романюк А. Дізнання як форма досудового слідства щодо кримінальних проступків: суть і проблеми правозастосування. Адвокатське об'єднання «Вдовичен та партнери»: офіційний веб-сайт. URL: <https://ov-partners.com/diznannya-yak-forma-dosudovogo-slidstva-shhodo-kryminalnyh->

prostupkiv-sut-i-problemy-pravozastosuvannya/ (дата звернення: 15.11.2020).

Дембицька Тетяна Павлівна
курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:

Санакоев Дмитро Борисович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань ДДУВС

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

На сьогодні питання економічної злочинності в Україні залишається надзвичайно актуальним. За оцінками, які дають фахівці з різних куточків світу, в Україні фактично склались дві економіки: легальна, яка є контрольована державою, та нелегальна, тобто тіньова. Криміналізація економіки України пригальмовує розвиток підприємництва, становлення реального ринкового середовища [1].

Економіка є фундаментом в існуванні та стабільному розвитку будь-якої сучасної держави, у т.ч. й Україна. Саме тому, формування ефективної системи економічних відносин, стійкої до негативних зовнішніх впливів та водночас інтегрованої до міжнародного економічного простору, є одним із найважливіших завдань національної політики держави. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, визнала забезпечення економічної безпеки одним з основних напрямів державної політики України [2].

Ефективність протидії злочинності безпосередньо залежить від

отримання повної та достовірної інформації щодо кількісних і якісних показників певного виду злочинів та визначення тенденцій розвитку досліджуваного феномену. За даними Міністерства внутрішніх справ України, за 2016 рік було зареєстровано 42755 злочинів у сфері економіки, з них 18739 тяжких та особливо тяжких. Розслідувано 32563 злочини, викрито 18253 особи. У 2017 р. було зареєстровано 52 903 кримінальних правопорушень, учинених на підприємствах, установах та в організаціях [3]. Із них значну кількість продовжують становити злочини проти власності, а 30 669 (58 %) можна віднести до економічних злочинів, із них: 10 006 (19 %) складають привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, 2 672 (5 %) – злочини у сфері господарчої діяльності й 17 991 (34 %) – злочини у сфері службової діяльності.

Однією із проблем протидії економічній злочинності в Україні є наявність значних складнощів у визначенні її кількісних і якісних показників. З одного боку, це пов'язано зі внесенням змін до Кримінального кодексу України (далі – КК України) щодо відповідальності за економічні злочини, з іншого – з відсутністю єдиної статистичної звітності щодо вчинених економічних злочинів. Окрім того, під час аналізу статистичної інформації й тенденцій поширення економічних злочинів необхідно враховувати той факт, що з 2014 р. до офіційної статистики не включаються дані щодо Луганської та Донецької областей та Автономної Республіки Крим.

Фахівці зазначають, що зменшення кількості зареєстрованих злочинів у сфері господарської діяльності свідчить про значне зниження активності правоохоронців у виявленні економічних злочинів, при чому у 2017 р. майже 75 % всіх розпочатих кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності були розпочаті лише за шістьма статтями, передбачених у відповідному розділі КК України: ст. 199 КК (18 %), ст. 213 КК (15 %), ст. 212 КК (15 %), ст. 205 КК (9 %), ст. 204 КК (9 %) і ст. 2032 КК (9 %) [3]. Водночас у правоохоронній практиці майже повністю відсутні факти виявлення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 210 КК України

«Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням» (0,5 %) і ст. 210 КК України «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону» (0 %). Це вказує на певну вибірковість дій правоохоронних органів у протидії злочинам у сфері господарської діяльності.

Що стосується географії поширення економічної злочинності за регіонами України, то спостерігається тенденція її розповсюдження переважно в найбільш економічно розвинутих областях, а саме у Львівській, Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській, Харківській областях та м. Києві, а також Луганській та Донецькій областях, які традиційно входили до регіонів із високим рівнем економічної злочинності.

Серед економічних факторів аналізованого виду злочинності вагоме місце посідає низький рівень доходів населення в країні, що безпосередньо впливає на формування корисливої мотивації. За оцінками ООН на 2017 р. 80 % населення України живе за межею бідності. Крім того фактичний прожитковий мінімум більше ніж у двічі перевищує офіційний. Так, якщо в африканських країнах поріг бідності заявлений на рівні 1,25 долара США на день, то в Україні прожитковий мінімум становить 1,5 доларів США на день. Тобто, тенденції щодо зuboжіння населення та подальшого збільшення прірви між багатими та бідними зберігаються.

Суттєвим чинником економічної злочинності в Україні залишається й високий рівень безробіття населення. За даними Міністерства фінансів України, рівень безробіття у 2015 р. становив 9,5 %, у 2016 р. – 9,7 %, а у 2017 р. – 9,9 %, у 2018 р. – 9,1 %, у 2019 р. – 8,6%, а у II півріччі 2020 р. – 9,6 % [4]. Через тривалий спад виробництва, що відбувається в багатьох галузях, постійно зростає кількість людей, які лише числяться на виробництві, а на практиці перебувають у неоплачуваних відпустках. Останні є фактично «тимчасовими» безробітними – резервом безробіття реального.

Аналіз поточних кількісних і якісних показників економічної злочинності

та порівняння з відповідними даними за попередні роки загалом засвідчують наявність низки негативних тенденцій у поширенні економічних злочинів в Україні. Хоча відповідно до офіційної статистики частка економічних злочинів у структурі злочинності в нашій державі становить лише 6 %, прямі та непрямі збитки від них становлять мільярди гривень щорічно. Значні прогалини в регулюванні економічних відносин, неефективність контролю за сферою державних закупівель, лобіювання інтересів конкретних виробників, низька ефективність ужитих державою антикорупційних заходів і відсутність комплексної нормативно-правової бази протидії економічній злочинності призводять до неефективності спорадичних антикриміногенних заходів у вказаній сфері. Окрім того, негативні тенденції економічної злочинності в Україні значно посилюються завдяки впливу низки економічних, соціальних і політичних детермінант, безпосередньо пов'язаних із наявністю збройного конфлікту на сході України. Убачається, що встановлені тенденції економічної злочинності мають бути враховані під час розробки комплексної стратегії протидії цьому виду злочинності як важливого інструменту забезпечення економічної безпеки держави та поліпшення добробуту її громадян.

Список використаної літератури:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Глущенко В. В. Економічна злочинність , прийоми приховування і методи її виявлення. / В.В. Глущенко //Вісті Кримінологічної асоціації України.2004.Вип 1. X: Харк. нац. ун-т внутр. справ. С.173-175.
4. Рівень безробіття в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/>

Дишкант Олена Романівна
здобувач вищої освіти 4 курсу
факультету для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:
Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри, підполковник поліції

КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Корупція за всіх часів залишається основною проблемою, носить соціальний, економічний, політичний й морально-естетичний характер. Корупційні явища охопили повністю всі сфери життя, що шкодить розвитку демократії в Україні. Згідно останнім показників Індексу сприйняття корупції у державному секторі Україна з 175 країн зайняла 144 місце, поставши поряд з Іраном, Нигерією, Папуа-Новою Гвінеєю, що красномовно свідчить про місце, яке Україні запропонувало світове співтовариство[4].

Проводячи дане дослідження ставимо за мету проведення чіткої межі між тлумаченнями понять «корупція», «корупційні правопорушення», «адміністративне корупційне правопорушення». Такі питання знаходять своє відображення у наукових працях вітчизняних науковців М. І. Мельника, А. В. Терещука, М. Ю. Тихомирова та ін., а також зарубіжних – Б.В. Волжекін, М.В. Костенникова та ін.[2, с. 23-24]

По-перше, повне та змістовне офіційне визначення корупції знайшло своє відображення в документах 34-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН: корупція – це «виконання посадовою особою будь-яких дій чи бездіяльність у сфері його посадових обов'язків за винагороду у будь-якій формі у інтересах того, хто надає таку винагороду, з порушення посадових інструкцій, так й без їх порушення»[3].

За думкою М.І. Мельника, дефініцію «корупція» слід розглядати у

масштабному вимірі: це поняття вартує обмежити від інших суспільно небезпечних явищ, таких як, хабарництво, організована й економічна злочинність, й таке інше, з метою кваліфікації цих явищ, а також розробка дійсних заходів з попередження й протидії[2, с. 102].

В свою чергу, А.В. Терещук тлумачить корупцію у двох аспектах, а саме: як протизаконне діяння посадових осіб, направлене на особисте збагачення; як стійкий зв'язок представників владно-управлінських структур із злочинним середовищем, сприяння її протиправної діяльності шляхом використання наданих державною повноважень[3, с. 20].

На законодавчому рівні поняття «корупція», «корупційне правопорушення» знайшло своє відображення у Законі України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року. Щодо корупційних правопорушень, частіше за все порушуються нормативні адміністративні приписи, список суб'єктів таких правопорушень закріплений у ст. 172-4, 172-5, ст. 172-8, ст. 172-9 КУПАП[1], основними з яких є особи, що наділені владними повноваженнями. За вчинення корупційних діянь передбачена як кримінальна так і адміністративна відповідальність – вид юридичної відповідальності, що передбачає накладання адміністративних стягнень за порушення загальнообов'язкових правил, передбачених адміністративним законодавством. Адміністративні корупційні правопорушення за своєю будовою включають такі елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Отже, провівши такий аналіз можемо зазначити, що адміністративні корупційні правопорушення за складом дещо схожі на кримінальні, але істотні ознаки відокремлюють їх один від одного:

- Не всі адміністративні корупційні діяння мають характер корупційного явища – частіше за все винагорода, привілеї чи пільги здійснюється не в особистих інтересах чи в інтересах третіх осіб;

- Здійснювані діяння мають характер корупції, але не суспільно-небезпечної, а так званої «соціальної»: отримання лікарняного листа, пришвидшення перерахування пенсійних виплат та ін.;

- Корупцію вартує розглядати з позиції правової й громадянської сфери впливу. Так, корупція правового поля повинна відповідати всім вимогам, передбачених нормативно-правовою базою, хоча громадянське поле має меншу суспільну небезпеку порушення нормативної бази, елементарних правил існування;
- Суміжні ознаки корупційних правопорушень вартує враховувати для правильної правової кваліфікації.

Список використаної літератури:

1. Кодекс України про Адміністративні Правопорушення від 7 грудня 1984(редакція від 07.02.2019).URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 09.11.2020)
2. Мельник М.І. Корупція-корозія влади : соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії : монографія. Київ, 2004. 400 с.
3. Терещук О. В. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.0. Одеса, 2009. 20 с.
4. Уряд схвалив проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018-2020 роки». Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: веб-сайт.
URL:<http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873832-nova-antikoruptionsyna-strategiya-dlya-ukrayini-yakoyu-vona-mae-buti-poglyad-ekspertiv> (дата звернення: 10.11.2020)

Ємець Олег Миколайович
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПОНЯТТЯ В МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ

14 вересня 2020 року Президентом України В. О. Зеленським затверджено Стратегію національної безпеки України[1], у якій визначено поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов. У документі мова йде про прагнення зміцнити інфраструктуру впливу спеціальними службами іноземних держав, а також використання організованих злочинних угруповань і корумпованих посадових осіб при цьому (пункт 19). Крім того відмічається, що для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони, а для цього Україна забезпечить системність реформування Національної поліції України, посилить кримінальну поліцію та органи досудового розслідування, зокрема у сфері боротьби з організованою і транснаціональною злочинністю (пункт 63).

Вагомий внесок у розв'язання різних питань, пов'язаних роботою правоохоронних органів щодо протидії організованій злочинності, зокрема яка має ознаки транснаціональної, зробили такі видатні вітчизняні науковці та практики, як В.В. Василичук, В.В. Єфімов, А.А. Небитов О.М. Джужа, О.В. Кириченко, М.А. Погорецький, Д. Б. Санакоев, М. С. Цуцкірідзе, В. В. Черней, С. С. Чернявський, В. В. Шендрик, М. Є. Шумило та багато інших. Разом із тим, на актуальність проблеми боротьби організованою і транснаціональною злочинністю постійно звертається увага на найвищому державному рівні, що говорить про необхідність подовження проведення відповідних наукових розробок. З урахуванням цього ставимо за мету для удосконалення правових засад роботи правоохоронних органів у цій сфері провести порівняльний аналіз поняття організованої злочинності, наданого в

міжнародно-правових актах та у законах України.

В Україні спеціалізованим можна назвати Закон «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»[2], основними завданнями якого відповідно до статті 3 є: створення загальних правових і організаційних засад у сфері боротьби з організованою злочинністю, сприяння її попередженню та ліквідації; визначення системи державних органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю, та їх взаємовідносин; встановлення повноважень спеціальних державних органів по боротьбі з організованою злочинністю та спеціальних заходів, що здійснюються ними; встановлення обов'язків інших державних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю; правове забезпечення фінансових, матеріально-технічних та інших умов, необхідних для боротьби з організованою злочинністю; забезпечення гарантій прав громадян і юридичних осіб під час здійснення заходів боротьби з організованою злочинністю.

У статті 4 мова йде про те, що законодавство про боротьбу з організованою злочинністю базується на Конституції України [3] і включає цілий ряд законів, а також міжнародно-правові угоди, учасником яких є Україна. Підзаконні акти, що регулюють відносини в сфері боротьби з організованою злочинністю, не можуть встановлювати повноваження державних органів чи обов'язки фізичних та юридичних осіб, які не випливають з законів України. Крім того, у статті 1 розкривається поняття організованої злочинності, під якою розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. Види та ознаки цих кримінальних правопорушень, а також кримінально-правові заходи щодо осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення, встановлюються Кримінальним кодексом України [4].

Однак, за результатами вивчення термінології, використаної у цьому Кодексі, відзначимо, що у ньому відсутній термін «організовані злочинні угруповання». З іншого боку, у Кодексі надається визначення іншим суміжним поняттям, зокрема у статті 28. Так, кримінальне правопорушення визнається

таким, що вчинене групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку кримінального правопорушення, домовилися про спільне його вчинення. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших кримінально протиправних груп.

Розглянемо також те, яким чином це питання врегульовано в міжнародно-правових актах. Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 15 листопада 2000 року прийнято Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності [5]. Згідно з її статтею 2 «організована злочинна група» означає структурно оформлену групу в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного періоду часу і діє узгоджено з метою здійснення одного або декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або посередньо, фінансову або іншу матеріальну вигоду. При цьому, «серйозний злочин» означає злочин, який карається позбавленням волі на максимальний строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання. Крім того, у Конвенції розкривається

поняття «структурно оформлена група» означає групу, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура.

Проте при ратифікації цієї Конвенції Верховна Рада України заявила, що в українському кримінальному законодавстві поняттю «серйозний злочин» відповідають поняття «тяжкий» і «особливо тяжкий злочин»[6]. При цьому тяжкий злочин – це злочин, за який передбачено такий вид покарання, як позбавлення волі на строк не менше п'яти і не більше десяти років (частина четверта статті 12 КК України [4], а особливо тяжкий злочин – за який передбачено такий вид покарання, як позбавлення волі на строк понад десять років або довічне позбавлення волі (частина п'ята статті 12 КК України). Поняття «структурно оформлена група» не вживається ні у Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [2] ні у КК України.

Отже, за результатами проведеного дослідження окремих проблем понятійного апарату боротьби з організованою злочинністю приходимо до висновку про те, що законах України використано дещо відмінну термінологію, ніж у міжнародно-правових актах, учасником яких є наша держава. Більше того, навіть в окремих законах України теж використано неоднакові поняття, зокрема у чинній редакції Закону України про ратифікацію вказаної Конвенції ООН [6] мова йде про «злочин», у той же час як у КК України вжито термін «кримінальні правопорушення». Уважаємо доцільним провести фахову дискусію щодо уніфікації термінології протидії організованій злочинності з подальшим виробленням законодавчих змін, що сприятиме вдосконаленню правових засад роботи правоохоронних органів у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Стратегія національної безпеки України : затверджено Указом Президента України від 14 вер. 2020 р. № 392/2020. *Офіційний вісник України* від 25 вер. 2020 р. № 75. Стор. 127. Стаття 2377.
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. *Відомості Верховної Ради України* від 31 серп. 1993 року. № 35.Стаття 358.
3. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III.*Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
5. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності : прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН від 15 лист. 2000 р. *Офіційний вісник України* від 19 квіт. 2006 р. № 14. Стор. 340. Стаття 1056.
6. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітряю) : Закон України від 4 лют. 2004 р.[сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433-15#Text>

Єфімов Микола Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ШЛЯХОМ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом є надзвичайно важливою проблемою будь-якої держави, в тому числі й України. Ефективність розслідування визначеного кримінального правопорушення характеризується якістю проведення відповідних процесуальних дій. В той же час необхідно розуміти, що його вчинення шляхом скоєння кримінальних правопорушень проти моральності має свою специфіку. Тому для проведення окремих процесуальних дій виникає необхідність у залученні спеціалістів, тобто осіб з відповідними спеціальними знаннями. Крім того, сам процес кримінального провадження також буде мати свою специфіку в плануванні початку досудового розслідування та Тому, з метою визначення особливостей розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, розглянемо низку думок вчених щодо вказаних категорій.

Для початку потрібно визначитись, що ми розуміємо під терміном «легалізація доходів». Так, І. І. Білоус наголошує на тому, що у вузькому розумінні, термін «легалізація (відмивання)» доходів означає процес перетворення нелегально отриманих доходів на легальні. Цей термін почав використовуватись з того часу, коли виникла необхідність в приховуванні справжнього походження грошей або майна при здійсненні фінансових операцій та інших угод. Автор наприкінці свого дослідження робить висновок, що легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом — це складний процес здійснення легальних фінансових операцій, в ході яких приховується незаконне

походження цих доходів, а у деяких випадках, і справжнього власника грошей [2, с. 85-87].

В свою чергу, ми більше схилиємося до позиції Л. І. Аркуші, яка формулює легалізацію доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності, як динамічну систему стійко повторюваних дій, спрямованих на здійснення операцій з доходами, одержаними у результаті організованої злочинної діяльності, з метою приховання їхнього безпосереднього походження, введення в легальний обіг та для подальшого здійснення організованої злочинної діяльності [1, с. 10]. Дане визначення включає в себе і організовану злочинну діяльність, що є найбільш характерним і в нашому випадку. Адже, як показує вивчення судово-слідчої практики, випадки легалізації доходів, одержаних від вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, в 98 % вчиняють організовані групи.

Стосовно початку розслідування досліджуваної категорії кримінально караних діянь слід наголосити на тому, що всі дії необхідно проводити досить швидко та ефективно. Це не дає змогу членам організованих груп вчасно починати протидію розслідуванню, в тому числі використовувати для цього корумповані зв'язки.

Стосовно корумпованих зв'язків, звернемось до праці Л. І. Аркуші, яка вказувала, що залежно від ієрархічного становища державних службовців і сфер діяльності розрізняють такі види корупції: 1) корупція у сфері бізнесу, або корупція у сфері державного управління (контрольна корупція, дозвільна корупція, розподільча корупція); 2) корупція у політиці; 3) корупція у побутовій сфері; 4) корупція у приватному секторі [1, с. 11]. Усі види корупційних проявів можливі під час вчинення кримінальних правопорушень проти моральності. Адже, з одного боку, це досить розповсюджені діяння в суспільному житті пересічних громадян. З іншого боку, вчинення їх організованими групами вимагає «кришування» на самих різноманітних ієрархічних ланках державних органів.

Доречним є нагадування О. В. Халіна, що фахівці у сфері надання

фінансових послуг рекомендують правоохоронним органам урахувати ризики можливого використання для легалізації кримінальних доходів нової технології електронних грошей – блокчейн, що являє собою базу даних загального користування, яка функціонує без центрального керівництва. Якщо зараз усі операції з грошми, документами проходять через посередників (банки, державні органи або нотаріуси посвідчують дійсність операцій), то з часом це втратить потребу (можливо, ускладнить процес збирання доказів). Як вважають розробники системи, якщо технологія буде впроваджена, то контроль банків, аудиторів контролерів, страхових компаній інших реєстраторів буде не потрібен. Оскільки програмний код мережі відкритий, то будь-який громадянин матиме змогу користуватися системою, однак особистісні дані й інша персональна інформація залишаться конфіденційними. Банки світового рівня, такі як Golman Sachs, JP Morgan, Credit Suisse, Barclays, об'єдналися в консорціум R3 (станом на кінець 2015 р. він нараховував 20 найбільших банків світу) для вивчення переваг і ризиків блокчейн [3, с. 168].

Підводячи підсумок, зазначимо, що під час розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення кримінальних правопорушень проти моральності, досить важливо швидко та ефективно провести початковий етап розслідування. Це повинно здійснюватись завдяки чіткому алгоритму дій працівників правоохоронних органів відповідно до типових слідчих ситуацій.

Список використаної літератури:

1. Аркуша Л.І. Основи виявлення та розслідування легалізації доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності : автореф. на здоб. наук. ст. д.ю.н. / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 42. с.

2. Білоус І.І. Сутнісна характеристика легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 82–88.

3. Халін О.В. Використання спеціальних знань у розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. 2016. Випуск 36. Том 2. С. 166-168.

Запотічна Роксолана Андріївна
кандидат економічних наук,
викладач Львівського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ДЕРЖАВ ПЕРЕД ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ БАНКАМИ

Враховуючи той факт, що основними посередниками та кредиторами на світовому фінансовому ринку станом на сьогодні є транснаціональні банки (ТНБ), які забезпечують рух позикового капіталу у глобальному просторі, ми робимо висновок про те, що кредитна діяльність ТНБ потенційно сприяє загостренню проблеми зовнішньої заборгованості держав.

Результати проведених та раніше опублікованих нами досліджень [1; 2] вказують на те, що потенційний вплив ТНБ на загострення проблеми зовнішньої заборгованості значною мірою визначаються кредитною стратегією банку.

Відповідно до запропонованої нами класифікації, можна виокремити чотири групи (рівні) факторів, що впливають на кредитну стратегію ТНБ, а саме: глобальні детермінанти; мегарегіональні та метарегіональні фактори економічного та неекономічного характеру; макрорегіональні фактори (на рівні країни базування материнського банку та на рівні країни-реципієнта кредиту, які також поділено на економічні та неекономічні детермінанти); інституційно-суб'єктні фактори (на рівні ТНБ та на рівні потенційного позичальника).

До неекономічних умов країн-реципієнтів, що впливають на кредитну діяльність ТНБ, належать ефективність державного управління, законодавче регулювання, бар'єри для входження на внутрішній ринок, політична ситуація, врахування думки населення та підзвітність державних органів, ефективність боротьби з корупцією. Якість і стабільність політичних інституцій в

економічних дослідженнях зазвичай визначають на базі індексу ризику країни, який публікує PRSGroup. Чим вище значення індексу для країни, тим стабільнішою є політична ситуація у ній, і, відповідно, більші обсяги кредитів від ТНБ може одержати ця країна.

Основним завданням нашого дослідження є встановлення впливу такого неекономічного детермінанту формування кредитної стратегії ТНБ, як корупція на врегулювання проблеми зовнішньої заборгованості держав перед ТНБ-кредиторами.

За підрахунками Е. Папаїну, який здійснив аналіз ролі правових та інституційних факторів у залученні прямих кредитів, зниження політичного ризику в країні-реципієнті кредиту на 1% у середньому призводить до збільшення обсягу прямих кредитів на 2%. Цей ефект стосується як розвинутих країн, так і країн, що розвиваються. До того ж результати дослідження Е. Папаїну показують, що ТНБ неохочі надавати кредити країнам з високим рівнем корупції та бюрократії, з низьким рівнем захисту прав інвесторів та країнам, де уряд володіє і здійснює *керівництво* і контроль за функціонуванням та розвитком вітчизняної банківської системи. Саме тому МВФ і Світовий банк постійно закликають своїх членів реалізувати інституційні реформи, боротись з корупцією, зменшити рівень бюрократії і приватизувати державні підприємства з метою залучення іноземного капіталу [3, с. 5].

Враховуючи результати регресійного аналізу впливу факторів на залучення Україною прямих кредитів ТНБ, встановлено, що масштаби прямого кредитування найбільш реагують на зміни внутрішніх макроекономічних умов в країні (найбільш значущим є вплив валютного курсу, прямих іноземних інвестицій та ВВП) та окремих неекономічних умов (зокрема, боротьба з корупцією)[4, с. 23].

Відповідно до одержаних результатів, існує позитивна кореляція між економічним циклом України та обсягом одержаних нею прямих кредитів, тобто ТНБ діють проциклічно, збільшуючи обсяг кредитування на фазі піднесення та скорочуючи його обсяги на фазі спаду. Також ТНБ збільшують обсяг кредитування у відповідь на покращення економічних (зростання ВВП на душу

населення, зниження інфляції, девальвацію валюти та зростання притоку прямих іноземних інвестицій) та неекономічних (зниження рівня корупції) умов в Україні. Одержана нами оцінка впливу неекономічних факторів (а саме, рівня корупції) підтверджує висновки Е. Папаїну [3] про те, що ТНБ неохочі надавати кредити країнам з високим рівнем корупції, а також підтверджують висновки, зроблені С. Саенгчаєм, Ч. Бунраттанакіттібхумі та Б. Урайраком, які досліджували взаємозв'язок між державним зовнішнім боргом та корупцією у країнах АСЕАН, оцінюючи величину та напрямок регресійних взаємозалежностей, а також причинно-наслідкові зв'язки між ними. [5, с. 534]

Враховуючи вищевикладений теоретичний матеріал та результати регресійного аналізу здійсненого на прикладі України, який показав, що однією з загроз, які можуть спровокувати боргову кризу, займає корупція в державних органах влади, вважаємо, що одним з найважливіших напрямів врегулювання проблеми зовнішньої заборгованості держав перед ТНБ є саме вдосконалення заходів з подолання корупції.

Список використаної літератури:

1. Запотічна Р. А. Сучасні особливості кредитної діяльності ТНБ в умовах боргової економіки. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 19. С.56-65
2. Запотічна Р. А. Детермінанти формування кредитної стратегії транснаціональних банків на зовнішніх ринках. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2015. Вип. 3. С. 131-135
3. Papaioannou E. What Drives International Bank Flows? Politics, Institutions and Other Determinants. *European Central Bank Working Paper Series*. 2005. № 437. 69 p.
4. Запотічна Р. А. Вплив кредитної діяльності транснаціональних банків на зовнішню заборгованість України. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 2 (08). Ч. 1. С. 18-25

5. Saengchai S., Boonrattanakittibhumi C., Urairak B. Insights into the External Debt, Corruption and Economic Growth Nexus: A Case Study. Journal of Security and Sustainability Issues. 2019. Volume 9. Number 2. P. 533-546.

Олександр ЗАЄЦЬ,
кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри кібербезпеки
та інформаційного забезпечення
Одеського державного
університету внутрішніх справ

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTI

У процесі встановлення осіб, які вчинили злочин, правоохоронці зазвичай прагнуть встановити винних і покарати їх шляхом ув'язнення. Однак злочини у сфері економіки відрізняються від низки інших видів злочинів тим, що основним мотивом їх учинення є особисте збагачення. Особи, винні в учиненні таких злочинів, цілком готові до ув'язнення, якщо після звільнення на них чекатимуть їхні незаконно отримані статки, якими вони зможуть вільно скористатися. Передумовою ефективного фінансового розслідування є позбавлення злочинців стимулу вчиняти корисливі економічні злочини. У центрі уваги правоохоронних органів має бути не лише покарання винних, а й розшук, виявлення та арешт активів злочинців, що унеможливить їх подальшу злочинну діяльність.

Відтак, пріоритетним напрямом діяльності правоохоронних органів, які спеціалізуються на фінансових розслідуваннях у сфері протидії економічній злочинності, є пошук можливостей повернути незаконно отримані активи. Це дасть змогу ефективно позбавити винних у вчиненні таких злочинів їхніх незаконних статків та слугуватиме вагомим фактором стримування для потенційних злочинців. Крім того, повернення викрадених активів, зокрема

отриманих унаслідок учинення корупційних правопорушень, зрештою сприятиме загальному економічному розвитку країни, оскільки їх може бути використано для інвестування в реальний сектор економіки.

З метою виявлення та розслідування економічних злочинів постає необхідність у всебічному й структурованому дослідженні деструктивних процесів, які виникають у сфері економічної діяльності під впливом кримінальних правопорушень. Зазначене дасть змогу ефективно протидіяти загрозам у фінансово-економічній сфері. Ефективним засобом у виконанні окреслених завдань є інститут фінансових розслідувань, який посідає одне з перших місць у системі протидії економічній злочинності.

Термін «фінансові розслідування» активно вживають міжнародні організації, створені для боротьби з відмиванням коштів, серед яких FATF, CFATF тощо. У загальному значенні фінансові розслідування тлумачать як збирання, закріплення, усебічний розгляд, вивчення фінансової звітності та відстеження фінансових операцій, що спрямовані на виявлення протиправних діянь, пов'язаних з отриманням, використанням або розподілом фінансових ресурсів, наприклад, підробка цінних паперів або грошей, відмивання грошей, шахрайство з кредитними картками, порушення податкового законодавства тощо.

Головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом та джерелом інформації про злочинну діяльність. Виявлення, вивчення та фіксація ознак загроз фінансовій безпеці, а також встановлення причиновонаслідкового зв'язку між факторами й причинами, що їх зумовили, і є основною задачею фінансового розслідування. Адже лише після того, як за результатами цього розслідування буде встановлено загрози й ризики, їх причини, з'явиться можливість прийняти адекватне управлінське рішення щодо протидії економічній злочинності.

У сучасному суспільстві проведення фінансових розслідувань на державному рівні є одним із найважливіших завдань, які постають перед будь-якою країною, оскільки розвиток технологій призвів до того, що організація потоків грошових коштів може бути налагоджена в будь-якому місці світу за наявності комп'ютера та Інтернету. Основним завданням державних органів, які займаються фінансовими розслідуваннями, є забезпечення фінансової безпеки держави, профілактика, виявлення й попередження злочинів та адміністративних правопорушень, учинених в економічній сфері.

Пріоритетним завданням держави має стати підготовка необхідної кількості належним чином навчених слідчих з розслідування злочинів економічної спрямованості. Вони повинні бути обізнані в питаннях проведення цих розслідувань, зокрема знати відповідні положення національного законодавства, міжнародних конвенцій і стандартів. Слід створити інституційні умови, які сприятимуть формуванню належного середовища для проведення фінансових розслідувань, а також сприяти розвитку взаємодії шляхом надання відповідних законодавчих повноважень будь-якому з компетентних органів. Фінансові розслідування слід провадити в поєднанні зі «звичайними» та іншими розслідуваннями предикатних злочинів або загалом об'єднувати з ними. Забезпечення можливості для спеціалізованих слідчих груп тісно співпрацювати з різними компетентними органами, де потрібні спеціальні знання та навички.

Фінансові розслідування потребують опрацювання значних масивів інформації, зокрема про рух банківськими рахунками грошових коштів. Будь-який запис, який так чи інакше залишає за собою паперовий слід тих чи інших дій з грошовими коштами, має важливе значення. Основним завданням фінансового розслідування є виявлення та документальне підтвердження руху грошових коштів під час учинення злочину. Наявність зв'язку між тим, звідки прийшли гроші, хто й коли їх отримує, де їх зберігають, може бути доказом злочинної діяльності. Фінансова інформація може також допомогти під час проведення паралельного розслідування супутніх злочинів за допомогою:

визначення мотивів злочину, виявлення системи зв'язків з іншими учасниками та місцями; з'ясування того, які ще використовувалися засоби, наприклад, телефони, транспорт та інші можливі речі, що стосуються кримінальної події; визначення місцезнаходження та встановлення особи підозрюваних, свідків або жертв; надання інформації про переміщення підозрюваних осіб (ініціативно, приховане використання фінансової інформації); надання інформації з метою визначення того, хто є головним підозрюваним, з урахуванням того, що раніше це зробити не вдавалося; розшук осіб.

Фінансові розслідування часто виходять за межі національних кордонів, тому важливо забезпечити своєчасне використання компетентними органами можливостей формального та неофіційного міжнародного співробітництва під час слідчих (розшукових) дій. Встановлення контактів на початковому етапі дасть слідчим змогу засвоїти особливості іноземної правової системи, проблематику процесу отримання додаткової інформації та формування загальної стратегії розслідування. Міжнародне співробітництво постає важливим елементом фінансових розслідувань. Тому застосування наявних механізмів встановлення такого співробітництва має бути максимально ефективним та оперативним: співробітництво через міжнародні мережі, створені для виявлення злочинних доходів, серед яких: Камденська міжвідомча мережа з повернення активів (CARIN), Ініціатива з повернення викрадених активів (StAR), яка є результатом партнерства між Світовим банком та Управлінням ООН з наркотиків та злочинності, а також спеціалізовані мережі з повернення активів (Глобальна мережа координаторів повернення активів – спільний StAR та Інтерпол); використання механізмів співробітництва між органами поліції (контактні центри 24/7, G8 мережа підрозділів з розслідування інформаційних злочинів та національні бюро Інтерпол) з метою отримання оперативних даних, виконання запитів щодо забезпечення збереження інформації тощо для мінімізації бюрократичного перевантаження в межах стандартної процедури надання взаємної правової допомоги; встановлення через Держфінмоніторинг контактів з аналогічними іноземними відомствами з

поданням запитів через захищений канал Egmont Secure Web; використання формальних процедур обміну інформацією з Центральним органом (прокуратурою) – механізм обміну запитами в межах взаємної правової допомоги.

Список використаної літератури:

1. Дедков А. В. Вопросы формирования института финансового расследования. *Финансовый менеджмент*. 2004. № 2. С. 98–103.
2. Дмитренко Т. М. Финансовые расследования. М., 2004.
3. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. *Вестник Финансовой академии*. 2003. № 1 (25). С. 20–23.
4. Пименов Н. А. Финансовые расследования: основные подходы. *Вестник Финансовой академии*. 2003. № 1 (25). С. 30.
5. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

Карпенко Владислав Олександрович,

курсант 3 курсу,

спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

науковий керівник: д.е.н., доцент,

Паршин Юрій Іванович

професор кафедри фінансових та

стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ:
ОЦІНКА ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ**

На сьогодні, ринкові умови господарювання обумовлюють виникнення необхідності використання суб'єктами підприємницької діяльності як власного

капіталу, так і позикового. Зазвичай такий капітал призводить до утворення тих самих зобов'язань. Загалом, потреба в кредитах має короткотерміновий характер, і необхідна для поповнення оборотних коштів, проте серед позикових ресурсів підприємств ключову роль відіграють довгострокові зобов'язання, котрі служать основним джерелом формування довгострокового робочого капіталу та капітальних інвестицій.

В національних стандартах немає положення бухгалтерського обліку, котре регулює порядок організації бухгалтерського обліку довгострокових зобов'язань. Тому, більшість підприємств відображає у балансі довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки. Відповідно до п. 10 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» зазначається, що довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю, визначення якої залежить від умов та виду зобов'язання [1]. Згідно із п. 23 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» підприємство повинно висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису, зокрема, й оцінки статей звітності [2], проте, у літературних та нормативних джерелах відсутні будь-які приклади розрахунків теперішньої вартості довгострокових зобов'язань та висвітлення політики щодо їх відображення у фінансовій звітності, тому дане питання є актуальним.

Перша з проблем, яка впливає на сутність та структуру довгострокових зобов'язань є те, що відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», довгострокові зобов'язання – це всі зобов'язання, які не є поточними. Це означає, що всі без виключення заборгованості підприємства поділяють на 2 групи:

I група – поточні зобов'язання;

II група – довгострокові зобов'язання.

Однак, це суперечить класифікації, яка наведена в пункті 6 П(Б)СО 11 «Зобов'язання», де крім вищенаведених груп є ще такі види зобов'язань, як забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

Крім теоретичного трактування поняття, однією з основних проблем організації і методики бухгалтерського обліку довгострокових зобов'язань та відображення їх у балансі є методика оцінки таких зобов'язань. Як ми вже зазначали раніше, довгострокові зобов'язання відображаються у балансі за їх теперішньою вартістю, яка в свою чергу залежить від умов та виду зобов'язань і визначається як дисконтована сума майбутніх платежів. Дисконтування, в свою чергу, дозволяє привести вартість ресурсів підприємства, котрі будуть використані з метою погашення зобов'язань [3]. Така необхідність пояснюється тим, що грошові ресурси, які на сьогодні є в наявності, не будуть рівноцінним грошовим ресурсам, які очікується отримати в майбутньому, так як такі фактори, як інфляція, ризик та оборотність призводять до зміни вартості грошей у часі.

Таким чином, операції з довгостроковими зобов'язаннями завжди пов'язані з наступними величинами:

- теперішня вартість (початкова сума грошей яка на сьогоднішній день надається в борг або інвестується);
- майбутня вартість (сума яка буде повернута через деякий період);
- ставка на капітал (плата за користування засобами).

Отже, підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити висновок, що важливу роль в організації та методиці бухгалтерського обліку довгострокових зобов'язань відіграє їх визначення, оцінка та розкриття інформації про них в балансі з метою уникнення подачі неправдивої інформації. Тому, вищезазначені пропозиції з уточнення поняття довгострокових зобов'язань, удосконалення їх бухгалтерського обліку та відображення їх у звітності у подальшому полегшать роботу бухгалтерів.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: затверджене наказом МФУ № 20 від 31.01.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні

вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Давидович, І. Є. Контролінг [Текст] : Навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2016. 552 с.

Катаев Нурбек Амирбекович
докторант Академии правоохранительных
органов при Генеральной прокуратуре
Республики Казахстан, г. Нур-Султан
e-mail: nurbek_net@mail.ru

«ПРОБЛЕМЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В ГОСЗАКУПКАХ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»

В условиях развития рыночных отношений, государственные закупки стали важным регулятором экономики страны. Именно с помощью государственных закупок в стране решаются насущные проблемы общества, реализуются национальные планы и проекты, развиваются все регионы страны.

Сегодня, сфера государственных закупок занимает ключевое место в экономике страны, поскольку в ней расходуется значительная часть бюджетных средств. К примеру, расходы республиканского бюджета за 2019 год составили свыше 11,4 триллионов тенге (11 477 290 810 тыс. тенге), из них на государственные закупки свыше 5,3 триллионов тенге (5 369 841 748.57 тыс. тенге). В 2020 году расходы республиканского бюджета составили свыше 13,8 триллионов тенге (13 827 744 872 тыс. тенге), из них на государственные закупки выделено свыше 5,6 триллионов тенге (5 692 494 838.38 тыс. тенге) [1]. В эквиваленте в долларах, ежегодные траты в государственных закупках составляет порядка 13 млрд. долларов. Вышеуказанные данные свидетельствуют, что на рынке государственных закупок расходуются колоссальные бюджетные средства.

В этой связи, для поступательного социально-экономического развития Республики Казахстан и реализации государственной политики в секторе

экономики всё большее значение приобретает противодействие коррупционным правонарушениям в сфере государственных закупок [2, с.4]. Опасность коррупции для экономики нашей страны заключается в том, что она не только тормозит развитие страны, но и подрывает важнейшие общественные институты и основы конституционного строя, представляет реальную угрозу дальнейшему существованию страны.

19.08.2020 года в совещании по противодействию коррупции, Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев указал о том, что борьба с коррупцией является одним из приоритетов стратегического развития страны. «Без устранения причин и условий самих коррупционных явлений – это борьба с ветряными мельницами» [3].

В целях реализации поручения Президента и программных документов, в Казахстане приняты целенаправленные меры по противодействию коррупции в сфере государственных закупок, повышению эффективности деятельности правоохранительных и контролирующих органов, обеспечивающих работу в этом направлении. Непрерывно совершенствуется нормативная база [4, с.472]. В частности приняты Законы «О противодействии коррупции», «О государственной службе», утверждены антикоррупционные стратегии на 2015-2025 годы, планы Программы противодействия коррупции партии «НурОтан» на 2015-2025 годы, и ряд других правовых документов.

Непримиримая борьба с коррупцией проводится органами прокуратуры, Национальным бюро по противодействию коррупции (антикоррупционная служба), Комитетом по финансовому мониторингу. Не менее важную роль в противодействии коррупции оказывает Агентство государственной службы по противодействию коррупции, органы внутреннего государственного аудита, объединяющие усилия в этом направлении.

Однако, несмотря на принимаемые меры, статистические данные Комитета по правовой статистике и специальным учетам Генеральной прокуратуры Республики Казахстан по-прежнему определяют государственные закупки одной из самых коррумпированных. Только за 2018-2019 годы было

совершено 496 коррупционных преступлений (2018 - 275, 2019 - 221), ущерб от которых составил около 2,5 млрд. тенге [5], что в очередной раз подтверждает коррупциогенность рассматриваемого сектора.

На сегодняшний день, система государственных закупок сталкивается с проблемами несовершенства законодательства, непрофессионализмом заказчиков, неконтролируемостью государственных закупок, не обеспечением полной прозрачности и отчетности перед населением.

Примером несовершенства законодательства является неконкретность норм, наличие общих требований в нормах.

Так, согласно Приказу Министра труда и социальной защиты населения Республики Казахстан от 21 мая 2012 года № 201-ө-м «Об утверждении Квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и других служащих», к менеджерам государственных закупок предъявляются следующие требования квалификации: иметь высшее (или послевузовское) образование по соответствующей специальности, стаж работы по специальности не менее 3 лет [6].

Данный правовой акт не конкретизирует, что подразумевают с собой формулировка: «иметь высшее образование по соответствующей специальности».

Таким образом, исходя из этого, нормы законодательства позволяют заказчику назначить любое должностное лицо, либо самому осуществлять государственные закупки. Парадокс в том, что фактически в Казахстане государственные закупки может осуществлять любое лицо.

Проблема политической и экономической зависимости по службе.

Следует отметить, руководители государственных учреждений, которые являются заказчиками государственных закупок зависят от политических государственных служащих (в т.ч. акимов районов, областей). В этой связи, чтобы государственные закупки функционировали эффективно, должностные лица, осуществляющие государственные закупки от имени государства должны быть независимыми (в т.ч. вопросы их назначения, увольнения,

финансирования). Их права, полномочия, подотчетность и независимость должны быть отражены в соответствующем правовом акте. При этом важными являются вопросы обеспечения прозрачности при процедуре назначения и увольнения.

Неконтролируемость государственных закупок.

Согласно официальным данным количество заказчиков, осуществляющих государственные закупки по республике, насчитывается более 25 тысяч, ежегодные объемы заключаемых контрактов в рамках государственных закупок превышают 3 млн. договоров (*в 2019 году заключено - 3 783 269 электронных договоров*) [7].

Вместе с тем, штатная численность сотрудников осуществляющих камеральный контроль за государственными закупками по республике составляет 132 человека [8].

К примеру, в Акмолинской области камеральный контроль по государственным закупкам осуществляют всего 6 работников. По нашему мнению данный штат не может обеспечить полный контроль в этой сфере, так как на каждого сотрудника повышается нагрузка, в результате это отражается на полноте и качестве аудиторского контроля. Это приводит к тому, что значительная часть нарушений останется в тени, что также повлечет за собой рост коррупции.

Существует и ряд других проблем, которые требуют принятия концептуальных решений.

Таким образом, коррупция прочно укрепились в системе государственных закупок, подрывая свободную и здоровую конкуренцию, а также важнейшие принципы рыночного пути развития экономики. В этих целях вопросы противодействия коррупции требуют дальнейшего совершенствования. Необходимы комплексные меры направленные на повышение прозрачности государственных закупок, улучшение качества законов для исключения неясных норм и требований, усиление контроля за системой государственных закупок.

Список использованных источников

1. Отчеты ГЗ. URL: <https://www.goszakup.gov.kz/ru/search/announce>;
https://online.zakon.kz/m/document/?doc_id=39519164
2. Куатова А.С. Монография. Уголовно-правовой и криминологический анализ коррупционных преступлений в сфере осуществления государственных закупок. Монография.- г.Астана: 2014. - 279 с.
3. Источник: <https://primeminister.kz/ru/news/glava-gosudarstva-provel-soveshchanie-po-voprosam-protivodeystviya-korruptcii-1974915>
4. Акылбеков С.С. Борьба с коррупцией в сфере государственных закупок // Актуальные проблемы противодействия коррупции и обеспечения экономической безопасности (научные труды Академии финансовой полиции. Выпуск 13). - Астана, 2012.-520 С.
5. А.Маркова. Госзакупки в сфере образования наиболее подвержены коррупции в Казахстане. // <https://kursiv.kz/news/obschestvo/2020-02/goszakupki-v-sfere-obrazovaniya-naibolee-podverzheny-korruptcii-v>
6. Об утверждении Квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и других служащих Приказ Министра труда и социальной защиты населения Республики Казахстан от 21 мая 2012 года № 201-ө-м // Режим доступа (<http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1200007755>). Дата обращения: 03.04.2020.
7. Сайт АО «Центр электронных финансов» // URL: <https://ecc.kz/ru#4>
8. Ответ Комитета внутреннего государственного аудита на запрос Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан исх.№2-31-20-01867 от 14.09.2020 года.

Кубецька Ольга Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Остапенко Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, підприємництва
та управління підприємствами
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

БАГАТОРІВНЕВИЙ МАРКЕТИНГ: ШАХРАЙСТВО ЧИ ХОРОШИЙ ПЛАН

Мережевий маркетинг (MLM) - це система просування продукту завдяки «сарафанному»¹ радіо. Його називають ще багаторівневим маркетингом або маркетингом відносин. Підприємства, що слідуєть цій моделі, усувають таким чином безліч посередників, наприклад обходяться без реклами на телебаченні. Всю роботу по просуванню товарів роблять конкретні люди, а підприємство нараховує їм за це певний відсоток від суми угоди.

Мережевий (багаторівневий) маркетинг - це спосіб роздрібної торгівлі, що використовує метод прямих продажів. Для мережевого маркетингу характерна відсутність ланок ланцюга роздрібної торгівлі, що стоять між виробником товару і його кінцевим реалізатором. Порівняно новий вид бізнес-систем, з'явився в Америці в середині минулого століття, і один з найцікавіших

1 Маркетинг із уст в уста - (англ. *Words of mouth*, WOMM), маркетинг WOM, «черезтинне радіо», маркетинг поголосу, маркетинг пліток — різновид безкоштовної реклами, при якому відбувається передача інформації від однієї особи до іншої в усній чи письмовій формах. Зазвичай споживачі, які були задоволені товаром чи послугою дають позитивні відгуки та рекомендації іншим людям, при цьому не маючи з цього ніякої вигоди. Це дає підставу людям значною мірою довіряти такій формі реклами.

«Сарафанне радіо» — найдревніший спосіб обміну інформацією та безкоштовної реклами. Це явище з'явилося ще раніше, ніж поняття «маркетинг із уст в уста» (word-of-mouth marketing).

напрямів в сучасному бізнесі. Мережевий маркетинг намагалися офіційно в судовому порядку заборонити, поширювали про нього різні страшилки, порівнювали з фінансовими пірамідами - нічого не вийшло .

Мережевий маркетинг (англ. multilevel marketing (MLM), Network Marketing) - концепція реалізації товарів і послуг, що базується на створенні мережі незалежних дистриб'юторів, кожен з яких, крім збуту продукції, має право залучати партнерів, які отримують аналогічні права. Він містить дві складові, що на сьогодні є досить могутніми силами у світі бізнесу: мережевий принцип роботи та маркетинг [1].

Щороку відкриваються і потім зникають сотні псевдо-організацій, які є за своєю суттю фінансовими пірамідами. Вони мімікують під організації мережевого маркетингу, але всередині них немає ніякого товару або продукту. В пірамідах, що маскуються під мережевий маркетинг, зазвичай продукту немає. І гроші, які генерує таке фальшиве підприємство, - це внески, які знову йдуть. Тобто сплачуються кошти, щоб вступити в організацію, а потім будуть такі особи отримувати дохід за те, що там рахуються, а гроші надійдуть від прибулих слідом за мною [2].

Мета MLM бізнесу - спокусити, не пропонуючи чогось конкретного, а потім створити розмиття навколо трьох основних змінних: вартість, ризик та вартість.

Існує багато міфів про мережевий маркетинг. Їх придумують:

- 1) недоброзичливці мережевого маркетингу (в основному люди побували в мережевому маркетингу і не добилися успіхів);
- 2) самі MLM-підприємства (для залучення в бізнес людей).

Насправді далеко не всі заробляють великі гроші в подібних проектах. Для того, щоб заробити гроші на мережевому маркетингу, потрібно чітко слідувати рекомендаціям і з повною самовіддачею працювати день і ніч. Та це ще не означає, що дохід буде вражаючим. Отже необхідно розуміти, що можливо понести лише втрати від цього виду бізнесу. Це не шахрайство, а форма бізнесу.

Список використаної літератури:

1. Заячківська Г.А. Конспект лекцій з дисципліни «Мережевий маркетинг» (студентів напряму підготовки 6.030507 „Маркетинг” денної форми навчання) / Г.А. Заячківська. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 71 с.

2. Завадська М. Основні відмінності між мережевим маркетингом та фінансовою пірамідою. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository* <http://ena.lp.edu.ua>

Кубецька Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Остапенко Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, підприємництва
та управління підприємствами

Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

Козій Валерія Сергіївна

ЗВО 4 курсу спеціальності “Менеджмент”
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВСТАНОВЛЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економічні злочини – різновид злочинів, здійснюваних у процесі професійної діяльності в рамках і під прикриттям законної економічної діяльності з використанням легальних економічних інститутів (правил, форм, процедур) [1]. Основою тіньової економіки є економічні злочини, які спрямовані на майнові та виробничі відносини, економічні права громадян, юридичних осіб, муніципальних і державних утворень.

У. Ліппман зазначав, що, на відміну від звичайної злочинності, яка має переважно грабіжницький характер, організована економічна злочинність пов'язана з наданням певних послуг або товарів [2].

Основними актуальними проблемами протидії організованій економічній злочинності на сьогодні є:

- неузгодженість українського законодавства з міжнародними нормами та правовими стандартами, що регулюють всі аспекти попередження та протидії корупції;

- відсутність єдиного підходу до розуміння сутності корупції, різновидів її проявів, законодавчого врегулювання юридичної відповідальності за вчинення корупційних діянь;

- недооцінювався і практично не враховувався стан цієї злочинності, незадовільно аналізувалися результати боротьби з нею та не визначалися пріоритетні напрями протидії цим явищам, не здійснювалося програмно-цільове планування та належне ресурсне забезпечення;

- оперативні підрозділи та слідчі апарати органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю, використовували застарілі методи викриття й розслідування злочинів організованих угруповань, обліку та звітності щодо результатів своєї роботи;

- на сьогоднішній день немає досконалої правової бази боротьби з цією злочинністю, у той час як кримінальна ситуація змінюється стрімкими темпами;

- повільно вживаються запобіжні заходи, спрямовані на усунення злочинів, скоєних організованою злочинністю;

- професійна підготовка співробітників правоохоронних органів не повною мірою відповідає вимогам часу, серед них переважно молоді фахівці, які не мають відповідного досвіду [3];

- втрата в цілому організуючого впливу держави на функціонування системи запобігання злочинності у нових соціально-економічних умовах ринкової трансформації суспільства, недоліки державного регулювання управління системою запобігання злочинності у сфері господарської діяльності;

- наявність у певних випадках кримінальних зв'язків між службовими особами

суб'єктів господарської діяльності і службовими особами органів державної влади та управління;

- недоліки чинного законодавства, яке не забезпечує повною мірою потреб перехідного періоду розвитку суспільства, характеризується значною множинністю нормативних актів і протиріччями між ними;

- суттєві недоліки в роботі правоохоронних і контролюючих органів щодо протидії злочинності у сфері господарювання, недостатність профілактичного напрямку діяльності;

- недостатня наукова розробка актуальних проблем протидії злочинам у сфері господарської діяльності [4].

Для усунення перерахованих вище проблем, на рівні країни потрібно забезпечити узгодженість українського законодавства з міжнародними нормами та правовими стандартами, що регулюють всі аспекти попередження та протидії корупції; забезпечити єдиного підходу до розуміння сутності корупції, різновидів її проявів, законодавчого врегулювання юридичної відповідальності за вчинення корупційних діянь; сформувати досконалу правову базу боротьби з цією злочинністю; сприяти поширенню наукових розробок щодо актуальних проблем протидії злочинам у сфері господарської діяльності; забезпечити єдність загально - соціальних, соціально-кримінологічних і кримінально-правових заходів в країні та інше.

Список використаної літератури:

1. Економічні злочини: Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18798

2. Lippman W. Public Opinion. – Sioux Falls.: NuVision Publications, 2007.

3. Кулаковський Р.В. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_5179

4. Олашин М.М. Економічна злочинність: причини поширення і шляхи

подолання. *Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика. Європейські перспективи № 7, 2015. С. 102-106.*

Кукуш Єлизавета Костянтинівна

студентка магістратури І-го курсу

навчальної групи МЗ-ЕК-921

(заочної форми навчання)

навчально-наукового інституту

заочного навчання та підвищення кваліфікації

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

науковий керівник: Кубецька Ольга Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач навчально-наукової лабораторії

з дослідження проблем економічної безпеки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Досягнення стійкого та ефективного розвитку підприємства тісно взаємопов'язане із забезпеченням високого рівня його безпеки, насамперед економічної. Особливо актуальним це питання є для вітчизняних підприємств, які діють в умовах підвищеного ризику через специфіку національної економіки, кожна сфера якої має загрозливі тенденції розвитку. Це актуалізує проблему формування дієвої комплексної системи економічної безпеки на підприємстві.

Існує дуже багато підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства». Найчастіше це поняття визначають як стан захищеності підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз або як стан найбільш ефективного використання його корпоративних ресурсів (табл. 1).

Підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства»

Автори	Визначення поняття «економічна безпека підприємства»
Олейніков Є. А.	стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства тепер і в майбутньому
Ілляшенко С. Н.	стан ефективного використання його ресурсів та існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам і забезпечувати його тривале виживання та стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії
Грунін О. А., Грунін С. О.	стан суб'єкта господарювання, за якого він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення чи захисту від існуючих небезпек та загроз чи інших непередбачуваних обставин та забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції і господарського ризику
Судоплатов А. П., Лекарев С. В.	стан його правових, економічних та виробничих відносин, а також матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, який виражає здатність підприємства до стабільного функціонування
Економічна енциклопедія за редакцією Мо-черного С. В.	стан незалежності суб'єктів підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції підприємств-монополістів, непередбачуваних договорами дій підприємств-постачальників і торгівельних організацій, від нераціональної економічної і правової політики держави та інших чинників
Шалагін Д. А.	стан, у якому забезпечується мінімальний негативний вплив внутрішніх і зовнішніх загроз на діяльність та економічний результат

Багатозначність у визначенні такої важливої категорії як «економічна безпека підприємства» свідчить, з одного боку, про важливість проблеми, а з іншого, - про незавершеність методологічного й теоретико-прикладного її опрацювання, а, отже, про необхідність подальших досліджень, спрямованих на формування чіткого та однозначного трактування цього поняття.

Це стане основою для визначення сутності системи економічної безпеки підприємства, її складових та механізму забезпечення. Адже в сучасній науковій думці немає також єдиного підходу і до визначення змісту системи економічної безпеки підприємства, відповідно існують і розбіжності у поглядах на її елементи (об'єкти, суб'єкти, механізм забезпечення і т.д.).

Багато науковців ототожнюють систему економічної безпеки із комплексом заходів по її забезпеченню. Так, Борисенко З.М. визначає систему економічної безпеки підприємства як комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних та пропагандистських заходів, спрямованих на реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз [1].

Дещо ширшим є визначення Дацьків Р.М., які розглядає систему економічної безпеки підприємства як комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що здійснюються спеціальними службами, підрозділами підприємства, спрямованих на захист всіх функціональних складових підприємства та його життєво важливих інтересів від реальних або потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз для забезпечення успішного фінансово-економічного розвитку [2].

На основі критичного аналізу трактувань поняття «економічна безпека підприємства» пропонуємо власне узагальнене його визначення. Економічна безпека підприємства - це стан суб'єкта в межах порогових значень основних показників діяльності, що дає змогу протидіяти загрозам і небезпекам для захисту корпоративних економічних інтересів, стабільного функціонування та розвитку.

Список використаної літератури:

1. Борисенко З. М. Захист конкуренції в бізнесі як складова економічної безпеки [Електронний ресурс] / З.М. Борисенко // Ефективна економіка. - Електронні дані. - 2016. - №9. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek2016>.
2. Дацків Р. М. Економічна безпека у глобальному вимірі. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. №7. С. 143-153.

Матвієнко Аліна Сергіївна,
курсант 4-го курсу ФПФПСР Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
науковий керівник: Санакоєв Дмитро Борисович,
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач
кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
ФПФПСР Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ ГАРАНТІЙ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досягнення цілей кримінально-правової політики держави є одним з напрямків дотримання законності, захисту прав і свобод громадян, їх власності від злочинних посягань та багато в чому залежить від того, які кошти для вирішення поставлених завдань знаходяться в розпорядженні що реалізують її суб'єктів. Виконання зобов'язань держави щодо захисту прав і свобод громадян вимагає постійного вдосконалення чинного законодавства, що регламентує діяльність державних органів щодо забезпечення правопорядку, безпеки особистості і суспільства в цілому.

Найбільш ефективним засобом боротьби зі злочинністю є оперативно-розшукова діяльність (ОРД), яка являє собою особливий вид правоохоронної функції держави. В її арсеналі знаходяться спеціальні способи, методи і засоби, за допомогою яких в результаті досягаються завдання з протидії злочинності та захисту конституційних прав людини і громадянина.

Разом з тим сутність оперативно-розшукової діяльності така, що вона неминуче зачіпає права і свободи особистості, залучається до процес її здійснення. Обмеження окремих прав і свобод громадян в процесі оперативно-розшукової діяльності обумовлено необхідністю вирішення завдань боротьби зі злочинністю, захистом інтересів кожного громадянина окремо і суспільства в цілому. Законодавче закріплення можливості обмеження прав громадян засновано на моральних і морально етичних принципах (засадах) розвитку суспільних відносин і є винятком із загальних правил, коли іншими засобами досягнення завдань попередження і розкриття злочинів не представляється можливим. Тому використання в діяльності правоохоронних органів таких можливостей має здійснюватися лише в силу обґрунтованої необхідності, в суворій відповідності та неухильному дотриманні законності.

Становлення України як правової держави потребує докорінного переосмислення законодавчого регулювання діяльності правоохоронних органів, передусім тих підрозділів, які проводять оперативно-розшукову діяльність, посилення гарантій законності у її здійсненні, вироблення механізму соціального та правового захисту осіб, котрі потрапили у сферу ОРД або залучаються до виконання її завдань. Це насамперед означає, що всі без винятку оперативні підрозділи та їхні посадові особи повинні не просто декларувати конституційні принципи, але й приймати відповідні рішення безпосередньо на їх основі та за змістом. У зв'язку з цим суттєвого значення набувають питання розробки та впровадження єдиної державної системи гарантій прав людини, в тому числі під час проведення оперативно-розшукових заходів.

Застосування оперативними підрозділами у своїй діяльності спеціальних, в більшій мірі негласних методів і засобів вимагає особливого контролю з боку держави, в іншому випадку необґрунтоване їх використання може призвести до серйозних порушень прав і законних інтересів громадян.

Оперативно-розшукова діяльність посідає важливе місце серед комплексу правових і організаційних заходів, які застосовує держава у боротьбі зі злочинністю та захистом законних інтересів людини і суспільства.

За визначенням Бандурки О. М., під оперативно-розшуковою діяльністю слід розуміти найбільш результативну державно-правову форму боротьби зі злочинністю [1, с. 113].

В нашій державі оперативно-розшукова діяльність повинна ґрунтуватися на засадах дотримання прав і свобод людини та громадянина. Під час проведення оперативно-розшукових заходів порушувати конституційні свободи людини і громадянина забороняється. Однак все ж, окремі обмеження свобод людини можуть бути. Але вони характеризуються винятковим і тимчасовим характером та застосовуються лише за рішенням суду щодо особи, в діях якої є ознаки тяжкого або особливо тяжкого кримінального правопорушення, та у випадках, які передбачені законодавством України, і мають на меті захистити права і свободи інших осіб, безпеку суспільства.

Проведення оперативно-розшукових часто пов'язується з ризиком завдання шкоди особам, щодо яких вони здійснюються. Інколи виникають ситуації, коли є достатні підстави й дотримано всіх умов для проведення оперативно-розшукових заходів, проте після її виконання з'ясовується, що винність особи у вчиненні кримінального правопорушення не доведено; у порушенні кримінального провадження відмовлено або кримінальне провадження було припинено у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення, за відсутності в діянні складу почину та на інших підставах, які передбачено у ст. 6 Кримінального процесуального кодексу України. У такому разі особа може стверджувати, що порушено її конституційні права, і вимагати відшкодування збитків, якщо і вважає, що таких було їй завдано [2, с. 129].

Варто зазначити, що використовувати оперативно-розшукові засоби потрібно надзвичайно обережно. Адже не правильне їх застосування може потягнути за собою негативні наслідки такої діяльності, це може бути як обмеження прав осіб відносно яких такі заходи проводять так і відсутність гарантій, закріплені в кримінальній процесуальній сфері.

Особливу увагу потрібно приділяти наявності ознак тяжкого чи особливо

тяжкого кримінального правопорушення. Від визначення ступеня тяжкості кримінального правопорушення, фактичні дані про який можуть бути об'єктом пошуку й фіксації під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, залежить перелік дозволених до застосування оперативно-розшукових заходів.

Візуальне спостереження може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки, якщо є факти, які підтверджують, що нею готується або вчинено тяжкий злочин, з метою отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, а також для забезпечення безпеки працівників суду й правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей і близьких родичів цих осіб.

Таким чином, законодавство охороняє права людини під час застосування оперативно-розшукових дій. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності повинні вбачати в людині, щодо якої застосовуються заходи, в першу чергу, особистість, інтереси якої знаходяться під охороною держави. Адже ключовим фактором у забезпеченні стабільного правопорядку є існування процесуальних та матеріальних інструментів обмеження можливостей порушення та утиску індивідуальних прав.

Значна частина правопорушень і порушень закону, які вчиняються співробітниками оперативних підрозділів, викликані відсутністю належного правового врегулювання оперативно-розшукової діяльності. Так, до теперішнього часу оперативні підрозділи фактично не забезпечені необхідними правовими засобами для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності. Наприклад, перелік оперативно-розшукових заходів практично не відповідає вимозі попередження і припинення кримінальних правопорушень, у зв'язку з чим оперативні працівники, виконуючи свій службовий і громадянський обов'язок, вживають заходів і проводять дії, не передбачені законодавством. У свою чергу, це спричиняє формальні порушення прав громадян і призводить до загальної негативної оцінки діяльності всієї правоохоронної системи.

Список використаної літератури:

1. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2012. 336 с.
2. Антонов Д. К. Забезпечення конституційних гарантій прав і свобод громадян під час проведення оперативно-розшукових та інших заходів. Вісник АМСУ. № 2 (15). 2015. С. 128-135.

Недойнов Кирило Володимирович,
курсант 3 курсу, спеціальність 081
«Право» Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: підполковник поліції
Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань ДДУВС

ОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА В АСПЕКТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Оборотні активи є одним із ключових ресурсів будь-якої організації чи підприємства. Його елементи, формування та використання безпосередньо впливають на ефективність роботи. Для досягнення кращого результату розвитку підприємства, підтримання його економічного та фінансового станів, збереження конкурентоспроможності слід ефективно створювати оборотні активи. Розумне управління цими активами дозволить досягнути необхідного рівня платоспроможності підприємства чи організації. Актуальність даної теми полягає у розумному створенні та використанні оборотних активів та їх ролі на підприємстві.

Дане питання стало предметом дослідження таких вчених, як: С.Р. Мамедова [1], Н.А. Яковишина [2], О.О. Шеремет [3], Ю.В. Лимар [4], М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк тощо.

Безперервний розвиток та функціонування підприємств здійснюється за допомогою оборотних активів, у структурі яких є багато теоретичних та

практичних питань. Одним з них є цілеспрямоване управління оборотними активами у їх необхідному обсязі при найменших затратах та ефективному розвитку їх використання.

Незважаючи на різноманітність термінів, економічна суть цього поняття трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі досить однозначно. Найчастіше оборотні активи підприємства визначаються як грошові ресурси або група мобільних активів підприємства з періодом використання до одного року, які безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня ліквідності повинні забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями. Виходячи з цього визначення, бачимо, що оборотні активи підприємства займають вагоме місце в системі управління та потребують значної уваги [5, с.410].

У табл. 1 наведено думки вчених щодо тлумачення поняття оборотних активів.

Отже, виходячи із даної таблиці, ми можемо зробити висновок, що оборотні активи – майнові цінності підприємства, які у своїй сукупності обслуговують господарський процес та на протязі одного операційного циклу цілком споживаються. До оборотних активів належать: виробничі запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, готова продукція, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, незавершене виробництво тощо.

Таблиця 1

Тлумачення поняття оборотних активів, [1;4]

№	Автор	Визначення	Ключові слова
1	Нашкерська Г.В.	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення	грошові кошти, що вкладені для створення оборотних фондів

		безперервного процесу виробництва і реалізації продукції	
2	Демченко Т.А.	Оборотні активи – сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.	сукупність оборотних фондів і фондів обігу
3	Ковальов В.В.	Оборотні активи – активи, що споживаються під час виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 міс., через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.	активи, що споживаються під час виробничого процесу
4	Бланк І.О.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та повністю споживаються у процесі одного виробничо-комерційного циклу.	сукупність майнових цінностей підприємства
5	Усатов І.А.	Оборотні активи – грошові	грошові кошти та

		кошти та мобільні активи, які перетворюються в грошові кошти впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперервність процесу виробництва, обороту та отримання прибутку.	мобільні активи
--	--	--	-----------------

Ефективність використання оборотних коштів характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Прискорення оборотності цих коштів зумовлює: по-перше, збільшення обсягу продукції на кожен грошову одиницю поточних витрат підприємства; по-друге, вивільнення частини коштів і завдяки цьому створення додаткових резервів для розширення виробництва [2].

Для характеристики ефективності використання оборотних активів використовується низка показників, найважливішими з яких є:

1) оборотність, що обчислюється в днях і характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства роблять один оборот;

2) коефіцієнт оборотності, що характеризує, скільки оборотів роблять оборотні активи за звітний період (чим більше, тим вони краще використовуються);

3) коефіцієнт завантаження, що характеризує, скільки оборотних активів приходить на 1 грн. реалізованої продукції (чим менше оборотних активів приходить на 1 грн. реалізованої продукції, тим краще вони використовуються);

4) коефіцієнт ефективності, що характеризує, скільки прибутку приходить на 1 грн. оборотних активів [3, с. 22].

Отже, чітке розуміння та правильне використання оборотних активів має дуже важливе та практичне значення на підприємстві, дозволяє виявити взаємозалежність різних факторів виробничо-господарської діяльності та у

подальшому дозволить будувати раціональні прогнози щодо доцільності застосування окремих оборотних активів на підприємствах.

Список використаної літератури:

1. Мамедова С.Р. Фактори впливу на обсяг заборгованості підприємства. URL: [http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4171/1/ %D0%9C.pdf](http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4171/1/%D0%9C.pdf). (дата звернення 17.10.2020).
2. Яковишина Н.А., Пшеничнюк І.В. Оборотні активи, їх відображення в обліку та фінансовій звітності. URL: [http://www.rusnauka.com/4_SND_2011 / Economics/7_79172.doc](http://www.rusnauka.com/4_SND_2011/Economics/7_79172.doc) (дата звернення 17.10.2020).
3. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К., 2018. 196 с.
4. Лимар Ю.В. Уточнення сутності категорії «оборотні активи» в системі суміжних понять. URL: [http://www.rusnauka.com/ 10_NPE_2011/Economics/10_83119.doc.htm](http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83119.doc.htm). (дата звернення 17.05.2019).
5. Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. Поняття оборотних активів підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. №31. С. 410.

Орел Ян Станіславович

дільничний офіцер поліції сектору превенції Кам'янського ВП ГУНП в Дніпропетровській області
майор поліції

Некlesa Олександр Вікторович

науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованим злочинності та корупції ФПФПСР Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОКРЕМИХ
ВИДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ
В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ**

Аналізуючи практичну діяльність правоохоронних органів, до компетенції яких входить протидія кримінальним правопорушенням які вчиняються в

органах державної влади, місцевого самоврядування, в тому числі, щодо правомірності застосування процедур закупівлі товарів, робіт і послуг та цільового використання бюджетних коштів ми бачимо системне планування правопорушниками діяльності із подальшого розкрадання державних коштів. Правопорушники, як правило, організовують сприятливі для себе обставини ще на початку планування річного бюджету, коли вони мають час підготуватися до початку проведення відповідним структурним підрозділом органу місцевого самоврядування або органу державної влади закупівлі товарів, робіт або послуг за державні кошти відповідно до плану річних закупівель за програмною класифікацією видатків.

Положенням Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (Далі – Закон), передбачено планування закупівель на підставі наявної потреби в такій закупівлі, відповідно до річного плану закупівель. Замовник зобов'язаний оприлюднити такий план та зміни до нього протягом п'яти днів в електронній системі закупівель та проводити закупівлю згідно зазначеного плану.

Офіційним порталом оприлюднення інформації про публічні закупівлі на території України є портал prozorro.gov.ua. Відповідно з Законом України "Про публічні закупівлі" портал є відкритим ресурсом, який пропонує доступ до інформації з центральної бази даних про електронні тендерні торги, в тому числі, і до плану річних закупівель.

Будучи обізнаними із законодавством, яке регулює відносини між замовниками та учасниками, розпорядники бюджетних коштів або близькі до них особи заздалегідь готують (реєструють) підприємства які будуть приймати участь в подальших тендерах. Деякі з них будуть фіктивними, які створено з метою технічної участі у закупівлі. Такі підприємства, як правило, мають виходити з тендерними пропозиціями вартість яких є більшою за вартість тендерних пропозицій підконтрольного («свого») підприємства, яке заздалегідь визначено колом уповноважених осіб, як переможець цих торгів. Отже, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», уповноважена особа

відповідальна за організацію і проведення процедури закупівлі визначається або призначається замовником відкритих торгів – службовою особою такого підприємства - замовника, який є розпорядником ввірених йому грошових коштів. Тому зрозуміло, що така службова особа напряму залежить від свого керівника який сплачує їй за виконання обов'язків із закупівель заробітну платню, а звідси і маємо те, що така особа є залежною від свого роботодавця, тому напряму будучи обізнаною із законодавством, що регулює відносини в сфері публічних закупівель, професійно виконує поставлені задачі замовника, щодо здійснення заходів із обрання переможцем заздалегідь визначеного замовником підприємства.

Разом з тим, є випадки коли замовник в своїй тендерній документації встановлює вимоги до предмету закупівлі, які може виконати лише конкретне підприємство, наприклад: закупівля автотранспортних засобів із конкретно, заздалегідь, встановленими технічними вимогами (конкретна ширина, довжина транспортного засобу, визначено об'єм двигуна з конкретними показниками та інше). Таким чином, замовник вчиняє дискримінаційні вимоги до учасників, адже такі вимоги встановлюються під конкретного виробника, який є монополістом у виготовленні автотранспорту саме з такими технічними характеристиками. Наслідком таких вимог є акцептування тендерної пропозиції заздалегідь визначеного підприємства, а тендерні пропозиції інших учасників публічних закупівель, які дають ціну нижчу від «свого» підприємства, що є найбільш економічно вигідною, відхиляються посилаючись на те, що тендерна пропозиція такого учасника не відповідає вимогам тендерної документації. Такі закупівлі, у більшості випадків мають завищену вартість від ринкової вартості такого самого транспортного засобу, адже весь процес публічної закупівлі планується заздалегідь конкретним колом осіб, які мають фінансовий інтерес та відповідно до ролей кожного із правопорушників, отримують неправомірну вигоду за свої дії, які в народі називають «відкатом».

Аналогічна ситуація відбувається в ході закупівлі послуг або робіт, коли перемагає «своє» підприємство, яке в подальшому виконує роботи порушуючи

вимоги проектної документації, адже за перемогу в публічній закупівлі має сплатити «відкат» службовим особам до компетенції яких входить планування закупівель та подальшої реалізації такого плану. Тому маємо низьку якість виконаних робіт, використання матеріалів які не відповідають якості або взагалі підписуються акти приймання - передачі виконаних робіт із відомостями про об'єми та вартість, яких взагалі не існує. За таких обставин підрядне підприємство безпідставно отримує на розрахунковий рахунок грошові кошти, що має склад кримінального правопорушення як з боку підрядної організації так і з боку замовника, які підписують такі акти. Окрім вищезазначеного, особа яка реалізовує публічну закупівлю або склад таких осіб має також відповідати за свої протиправні дії, що виражаються у вигляді недбалості або зловживання владою на користь «свого» підприємства, яке стало переможцем завдяки протиправних дій таких осіб.

З метою виявлення правопорушень економічної спрямованості, які вчиняються в ході закупівлі товарів, робіт та послуг необхідно організувати заходи направлені на моніторинг відповідного розпорядника державних коштів з початку процедури закупівлі до виконання договорів, укладених за результатами такої закупівлі. Моніторинг має містити наступні аналітичні дослідження: інформація про предмет закупівлі; вимоги тендерної документації до пропозицій учасників; документи подані учасником на підтвердження вимог тендерної документації, в тому числі, інформація щодо працівників підприємства, їх кваліфікація, матеріально-технічна база, досвід виконання таких договорів, фінансова спроможність підрядника та інше. Важливо мати оперативну інформацію про саме підприємство, його засновника та керівника адже маємо практичні показники участі в закупівлях в якості технічного учасника фіктивних підприємств або підприємств які пов'язані із «своїм» підприємством та залучені до закупівлі з метою технічної участі, коли необхідно щонайменше два учасники або коригувати інших учасників ціновою пропозицією які подали свої тендерні пропозиції, на які не розраховували зловмисники - результатом чого перемогу отримає заздалегідь визначене

переможцем підприємство.

Підсумовуючи вищезазначене, ми бачимо, що система prozorro.gov.ua відкрила доступ до публічної інформації про закупівлі, яку можна отримати як спеціально уповноваженим органам так і громадськості, що дає можливість часткового контролю за використанням державних коштів без застосування тривалішого та складнішого механізму для її отримання, адже деякі розпорядники інформації відмовляють в її наданні, наприклад, на запит посилаючись на обмежений доступ. Разом з тим існують деякі прогалини самої системи, так як відсутній механізм перевірки тендерних пропозицій учасників, система відкриває пропозицію учасника, якого обрано за відповідно встановленими критеріями (являється найбільш економічно вигідним замовнику), а отже якщо замовника влаштовує така пропозиція він повідомляє цього учасника про перемогу в закупівлі і не перевіряє, документи подані іншим учасником із більшою ціною. Прогалина відображається в тому, що другий учасник не подає необхідної документації, а подає будь-який документ аби система прийняла його в якості учасника, який по суті не має на меті отримання перемоги, а є лише технічним учасником, дії якого спрямовані на надання переваги іншому підприємству не порушуючи Закон (два і більше учасника). Отже, необхідно доопрацювати деякі положення Закону України «Про публічні закупівлі» з метою подолання схем, які побудовані на деяких прогалинах цього Закону.

Список використаної літератури:

1. Про публічні закупівлі : Закон України : від 25.12.2015 р., № 922-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 9. – Ст. 89.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379)
3. Господарський кодекс України: Закон України : від 16.01.2003 р., № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 18-22. - Ст. 144.

4. Квач В. Ю. Загальнотеоретичні положення про публічні закупівлі: поняття та призначення/ В. Ю Квач, Р. В. Афанасієв // Молодий вчений. – 2017. – № 11 (51). – С. 884-887.

5. Критенко О.О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі» / О.О. Критенко // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 19-26.

Паршин Юрій Іванович

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ОВС

Динамічний розвиток суспільства багато в чому залежить від розвитку науково-технічного прогресу, і зокрема використання новітніх інформаційних технологій. Серед найбільш важливих сфер, в яких інформаційні технології знаходять своє застосування, слід зазначити і органи внутрішніх справ, де є характерним процес впровадження інформаційних нововведень. Нові інформаційні технології використовуються для обробки, зберігання, передачі й пошуку інформації, а також їх повсюдне використання створює сприятливі умови для розробки спеціальних інформаційних систем з метою прийняття рішень.

Результати боротьби зі злочинністю багато в чому залежать від рівня організації профілактичної, оперативної, слідчої роботи, яку здійснюють практичні підрозділи ОВС. Також слід зазначити, що від технічної якості комп'ютерної техніки, його програмного забезпечення, кадрового потенціалу працівників залежить діяльність поліції при розслідуванні, розкритті та запобіганні злочинів, а також успіх боротьби з криміногенними явищами в

цілому.

Варто зазначити, що використання сучасних інформаційних технологій у практичній діяльності органів внутрішніх справ сприяє появі різних загроз щодо каналів витоку інформації, які підривають оперативність і конфіденційність інформаційного забезпечення поліції. Як зазначає автор [1] необхідно враховувати і найважливіший недолік інформаційних технологій, в саме, вразливість інформації, що передається по комп'ютерних і телекомунікаційних мережах, а також уразливість її зберігання на різних цифрових носіях інформації.

Для підвищення ступеня безпеки інформаційних систем необхідні капітальні вкладення в придбання і розробку досконалих технологій, а з цією метою потрібен постійний моніторинг стану і трендів інформаційних технологій і їх розробок. Світові тренди в сфері розробки нових інформаційних технологій можна надати в такій послідовності [2]:

- Аналітика великих даних. Аналітика, на відміну від деяких інших технологій, вже не перший рік широко використовується, особливо у фінансовому та телекомунікаційному секторах, у ритейлі, в той час як мережам п'ятого покоління або автономним системам ще тільки належить вийти з тестових зон в комерційну експлуатацію;

- Штучний інтелект (ШІ). За оцінкою респондентів [3], ШІ буде найбільш затребуваним у медицині, фінансовому і державному секторах. Розглядаючи перспективи ШІ, треба також враховувати, що він стане ІТ-основою значної частини автономних пристроїв, рішень з управління хмарами, інтернетом речей і мережами 5G. Поліція Великобританії планує передбачати вчинення серйозних злочинів насильницького характеру з використанням технологій штучного інтелекту. Система передбачення правопорушень, яку назвали Національним рішенням для аналізу даних (NDAS), використовує комбінацію ШІ і статистики. NDAS для пошуку «майбутніх» злочинців використовує для оцінки 1,4 тис. характеристик. Алгоритми ШІ обчислюють осіб в зоні ризику і дають оцінку ймовірності скоєння певною особою злочину з застосуванням зброї. Для роботи

системи група експертів зібрала понад терабайта даних поліцейських баз, включаючи записи про затриманих і розшукуваних осіб (понад 5 млн. осіб), журнали реєстрації скоєних злочинів тощо;

- Хмарні рішення. Хмари замикають трійку призерів рейтингу, при тому, що вони, напевно, в найбільшій мірі, з усіх представлених технологій, затребувані вже «тут і зараз». Прикладів застосування хмарних технологій у самих різних галузях нескінченно багато і, можливо, це вплинуло на оцінку технології як «технології майбутнього»;

- Інтернет речей. Інтернет речей – сама «інтегрована» технологія рейтингу, тісно пов'язана з більшою частиною інших його учасників. Так, за прогнозами, пристрої IP вже найближчим часом стануть головним постачальником великих даних для систем аналітики, причому його складовими частинами можуть бути автономні пристрої, системи периферійних і хмарних обчислень. У свою чергу, IP залежить від швидкості роботи мереж (5G потрібен в першу чергу для даних), обчислювальних потужностей, що обробляють потоки даних з його пристроїв і від штучного інтелекту, що робить IP набагато більш продуктивним;

- Мережі 5G. Мережі п'ятого покоління істотно відстали від лідерів, але ця одна з тих технологій рейтингу, які дійсно «злетять» (або не злетять) в наступному році, і її необхідно на наш погляд реалізувати. Впровадження мережі 5G багато в чому залежить від політики, в даному випадку ми спостерігаємо торгові конфлікти між Китаєм і низкою країн Заходу та США.

- Автономні системи. Автономні системи знаходяться на початку свого активного розвитку. В даний час спостерігаємо низькі темпи їх впровадження, проте прогнози такі, що цим технологіям відводиться суттєва роль. Вони можуть бути розвинені в таких сферах як фінанси, держсектор, телекомунікації, а також реальний сектор економіки. Широкому впровадженню автономних систем, крім тимчасових технологічних проблем, заважають і законодавчі – необхідно дати правові рамки їх використання. До таких систем можна віднести використання дронів, безпілотників, повітряних таксі тощо;

- Віртуальна і доповнена реальність. Технології віртуальної і доповненої реальності (VR і AR відповідно) в даний час ще сприймаються як «призначені для користувача», пов'язані з комп'ютерними іграми та іншими розвагами. У той же час їх починають широко використовувати для вирішення конкретних завдань. Наприклад, ряд компаній за допомогою засобів віртуальної реальності підбирають співробітників, в банках, наприклад, – консультують з питань інвестицій та видають іпотечні позики, в великих компаніях – навчають продавців. У сільському господарстві апробують технології огорожування корів від навколишньої реальності з метою підвищення надоїв тощо;

- Аналітика злочинів. Інтелектуальна аналітика злочинів – це одне з нових напрямків. Технології інтелектуального аналізу і штучного інтелекту трансформують інформацію в розумні відомості, автоматизують частина функцій поліцейських. Підключення всіх процесів до якого-небудь розумному «движку» сприяє отриманню аналітичної картини і встановлення зв'язків, які непомітні для людини, вважають експерти.

- Чат-боти. Ця технологія спрямована на автоматизацію виконання завдань поліцейських [3]. Яскравий приклад тому – департамент шерифа округу Сан-Дієго. Тут патрульні відправляють потрібну інформацію в голосовий чат-бот, наприклад, номер і власник автомобіля. Раніше правоохоронцям потрібно дзвонити колегам і деякий час чекати відповіді на лінії.

- Локатори пострілу. Оптичні і акустичні датчики з відновленням геопозиції дозволяють відстежувати стрілянину. Наприклад, технології компанії ShotSpotter використовує понад сто міст Північної Америки і Південної Африки.

Розглянувши основні технології та вектора розвитку інформаційних технологій можна констатувати, що серйозним резервом підвищення ефективності є широке впровадження і використання сучасних інформаційних технологій в оперативно-службову діяльність ОВС.

Список використаної літератури:

1. Голодков Ю.Э. Актуальность информационной безопасности в деятельности органов внутренних дел. URL: https://alley-science.ru/domains_data/files/
2. Информационные тренды современного периода. URL: <https://www.news.ru/re>
3. Police technology. URL: <https://iot.bs/safety/>

Палешко Яна Сергіївна

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем протидії
організований злочинності та корупції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ВПЛИВ КОРУПЦІЙНИХ ДІЯНЬ НА СУСПІЛЬСТВО КРАЇНИ

Корупція, в сучасному суспільстві, залишається вагомим чинником, який перешкоджає зростанню і розвитку як світової, так і національної економіки. Експерти світового банку вважають корупцію головною економічною проблемою сучасності, так корупційні прояви загрожують цілісності ринків, послаблюють чесну конкуренцію, порушують баланс у системі розподілу ресурсів. Корупція має значний негативний вплив на економічне зростання і обсяги інвестицій, підриває довіру суспільства і верховенство права, як наслідок створюється тіньова економіка, в якій перестають діяти основні економічні закони.

Ключовим завданням урядових програм – стає саме подолання такого явища як корупція. Та слід зазначити, що при розробці антикорупційної політики необхідно враховувати той факт, що корупція володіє унікальними адаптивними властивостями.

По своїй природі корупція має латентний характер, тобто їй властиво пристосовуватися до заходів антикорупційної політики. По цій причини необхідно постійно відстежувати причини і наслідки корупційних діянь.

Корупція є соціальним явищем, яке створює численні загрози для окремого громадянина, суспільства та держави. З таких позицій корупція – це суспільне явище, яке є системою певних відносин, заснованих на певних протиправних угодах осіб, які виконують різного роду владні функції, на шкоду державним, суспільним інтересам та законним інтересам окремих громадян чи юридичних осіб, і є негативним та дестабілізуючим фактором соціально-економічного розвитку держави, що породжує у людей почуття недовіри до владних та управлінських структур.

Корупційні діяння набувають все більшого значення для нашої держави, адже пробуджують соціально-негативних явищ. Корупційні діяння впливають на швидкий приріст тіньового сектору економіки, зростанню організованої злочинності та як наслідок деградацію суспільства.

Питанню дослідження корупції та соціальної політики в Україні присвячено багато праць, проте кризові явища і недосконалість проведення державної соціальної політики чинять негативний вплив на якість життя українського суспільства.

Більша частина населення нашої держави вважає головною причиною корупції – бідність населення. Отже, можна сказати, що бідність і корупція стали сьогодні головною національною загрозою. В нашій країні ситуація з бідністю має постійний, хронічний характер, яка веде до катастрофічного зменшення середнього про шарку суспільства.

Питання корупції є проблемою, яку можна назвати масштабною і найгострішою в сучасному суспільстві. Корупція все більше проникає у всі гілки влади та при цьому відбувається процес розкрадання бюджетних коштів держави. Це явище загрожує національній безпеці і конституційному ладу України, негативно впливає на різні сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість,

міжнародні відносини.

Саме корумповані відносини витісняють правові засади, моральні відносини між людьми, під впливом фактору корупції, складають мізерно мінімальний рівень.

Для знищення корупційних діянь та для створення сильної соціальної політики в державі, необхідно впроваджувати ефективну кадрову політику що забезпечить високий рівень розвитку потенціалу людства, держави, та задоволення потреб населення,

Список використаної літератури:

1. Щур Н.О. Бідність і корупція — загрозливі виклики сучасності [Текст] /Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 27 трав. 2011 р. : у 2 т. /за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. – К. :НАДУ, 2011. – Т.2. – С. 310-312.

2. Михальченко М. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз :монографія / Михальченко М., Михальченко О., Невмерижицький Є. – К. :ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2010. – 615 с.

3. Ведениебизнеса2014. DoingBusiness. WorldBank. [електронний ресурс]: режим доступу:<http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>. – назва з екрану.

Панченко Олександр Михайлович
студент факультету соціально-психологічної освіти та управління
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)
м. Дніпро, Україна

ВПЛИВ ПРИБУТКУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СУБ'ЄКТУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В даний час основним принципом забезпечення економічної безпеки є процеси, спрямовані на попередження негативних фактів, що підривають сталий економічний стан підприємства за допомогою контролю.

Контроль можна розглядати як процес управління фінансовою та господарською діяльністю підприємства з метою отримання доходу.

Економічний контроль захисту є забезпеченням зростання їх прибутку.

Система контролю на підприємствах формується для досягнення таких цілей, як збереження активів, достовірність інформації, ефективність діяльності і т. д. Збереження активів, наприклад, можна уявити як внутрішньогосподарський контроль і відповідність вимогам законодавства країни, а достовірність інформації як ефективність діяльності і контроль з боку колективу.

Проблема забезпечення економічної безпеки є особливо актуальною на сучасному етапі, в зв'язку з посиленням зовнішніх і внутрішніх загроз для національної економіки.

Існують такі етапи загроз:

1) До зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства можна віднести світову економічну кризу, відтік іноземних інвестицій, коливання курсу національної валюти, міждержавні економічні санкції;

2) До внутрішніх загроз економічній безпеці можна віднести погіршення фінансової незалежності підприємства, зменшення обсягу продажів, інфляцію і т.д.

Невід'ємною складовою визначення рівня економічної безпеки є

встановлення певного набору індикаторів економічної безпеки, та й їхніх порогових/граничних значень.

Порогові/граничні значення індикаторів економічної безпеки – це кількісні величини, порушення яких викликає несприятливі тенденції та загрозливі процеси в економіці.

До індикаторів економічної і фінансової безпеки суб'єкта господарювання у межах складової здатності до розвитку зараховують: операційні витрати на одну грошову одиницю реалізованої продукції; продуктивність праці, фондівіддачу, коефіцієнт оборотності оборотних активів; рівень матеріальних та енергозатрат.

До індикаторів у межах складової ефективності функціонування підприємства слід віднести: темпи приросту обсягів реалізації, сума інвестицій в основний капітал відносно валового національного продукту; витрати на інноваційний розвиток відносно валового національного продукту, перевищення експорту над імпортом.

Безпека фінансів – головне умова роботи будь-якої структури (держави, компанії), в основі якої лежать товарно-грошові відносини.

Безпека фінансів – одна з основних складових економічної безпеки при роботі в умовах ринкової економіки. Фінансова безпека може розглядатися з глобальної позиції (для держави в цілому) або бути приватним випадком (для підприємства, компанії, невеликої фірми) [1, с. 83].

Фінансова безпека компанії – основна елемент економічної безпеки.

Саме від нього залежить стабільність роботи організації, її фінансові інтереси, можливість розвитку та зростання в умовах жорсткої конкуренції, обсяг прибутку і так далі [2, с. 167].

Економічна безпека — це комплекс дієвих заходів офіційних державних органів, які забезпечують стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, характеризують здатність національної економіки до розширеного самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави на певному визначеному рівні та часовому проміжку.

Висновки. 1. Виходячи з результатів проведеного дослідження підходів до оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання, можна зробити висновок, що ці підходи не є абсолютно прийнятними для оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Відповідно, питання методів визначення рівня економічної безпеки залишається відкритим і потребує подальшого дослідження.

2. На мою думку економічну безпеку підприємства можна розглядати з точки зору узгодження інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього і внутрішнього середовища, результатом якого є отримання підприємством чистого прибутку. За умови, коли підприємство не має прибутку або зазнає збитків не можна говорити про дотримання інтересів підприємства і, отже, про те, що підприємство знаходиться в економічній безпеці, що перед підприємством стоїть загроза банкрутства. Отже, необхідний підхід до вибору методів економічної безпеки підприємства повинен ґрунтуватися на отриманні підприємством прибутку.

Список використаних джерел:

- 1) Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізм зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2010. 384 с.
- 2) Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. Львів, 2011. 380 с.
- 3) Пилипенко А. А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства / А. А. Пилипенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2015. – 276 с.

курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: Санакоєв Дмитро Борисович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань ДДУВС

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Корупція сьогодні становить проблему, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно актуальним питанням. Це повною мірою відноситься і до України, високий рівень корумпованості у якій визнано керівництвом держави, найвпливовішими суб'єктами політичного життя, міжнародними інституціями та незалежними антикорупційними організаціями.

Корупційну злочинність як сукупність зв'язків і відносин у суспільстві кримінологи розглядають з різних позицій у межах науки про суспільство і людину. Обов'язковим при цьому є врахування результатів, отриманих в інших науках. Тож корисним, з точки зору кримінології, є міждисциплінарний підхід, який враховує неоднозначність такого явища, як корупція. Притаманні багатьом галузям науки методи і дослідницькі підходи впливають на формування спільних або загальних для кожної науки визначень. Соціальний натуралізм як методологічний принцип, у світлі якого вирішується «основне питання юриспруденції», відкриває таким чином шлях для нової, справді наукової, юриспруденції, основною функцією якої є відкриття законів соціальної природи для втілення їх у чинному законодавстві [1, с. 86].

Можна стверджувати, що спеціальний суб'єкт корупційного злочину має нести суворішу кримінальну відповідальність, ніж інші суб'єкти, через більшу

суспільну небезпеку злочину, вчиненого спеціальним суб'єктом. Таким чином, з метою відображення характеру суспільної небезпеки корупційних злочинів і для відповідної кримінальному закону кваліфікації таких злочинів, вчинених у співучасті, нами запропоновано визнавати виконавцями корупційних злочинів спеціальних суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. [2, с. 45].

Протидія корупційній злочинності потребує вивчення умов, в яких формується і реалізовується антикорупційна стратегія в Україні в сучасний період, оцінки політики держави в цьому напрямі, а також виокремлення кримінологічно-значущих проблем застосування конкретних механізмів такої протидії.

Корупційна злочинність є одним із найбільш небезпечних проявів корупції, яка є невід'ємною складовою цього негативного явища. Такі злочини підривають принцип верховенства права, послаблюють політичну стабільність і соціальну єдність, ускладнюють економічний розвиток, посягають на основи функціонування державного апарату. Зокрема, на міжнародному рівні було встановлено прямий вплив засекреченості окремих справ, особливо міжнародного характеру, на рівень корупції, що у свою чергу негативно впливає на демократичні принципи та верховенство права і сприяє поширенню корупційних злочинів. Саме тому у переважній більшості країн підтримується позиція закріплення на законодавчому рівні окремих видів корупційних злочинів. Таким чином, визначення шляхів запобігання вчиненню корупційних злочинів є особливо актуальним, оскільки сприятиме виробленню універсальних рекомендацій щодо боротьби із корупційними злочинними проявами як на міжнародному рівні, так і на рівні національного законодавства [3, с. 186].

Корупційні злочини як складова частина корупції у цілому тісно пов'язані із організованою злочинністю, яка часто виходить за межі конкретної держави, завдяки чому боротьба із нею стає міжнародною проблемою. Наразі корупція є невід'ємною і важливою складовою організованої злочинності, оскільки

завдяки корупційним злочинам здійснюється фінансування та інше матеріальне забезпечення організованої злочинності, що сприяє здійсненню особливо небезпечних національних та міжнародних злочинів.

Зважаючи на суспільну небезпечність корупційних злочинів та їх широку розповсюдженість, практично всі країни мають інструмент для антикорупційної боротьби репресивними (каральними) засобами. Переважна більшість національних кримінальних кодексів різних країн містять норми, що встановлюють відповідальність за корупційні злочини. До них, передусім, відносять злочинні діяння, пов'язані із одержанням, пропозицією неправомірної вигоди, підкупом, незаконним збагаченням.

Засоби протидії будуть ефективними лише у тому випадку, якщо їх спрямувати на подолання причин та умов корупційних злочинів на національному рівні. Такими засобами можуть бути наступні: реалізація державою політики залучення до боротьби із корупційними злочинами інститутів громадського суспільства та населення, формування та встановлення контролю над корупцією; реалізація принципу відкритості та прозорості у діяльності органів державного та місцевого управління; контроль над діяльністю службових осіб, працівників економічного та фінансового секторів державного управління. Але головними серед заходів запобігання корупційним злочинам повинні стати ті, що спрямовані на зміну свідомості осіб, які терпимо ставляться до корупції, формування політичної, економічної, правової, соціальної культури громадян. За таких умов кримінально-правові заходи боротьби із корупцією будуть ефективно застосовуватися на національному рівні. Ці заходи є універсальним і повинні знайти нормативно-правове закріплення у всіх державах, зокрема і в Україні, які мають на меті подолати корупційну злочинність[4, с. 81].

Велику роль тут відіграє антикорупційне просвітництво, здатне сформувати антикорупційну культуру в більшості громадян. Для цього потрібна політична воля, яка спрямована на формування ідеології нетерпимості до корупції, і яка, на нашу думку, і буде вищим проявом правової культури.

Просвітницький напрям реалізації концепції передбачає забезпечення роз'яснення населенню негативних тенденцій, що виникають внаслідок корупційних діянь, та їх впливу на суспільне життя. Для забезпечення реалізації даного напрямку необхідна медійна підтримка ЗМІ

Одним із механізмів протидії корупції є застосування кібернетики, зокрема методів математичного моделювання, до аналізу організованої корупційної злочинності, що може сприяти глибшому розумінню найважливіших соціальних процесів, що відбуваються в українському суспільстві.

Отже, можна вважати, що одним із найбільш ефективних засобів боротьби із корупцією у сфері державного управління є встановлення режиму меритократії («влади достойних»), що надасть перевагу у боротьбі із корупційною злочинністю у державному секторі управління. Дійсно, принцип меритократії дасть змогу контролювати сфери, в яких найбільш розповсюджені корупційні злочини, а також допоможе змінити суспільну свідомість у частині нетерпимості до корупційних проявів в усіх сферах життєдіяльності.

Кінцевим результатом реалізації запропонованих концептуальних положень протидії корупційній злочинності повинно стати формування нової генерації членів суспільства, що виявляється в позитивній динаміці зростання рівня їх антикорупційної самосвідомості, мінімізація проявів корупційних діянь, зниження рівня корупційної злочинності в Україні. Таким чином, досягнути мінімізації корупційної злочинності в Україні можливо лише у поєднанні законодавчих заходів, які передбачають, зокрема створення спеціалізованих органів з протидії корупції, кримінального судочинства, з просвітницькими методами, що мають на меті підвищення соціальної культури громадян.

Список використаної літератури:

1. Корупційні ризики в кримінальному провадженні: досудова та судова стадії : дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=243482068

2. Кузьмінов С. В. Стратегія антикорупційних реформ в Україні: Міжнародний досвід чи інновація? / С. В. Кузьмінов // Економічний нобелівський вісник. 2015. № 1 (8). С. 55–61.

3. Кулик А. Г. Организованная преступность в Украине в 90-е годы: уголовно-правовая и криминологическая характеристика / А. Г. Кулик // Правові проблеми боротьби зі злочинністю :зб. праць дослідників Проекту «А» наук.-дослід. Програми АПрНУ та НІЮ США. Кн. 2. Х. : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2002. С. 50–81.

4. Мельник М. І. Криминологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / М. І. Мельник. К., 2002. 32 с.

Палчинська Лілія Романівна,
курсант 2 курсу,
спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: д.е.н., доцент,
Паршин Юрій Іванович
професор кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЇ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Інфляція – це підвищення загального рівня цін на товари та послуги населення країни і підприємств на тривалий термін. Проблема інфляції в сучасному економічному розвитку багатьох країн світу стоїть надзвичайно гостро. Процеси інфляції спричиняють знецінення результату праці, знищення заощаджень фізичних і юридичних осіб, перешкоджання довгостроковому інвестуванню та економічному розвитку. Через інфляцію руйнується грошова система країни, національна валюта витісняється іноземною, а кошти

розподіляються від бідніших шарів суспільства до багатих. Наслідки інфляції суттєво впливають на економіку країни, фінансове благополуччя та життєвий рівень громадян.

Через інфляцію зменшується купівельна спроможність осіб, які мають готівкові заощадження, зберігають гроші в банку або роблять вклади в облігації. Банк здатний захистити клієнта від збитків через інфляцію лише тоді, коли установлений ним відсоток по вкладах буде вищим за рівень інфляції [1].

Внаслідок інфляції зменшується поточне споживання. Незважаючи на те, що підвищення цін провокує перегляд зарплатних ставок, поточне споживання зазнає спаду. Це відбувається через неможливість 100-відсоткових індексацій доходів та через брак часу на перегляд ставок, оскільки за цей час ціни можуть ще підвищитися.

Інфляція сприяє поглибленню майнової нерівності. У використанні споживачів є товари, попит на які та обсяг споживання яких не може зменшитися за підвищення цін. За таких умов багаті споживачі покладають частину коштів на те, щоб залишити ці товари у власному вжитку, без зміни структури споживання, а бідні зменшують кількість таких товарів (наприклад, вживання більшої кількості хліба та овочів на заміну м'яса під час здорожчання продовольчих товарів).

Інфляція спричиняє зменшення зацікавленості у продуктивній праці. Люди втрачають сенс якісно працювати, оскільки дохід не виправдовує витрачені зусилля через зростання цін.

Інфляція провокує гальмування технічного прогресу. Підприємець матиме вигоду від того, що купить дешеву робочу силу, а не дорогі технічні засоби виробництва. Нестабільність цін призводить до відмови підприємців від інвестування у нові технології.

Інфляція зміщує ринкові орієнтири. За нормальних (не інфляційних) умов підвищення цін – це орієнтир для руху ресурсів. Інфляційні ж умови не дають змоги оцінювати, які напрями капіталовкладення є вигідними. Навіть для країн із ринковою економікою внаслідок інфляції знецінюються важливі інструменти

ринкового регулювання: ціни, гроші, предмети, податки, і це стає поштовхом до впровадження в економіку адміністративних заходів, як-от обмеження цін [2].

Але фахівцями нерідко виділяються і позитивні наслідки інфляції:

- збільшення обсягу національного виробництва у фазі піднесення за помірної інфляції;
- зниження зарплат вирішить проблему нееластичної реальної заробітної плати;
- чим вища інфляція, тим нижча природна норма безробіття, що забезпечує певне підвищення темпів економічного зростання [3].

В сучасній Україні інфляційні процеси набувають розвитку з перемінним успіхом. Говорячи про процеси інфляції, варто звернутися до питань монетарної політики, яка є одним із чинників інфляції, який розкривається з певним лагом (від 6 місяців до року). Проте щоб стабільно стримувати зростання цін, необхідне прийняття більш системних рішень у політиці країни.

1. Вживання заходів, що зроблять підвищення життєвого рівня громадян відповідним до реальних можливостей економіки.

2. Поліпшення умов ведення бізнесу, щоб переспрямувати певну частину коштів населення на напрями бізнесу, провокуючи розширення пропозиції товарів та послуг на ринку.

3. Ефективне застосування ринкових інструментів для зменшення цінових коливань на певні товари та послуги (політика інтервенцій, використання антимонопольних важелів). За таких умов важливо за можливості не зловживати використанням адміністративних важелів.

4. Вживання заходів щодо розвитку фінансових ринків, що базується на покроковій розбудові ліквідного та прогнозованого ринку державних цінних паперів.

Керування інфляцією – найважливіша проблема грошово-кредитної та загалом економічної політики, і потрібне проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів. Серед них [1]:

- стабілізація і стимулювання виробництва;

- вдосконалення податкової системи;
- створення ринкової інфраструктури;
- підвищення відповідальності підприємств за результати господарської діяльності;
- зміна обмінного курсу грошової одиниці;
- проведення певних заходів з регулювання цін і прибутків.

Нормалізація грошового обігу і протидія інфляції вимагають вивіренних та гнучких рішень, що поступово повинні впроваджуватися в економіку країни. За оцінками фахівців, українська економіка має сильний інфляційний потенціал, який повільно впливає на економіку України [2]. Ліквідація інфляційних процесів має настати з прискоренням реформ уряду, які змінять структуру національної економіки та стимулюватимуть ринкові відносини і швидке економічне зростання.

Список використаної літератури:

1. Панчишин С.М. Макроекономіка. К.: Либідь, 2017. 392 с.
2. Ченінога В.Г. Основи економічної теорії: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2016. 411с.
3. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: К.: Центр учбової літератури, 2016. URL: https://pidruchniki.com/10560412/finansii/sotsialno-ekonomichni_naslidki_inflyatsiyi

Рудницька Каріна Геннадіївна,
курсантка 2 курсу,
спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: д.е.н., доцент,
Паршин Юрій Іванович
професор кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань ДДУВС

ОБЛІК ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сьогодні питання побудови господарських операцій на підприємстві стоїть на досить важливому ступені в системі реформування. Відбуваються динамічні процеси перебудови та розвитку системи господарських операцій, що в себе включають низку підсистем, що установлює систематичність змін у фінансовому стані, пасивах та активах підприємств установ та організацій.

Слід зазначити, що господарські операції є невідемлемим елементом бухгалтерського обліку. Особливістю бухгалтерського обліку, що він є головнокомандувачем і веде безперервне спостереження за всіма господарськими операціями що виконують на підприємстві. А щоб спостереження було ефективніше і більш безпечне, кожна господарську операцію відповідно оформлюють у вигляді – документа. Це регламентується «Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», Затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 [1].

Слід роз'яснити, що документом є письмовий доказ (закріплення) фактичного здійснення господарських операцій або надання дозволу на проведення таких операцій. Проте значення документації в господарській роботі підприємств не обмежується тільки тим, що вона виконує роль лише для обґрунтування записів [2, с.430-434].

Застосування документації має важливу роль в безпосередньому управлінні діяльністю підприємства. Також документи оформлюють у відповідній формі,

наприклад: платіжні доручення, касові ордери, наряди, вимоги, тощо. Дають розпорядження на виконання таких господарських операцій, як перерахування або видачу коштів, виконання робіт, відпуск матеріалів. Працівники (виконавець робіт, касир, тощо), що виконують розпорядження, документи у різних їх формах є доказом виконаної ними роботи.

Для успішного управління підприємницькою діяльністю абсолютно кожному підприємцю необхідно знати, скільки є у підприємства майна, які його зобов'язання, скільки і чого було вироблено та придбано і з якими витратами, що і скільки витрачено, спожито, продано, передано, яка собівартість і виручка, який дохід працівників, власників, суб'єкта господарювання та держави. Для того, щоб одержати такі узагальнюючі дані та на їх основі визначити результати підприємницької діяльності – ведуть бухгалтерський облік [2, с. 40-46].

У процесі бухгалтерського обліку здійснюють спостереження за господарськими операціями підприємства, їх вимірювання та реєстрацію для одержання кількісного, якісного і вартісного узагальнення інформації про майно, джерела його утворення та господарські процеси на підприємстві.

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством [3, с. 560-564].

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [1].

Проаналізувавши усе вищезазначене, ми дійшли висновку, що ступінь господарських операцій на підприємствах знаходиться на рівні реформування. Визначили, що, на сьогодні, господарські операції є невід'ємним елементом бухгалтерського обліку, а облік в ту ж мить є головним елементом господарської діяльності, задля забезпечення активного функціонування підприємства.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-14 від 16.07.99 р.
2. Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та доц. Н.М. Малюги; 2-е вид., допов. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2002. 576 с.
3. Білова Н., Бобро А., Винокуров Д. Справжній бух облік. Х.: Фактор, 2012. 1200 с.

Разумова Ганна Вікторівна,
к.е.н., доцент,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
Южека Роман Сергійович,
студент,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

В умовах трансформаційних та глобалізаційних змін у світі в економічній сфері досить часто піднімається питання створення безпечних умов економічної діяльності підприємства. За таких умов, фактори та чинники, що впливають на економічну безпеку підприємства можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. Але, зважаючи на сучасну нестабільну ситуацію у вітчизняній економіці, вважаємо, що актуально розглядати, перш за все, питання внутрішніх шляхів забезпечення економічної безпеки підприємства.

Питанням щодо економічної безпеки підприємства займалися такі науковці, як: Т. Гордієнко, А. Заїчковський, Т. Іванюта, В. Малащенко, Д. Никифорчук, С. Ніколаюк, О. Орлик, С. Пономарьов, Т. Соколенко, В. Третьак, І. Троц, Л. Шваб. Проте, незважаючи на численні дослідження, питання щодо шляхів забезпечення економічної безпеки підприємства залишається відкритим дискусійним та такими, що потребують подальших досліджень.

Перш за все, необхідно визначитись зі значенням категорії «економічна безпека підприємства». Так, під економічною безпекою підприємства розуміють захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, його спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до зовнішніх умов без негативних наслідків для себе. До того ж, економічна безпека підприємства – це найефективніше використання ресурсів, яке здатне забезпечити стабільне функціонування та розвиток підприємства[1, с.235].

Подібною є думка І. Бланка, який вважає, що економічна безпека підприємства – це становище найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на теперішній час і в майбутньому [4, с. 219].

На думку, М.Бендікова підекономічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих або непрямих загроз[2, с.7-13].

Т. Соколенко пропонує розглядати економічну безпеку як такий стан підприємства, при якому його стратегічний потенціал знаходиться поряд з межею адаптивності. При цьому загроза втрати економічної безпеки наростає тим сильніше, чим ближчим є ступінь адаптивності стратегічного потенціалу до граничної зони [3].

Погоджуючись з авторами, на нашу думку, можна доповнити, що економічна безпека – це комплекс усіх можливих заходів для забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки. Для забезпечення ефективності діяльності та конкурентоздатності підприємства на ринку його необхідно, перш за все, забезпечити власну економічну безпеку на внутрішньому рівні.

Що стосується шляхів щодо забезпечення економічної безпеки в умовах сьогодення можна виділити наступні ланки, а саме: техніко-технологічну, фінансову та кадрову (табл. 1) [5]. Безумовно, шляхів забезпечення економічної безпеки набагато більше, оскільки, загрози, як основні чинники в умовах

нестабільності ринку зростають.

Таким чином, контролюючи ці ланки діяльності, підприємство має можливість забезпечити безперебійне, стабільне функціонування та спрямувати ресурси на подальший розвиток.

Таблиця 1 – Шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства

<i>Техніко-технологічний</i>	<i>Фінансовий</i>	<i>Кадровий</i>
<ul style="list-style-type: none"> • використання основних фондів; • збільшення ресурсовіддачі; • зменшення рівня морального і фізичного зносу тощо 	<ul style="list-style-type: none"> • збільшення кількості ліквідних активів. Це дасть змогу вчасно оплачувати борги та уникнути банкрутства 	<ul style="list-style-type: none"> • зменшення вимушених відпусток; • стимулювання трудової активності (премії, грамоти); • залучення до роботи тільки кваліфікованих працівників тощо

Джерело: складено авторами на основі [5]

Таким чином, економічна безпека, є комплексом заходів, що сприяють стабільному функціонуванню підприємства в умовах економічної нестабільності як в країні, так і за її межами. Основні шляхи забезпечення економічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів та нестабільності ринку, є: техніко-технологічна, фінансова та кадрова. Отже, якщо контролювати кожен ланку на внутрішньому рівні, вважаємо, що підприємство буде спроможне та конкурентоздатне на зовнішньому рівні.

Список використаної літератури:

1. Юрович Л. Економічна безпека підприємства: сутність, чинники впливу, основні проблеми. *66-та студентська науково-технічна конференція. Секція «Економіка і менеджмент» : збірник тез доповідей. Національний*

університет «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. С. 234–237.

2. Бендиков М.А. Экономическая безопасность промышленного предприятия (организационно-методический аспект). *Консультант директора*. 2000. №2. С. 7-13.

3. Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки. *VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука і життя : сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку»* URL: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpekapidприємства-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki>.

4. Бланк І.А. *Управління фінансовою безпекою підприємства*. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2009. 784 с.

5. Кримчук Н.О. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий блог. Національний університет «Острозька академія»*. 2018. URL: <https://naub.oa.edu.ua>.

Рогальська Вікторія Вікторівна

доцент кафедри

кримінального процесу ДДУВС

к.ю.н., доцент

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА
НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ПІД ЧАС
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ
ОКРЕМИХ ВИДІВ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ТА
ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ**

Найпоширенішою формою міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю, у тому числі під час розслідування корисливо-насильницьких та економічних злочинів, є надання правової допомоги. Одним з основних видів такої допомоги є видача осіб (екстрадиція) [1]. Так, згідно зі статистичними даними Офісу Генерального прокурора, за 2012 – 2019 р.р. до

України надійшло 18701 звернень про здійснення міжнародної допомоги, з них 933 звернень іноземних установ про здійснення екстрадиції, з яких виконано 757. Україною в межах здійснення міжнародної допомоги було підготовлено лише 6535 звернень, проте 1335 з них були про здійснення екстрадиції, з яких 1042 виконано [2]. Однією з підстав для відмови в екстрадиції особи може бути порушення прав і свобод людини, передбачених Європейською конвенцією з прав людини (далі-ЄКПЛ), а саме - порушення права на справедливий судовий розгляд.

Право на справедливий судовий розгляд у кримінальному провадженні регламентовано як в міжнародних так і в національних нормативно-правових актах. Найбільш повно та деталізовано серед усіх нормативно-правових актів, зміст права на справедливий судовий розгляд визначено в ст. 6 ЄКПЛ. Зазначена стаття гарантує право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, при визначенні цивільних прав і обов'язків особи чи при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, що пред'являється особі [3]. Ця ж норма регламентує і змістовні елементи вищезазначеного права, зокрема - права осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування.

Наразі межі дії права на справедливий судовий розгляд поширюються на увесь кримінальний процес, проте, у минулому, положення статті 6 ЄКПЛ взагалі не розповсюджувалися на справи про екстрадицію.

Так, раніше ані суддя, який займається питаннями надання видачі, ані суд, який би розглядав клопотання *habeas corpus*, не мали права розглядати питання наявності або відсутності зловживань прав людини в запитуючої країні [4]. Такий же принцип спочатку підтримувався і міжнародними документами. Так, згідно з першими рішенням Європейської Комісії та Європейського суду з прав людини (далі-ЄСПЛ) положення статті 6 ЄКПЛ не стосувалося справ про екстрадицію («*Farmakaroulos проти Греції*»[5], «*Peñafiel Salgado проти Іспанії*» [6]).

Проте, схвалений у 1990 році Генеральною Асамблеєю ООН Типовий договір ООН про екстрадицію [7] розширив «основні права людини» під час екстрадиції та включив до них «право на справедливий судовий розгляд», а підкомісія ООН з прав людини рекомендувала, щоб жодну особу не було передано в державу, де існує реальний ризик ув'язнення на невизначений термін без проведення судового розгляду, або проведення судових слухань з грубим порушенням міжнародних стандартів судового провадження [8], [9].

Схожі зміни відбулися і в практиці ЄСПЛ. Так, в справі «Soering проти Великобританії», ЄСПЛ вперше не виключив можливості розгляду питання справедливості судового розгляду у виключних випадках, а саме - коли біженець уже наражався або ризикує наразитися на явне незабезпечення справедливого судового розгляду його справи [10].

ЄСПЛ цим рішенням заклав певну базу для можливої відмови в екстрадиції державі, що вимагає видачу особи, якщо зацікавлена особа ризикує зазнати у країні, яка просить про екстрадицію, «кричущої відмови у правосудді». Вислів «кричуща відмова у правосудді» вважається синонімом судового процесу, який явно суперечить положенням статті 6 або закріпленим у ній принципам (Sejdovic проти Італії; Stoichkov проти Болгарії; Drozd і Janousek проти Франції і Іспанії). Хоча ЄСПЛ і не мав нагоди визначати цей вислів точніше, проте він зазначав, що деякі види несправедливості можуть становити кричущу відмову у правосудді, а саме:

1) заочне проголошення судового рішення без можливості отримати пізніше новий розгляд суті обвинувачення (Einhorn проти Франції; Sejdovic проти Італії ; Stoichkov проти Болгарії;

2) позасудовий розгляд справи, проведений з повним нехтуванням правами захисту (Bader і Kanbor проти Швеції);

3) позбавлення волі без доступу до незалежного і безстороннього суду, який перевіряв би його законність (Al-Moayad проти Німеччини);

4) умисна і систематична відмова у доступі до захисника, особливо щодо особи, яка перебуває під вартою за кордоном (ibidem);

5) використання у кримінальному процесі свідчень, отриманих внаслідок застосування до підозрюваного або до іншої особи поводження, що суперечить статті 3 (Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства; El Haski проти Бельгії).

Встановлюючи, чи екстрадиція або вислання становитимуть кричущу відмову у правосудді, Суд застосовує той же обсяг і обов'язок доведення, як і під час вивчення справ щодо екстрадиції або вислання стосовно статті 3. Отже, заявник має навести докази, здатні довести, що існують серйозні підстави вважати, що у випадку екстрадиції з держави-учасниці йому загрожуватиме реальний ризик стати об'єктом кричущої відмови у правосудді. Якщо заявник доведе це, тоді Уряд має розвіяти усі сумніви щодо цього питання (Ahorugeze проти Швеції, § 116; Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства, §§ 272-280; El Haski проти Бельгії, § 86; Saadi проти Італії [ВП], § 129). Аби перевірити існування ризику кричущої відмови у правосудді, Суд вивчає передбачувані наслідки вислання заявника до країни призначення з урахуванням загальної ситуації, що панує там, і особливих обставин у справі заявника (Al-Saadoon і Mufdhi проти Сполученого Королівства, § 125; Saadi проти Італії [ВП], § 130) [11].

Окремі держави регламентували в своєму законодавстві гарантії, що передбачені в ЄКПЛ під час екстрадиції особи. Україна також серед підстав відмови передбачила можливість відмови в екстрадиції іноземній державі через наявність у ньому загрози небезпеки здоров'ю особи її життю або свободі за ознакою раси, віросповідання (релігії) національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань. Доказами наявності такої загрози можуть бути документи авторитетних міжнародних органів та організацій щодо дотримання прав людини в запитуючій стороні, фото- і відеоматеріали, статті в ЗМІ про порушення прав людини в запитуючій державі [12], проте не є достатнім, щоб такі підстави та права осіб під час екстрадиції були лише регламентовані в

законодавстві, важливо, щоб вони були реалізовані на практиці та діяли в конкретних обставинах.

Список використаної літератури:

1. Сторожик Я. Б. Поняття та загальні умови екстрадиції осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 4. С. 438-445;

2. Про роботу прокурора: статистична інформація URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>;

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004;

4. Shea M. 'Expanding Judicial Scrutiny of Human Rights in Extradition Cases after Soering', 17. *Yale. Journal. of. International. Law.* 85_ (1992);

5. *Farmakopoulos v. Greece*, No. 11683, 64.DR.52 (1990) URL: <https://hudoc.echr.coe.int>;

6. *Peñafiel Salgado v. Spain* № 65964/01, (2002) URL: <https://hudoc.echr.coe.int>

7. G.A.res.45/116, annex, 45 U.N.GAOR Supp.No.49A, U.N.Doc.A/45/49 (1990);

8. Resolution on the transfer of persons 4 August 2005, E/CN.4/Sub.2/2005/L.12 Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights Fifty-seventh session;

9. Абилов Адиль Фазиль оглы. Роль права на справедливое судебное разбирательство при рассмотрении вопросов выдачи. Часопис Київського університету права. 2014. 1. С.324-330;

10. *Soering v. the United Kingdom*, (1989), série A № 161 URL: <https://hudoc.echr.coe.int>;

11. Довідник із застосування статті 6 Конвенції – Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект) URL: file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%8F/Desktop/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf

12. Нєнов Д. Екстрадиція та міжнародний розшук: як це працює? URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/ekstradiciya-ta-mizhnarodniy-rozshuk-yak-ce-pracyue.html>

Санакоев Дмитро Борисович

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри фінансових
та стратегічних розслідувань ФПФПСР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Соломіна Ганна Валеріївна

кандидат економічних наук,
фінансовий директор
ТОВ «КУА «Дніпровський інвестор»

РИЗИКИ І ЗАГРОЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна діяльність організації в ринкових умовах характеризується невизначеністю або ризиком, властивим цій системі. Вона виражається, в свою чергу, в тому, що рано чи пізно економічна ситуація може піддаватися випадковим впливам як об'єктивним (інфляція, зростання цін, падіння рівня життя), так і суб'єктивних. В результаті цього управлінський персонал організації має невизначеність в отриманні очікуваного кінцевого результату, що призводить до збільшення ризику, тобто небезпека провалу, несподівані втрати. Організація повинна бути готова повністю реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб уникнути ризиків і загроз економічній діяльності. Для досягнення заявленої мети в організації повинна бути налагоджена система управління економічною безпекою підприємства.

Вивчення походження ризиків і загрозу діяльності організації допомагає визначити їх соціальну, техногенну і природну основу. Соціальні чинники зумовлюють наявність політичних і економічних ризиків. Техногенні ризики пов'язані з умовами діяльності фірми, що має на увазі небезпеку, пов'язану з

виконанням робіт і використанням ресурсів фірми. Умови і фактори, які є небезпекою, можуть виникати самі по собі або під впливом певних обставин. Спільною рисою ризиків і небезпек є деструктивний, негативний характер їх впливу на підсистеми організації.

Безліч класифікаційних критеріїв обґрунтовує необхідність розробки низки відповідних профілактичних заходів, які допомогли б усунути або зрівноважити негативний вплив розглянутих загроз і ризиків [1, с.40]. Перша група критеріїв формується на основі наявності потенціалу впливу на ризики і загрози:

- 1) передбачувані та непередбачувані ризики і загрози;
- 2) об'єктивні і суб'єктивні ризики, які диференційовані з точки зору взаємодії між суб'єктами підприємницької діяльності;
- 3) форс-мажорні і не форс-мажорні ризики, які характеризуються як загрози, які піддаються, або не піддаються впливу;
- 4) чисті і спекулятивні ризики, які відображають основні характеристики підприємницької діяльності та інтерпретації, які допомагають для отримання додаткового виграшу.

З точки зору вимірності ризиків і загроз можна виділити наступні:

- 1) катастрофічні, істотні і руйнівні фактори, які викликають труднощі;
- 2) приховані, важко виявляються і очевидні небезпеки, які дійсно існують;
- 3) довгострокові, короткострокові і поточні ризики, які діляться на основі тимчасового параметра;
- 4) тимчасовий ризик, що виникають на певних етапах діяльності фірми.

Класифікація ризиків на основі обраних критеріїв допомагає виявити джерела загроз, небезпек і визначити ті з них, які є найбільш значущими для діяльності фірми, а також встановити потенціал впливів на виявлення негативних факторів. Одночасно можна проводити як кількісну, так і якісну оцінку ризиків і загроз для економічної безпеки фірми. Сучасне підприємство – це основний елемент національної економіки. Управління ризиками та загрозами економічної безпеки є частиною національної стратегії соціально-

економічного розвитку країни. Ось чому загрози, що виникають на рівнів взаємодії суб'єктів підприємництва, є стратегічними ризиками [2, с.665].

Кількісні оцінки загрози діяльності національних підприємств допомагають визначити їх як стратегічні ризики. Показники відображають ступінь, в якій підприємство залежить від макроекономічних факторів, і тим самим обґрунтовує наявність загрози економічній безпеці економіки. Сучасна наука і її інститути сформулюють набір індикаторів галузевого рівня, які включають параметри ефективності національних підприємств, в тому числі фактори, що визначають ефективність їх діяльності.

Ключовими значеннями є показники інвестиційної активності та інноваційної активності підприємств. Вітчизняна економіка як і раніше орієнтована в основному на модель імпорту, причому недостатня увага приділяється використанню науково-технічних і технологічних інновацій, які перешкоджають підвищенню продуктивності підприємств. Фізичний і моральний знос на підприємствах є загрозою економічній безпеці. З одного боку, це зумовлює технічну і технологічну відсталість підприємств, а з іншого – посилює фінансові ризики через збільшення витрат на утримання машин і устаткування, що є частиною собівартості продукції.

Зниження виробничого потенціалу підприємств, що працюють в даний час, пов'язане з низькою інвестиційною активністю. Це створює реальну загрозу економічній безпеці компаній, яка зумовлюється нестачею фінансових ресурсів. Найважливішим компонентом ринкової активності фірми є підсистема логістики, а саме, робота з постачальниками та підрядниками. Наявність сукупності загрози економічній безпеці обумовлено тим, що партнери, замовники, постачальники, клієнти та інші учасники економічного взаємодії не здатні виконати умови контракту.

На сьогоднішній день економічні чинники, що визначають ефективність підприємств в сучасній економіці, навряд чи можна розглядати як стимул для розвитку приватного сектора підприємництва в країні. Крім того, по ряду аспектів, поточний стан правового середовища країни і

їїснуючі параметри інфраструктури можуть представляти серйозну загрозу економічній безпеці більшості підприємств.

На основі аналізу структурних змін, що відбуваються в даний час в економіці, технічне і технологічне відставання промислових підприємств від зарубіжних аналогів останнім часом збільшилася з 10-15 до 20-25 років. Зниження частки виробничих підприємств серед всіх підприємств, що працюють в секторі промислового виробництва, призвело до виникнення проблем з укомплектуванням, зокрема, зі скороченням професійного рівня персоналу в результаті необхідності скорочення виробничого персоналу майже на третину. Це, в свою чергу, призвело до зниження рівня конкурентоспроможності продукції. З огляду на, що застаріле технологічне обладнання все ще використовується, виникає ще одна загроза економічній безпеці – відсутність виробничого персоналу, перш за все висококваліфікованих фахівців [3, с.13; 4].

У висновку хотілося б сказати, що система економічної безпеки на підприємствах заснована на принципах концепції управління ризиками, при цьому аналіз ризиків і загроз, а так само і їх класифікація є визначальним етапом в цьому процесі. Багатокритеріальний характер якісних характеристик ризиків, з якими стикаються підприємства, дозволяє структурувати і систематизувати фактори ризику в рамках розробки програм забезпечення економічної безпеки. Управління погрозами і ризиками здійснюється на мікрорівні як частина стратегічного підходу управління господарюючими суб'єктами в середині галузей і підсекторів народного господарства. Тому забезпечення економічної безпеки фірми є частиною антикризових програм для економіки. Якісна оцінка ризиків і загроз на увазі змістовне опис факторів, які їх викликають. Кількісні оцінки мають на увазі оцінку ступеня, в якій кожен з розглянутих факторів впливає на підсистему фірми.

Список використаної літератури:

1. Башинская И.А., Макарец Д.А. Управление рисками в проектах / Экономика. Финансы. Право. – Киев, 2017. – 5/2/2017 – С. 38-40.
2. Слинков А.М., Дидык К.С., Управление рисками как фактор влияния на эффективность деятельности организации. Современные научные исследования и инновации. – 2015. – С. 664–666.
3. ШеметевА.А., Фундаментальные и практические аспекты совершенствования экономического механизма управления рисками на предприятии // Современные научные исследования и инновации. – 2013. – С. 13.
4. Kaplan R.S. Managing risks: a new framework / R.S. Kaplan, A. Mikes // Harvard Business Review. – 2012 – June. – P. 90.

Сеитов Багдат Талгатович,
докторант Академии
правоохранительных органов при
Генеральной прокуратуре
Республики Казахстан

**СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ОТДЕЛЬНЫХ
НАЛОГОВЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ (УГОЛОВНО-ПРАВОВЫХ НОРМ,
ПРЕДУСМАТРИВАЮЩИХ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА УКЛОНЕНИЕ ОТ
УПЛАТЫ НАЛОГОВ В УКРАИНЕ И КАЗАХСТАНЕ)**

За уклонение от уплаты налогов в Украине ответственность предусмотрена статьей 212 Уголовного Кодекса Украины (далее — УК) и распространяется как на юридических лиц и частных предпринимателей, так и на физических лиц-налогоплательщиков.

Уголовное наказание за неуплату налогов зависит от наличия отягощающих обстоятельств, в том числе от суммы, которая не поступила в государственный бюджет. При этом размеры ущерба измеряются в необлагаемых минимумах доходов граждан (НМДГ).

Размер НМДГ для квалификации преступлений равняется половине прожиточного минимума, прописанного в законах Украины о государственном бюджете на соответствующий год. Соответственно размер ущерба для

привлечения к уголовной ответственности за неуплату каждый год будет разным.

Согласно Налоговому кодексу в части квалификации уголовных правонарушений НМДГ составляет 50% прожиточного минимума.

Поскольку с 1 января 2020 года прожиточный минимум для работоспособного лица в расчете на месяц составляет 2102 гривен, увеличились суммы определения последствий преступления.

Так, необлагаемый налогом минимум доходов граждан, указанный в диспозиции норм, равен 1/2 прожиточного минимума для работоспособных лиц по состоянию на 1 января текущего года.

То есть, в 2020 году для норм административного и уголовного законодательства в части квалификации административных или уголовных правонарушений применяется сумма в 1 051 грн.

Умышленное уклонение от уплаты налогов и сборов, если оно привело к фактическому не поступлению в бюджет денежных средств в значительных размерах (ч. 1 ст. 212 УК Украины), предусматривает штраф от трех до пяти тысяч НМДГ или лишение права занимать определенные должности или заниматься деятельностью на срок до 3 лет.

Под значительным размером подразумевается сумма налогов, других платежей, которая в 3000 и более раз превышает размер НМДГ, о котором указано выше.

За действия, описанные в части 1, если уклонение совершено за предварительным сговором группой лиц или совершены в крупных размерах (ч. 2 ст. 212 УК Украины), предусмотрен штраф от пяти до семи тысяч НМДГ с одновременным лишением права занимать определенные должности или заниматься деятельностью на срок до 3 лет.

Крупными считаются суммы, которые в 5000 и более раз превышают установленный размер НМДГ.

За действия, описанные в части 1 или 2, если они совершены лицом, ранее судимым за уклонение от уплаты налогов, или совершены в особо

крупных размерах (ч. 3 ст. 212 УК Украины), предусмотрен штрафот пятнадцати тысяч до двадцати пяти тысяч НМДГ.

Одновременно со штрафом в качестве наказание за такое уклонение предусмотрено лишение права занимать определенные должности или заниматься деятельностью на срок до 3 лет. Также в этом случае происходит конфискация имущества. Под особо крупным размером нужно понимать сумму налогов, других обязательных платежей, которые в 7000 и более раз превышают размер НМДГ.

Во всех случаях уклонения, возможно освобождение от уголовной ответственности, если нарушитель добровольно уплатит налоги и сборы, а также возместит государству вред, причиненный их несвоевременной уплатой (добровольно заплатит штрафы). Ранее эта норма не распространялась на случаи совершения преступления ранее судимым лицом.

Так, согласно части 4 статьи 212 УК Украины лицо, совершившее деяния, предусмотренные частями первой, второй, или деяния, предусмотренные частью третьей (если они привели к фактическому непоступлению в бюджеты или государственные целевые фонды средств в особо крупных размерах) настоящей статьи, освобождается от уголовной ответственности, если она до привлечения к уголовной ответственности уплатило налоги, сборы (обязательные платежи), а также возместило ущерб, причиненный государству их несвоевременной уплатой (финансовые санкции, пеня)

Редакция статьи 212 УК Украины неоднократно претерпевала изменения, в частности:

- 15 апреля 2008 года Законом Украины "О внесении изменений в Уголовный и Уголовно-процессуальный кодексы Украины относительно гуманизации уголовной ответственности» от № 270-VI изменения коснулись предмета преступления, а именно: "сборы, другие обязательные платежи" в названии и диспозициях заменены на "сборы (обязательные платежи)";

- В связи с принятием Налогового кодекса Украины" от 2 декабря 2010 года № 2756-VI, согласно Закону Украины "О внесении изменений в некоторые

законодательные акты Украины изменена редакция части 4 статьи, которой предусматриваются основания освобождения от уголовной ответственности за преступление. Изменениями расширены основания для освобождения от уголовной ответственности за преступления, предусмотренные, кроме частей 1 и 2, также частью 3 (кроме квалифицирующего признака рецидива);

- 15 ноября 2011 года Законом Украины "О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно гуманизации ответственности за правонарушения в сфере хозяйственной деятельности" от № 4025-VI санкциями всех трех частей статьи 212 УК предусмотрено в качестве основного наказания штраф (в отличие от предыдущей редакции, которая предусматривала в качестве основного наказания и исправительные работы и ограничение свободы, и лишение свободы);

- Законом Украины "О внесении изменений в Налоговый кодекс Украины относительно особенностей уточнения налоговых обязательств по налогу на прибыль предприятий и налога на добавленную стоимость в случае применения налогового компромисса" от 25 декабря 2014 № 63-VIII, который вступил в силу 17 января 2015 года. Суть указанного изменения заключается в декриминализации умышленного уклонения от уплаты налогов в силу применения особой процедуры налогового компромисса.

Уголовный кодекс Республики Казахстан (*далее - УК РК*) предусматривает ответственность за уклонение гражданина от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет» (*ст. 244 УК*) и уклонение от уплаты налогов и (или) других обязательных платежей в бюджет с организаций» (*ст. 245 УК*).

За деяние, предусмотренное в части 1 статьи 245 УК РК может быть назначено одно из следующих уголовных наказаний:

1) «*штраф*» в размере до двух тысяч МРП (месячных расчетных показателей*);

2) «*исправительные работы*» с вычетом из заработка осужденного в доход государства денежного взыскания в размере до двух тысяч МРП;

- 3) «общественные работы» на срок до 800 часов;
- 3) «ограничение свободы» на срок до трех лет;
- 4) «лишение свободы» на срок до трех лет.

Следует отметить, что при назначении основных уголовных наказаний (штраф, исправительные работы, общественные ограничение свободы, лишение свободы), предусмотренных частью 1 статьи 245 УК РК, к осужденному применяется дополнительное уголовное наказание в виде «*лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью*» на срок до трех лет.

Для привлечения к уголовной ответственности по части 2 статьи 245 УК РК необходимо доказать, что «уклонение от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет» совершено:

1) «с использованием счета - фактуры без фактического выполнения работ, оказания услуг, отгрузки товаров»;

2) «группой лиц по предварительному сговору», то есть деяние должно быть совершено группой, состоящей из двух или более лиц, заранее объединившихся и договорившихся о совместном совершении преступления.

За деяние может быть назначено одно из следующих уголовных наказаний:

1) «штраф» в размере до четырех тысяч МРП;

2) «исправительные работы» с вычетом из заработка осужденного в доход государства денежного взыскания в размере до четырех тысяч МРП;

3) «общественные работы» на срок до 1000 часов;

4) «ограничение свободы» на срок до четырех лет;

8) «лишение свободы» на срок до четырех лет.

Ко всем перечисленным видам основных уголовных наказаний назначается дополнительное наказание в виде «*лишения права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет*».

Диспозиция части 3 статьи 245 УК РК предусматривает уголовную

ответственность за те же деяния, которые указаны в частях 1 и 2 статьи 245 УК.

Для привлечения лица к уголовной ответственности по данной комментируемой норме необходимо доказать, что деяния предусмотренные частью 1 и частью 2 статьи 245 УК РК совершены:

- 1) *«преступной группой»;*
- 2) *«в особо крупном размере».*

За совершение преступления, предусмотренных в части 3 статьи 245 УК РК может быть назначено одно из следующих уголовных наказаний:

1) *«штраф»* в размере от двухкратной до трехкратной суммы не поступивших платежей в бюджет;

2) *«лишение свободы»* от пяти лет до восьми с *«лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет».*

Выводы: На данный момент статья 212 УК Украины включает в себя 5 частей и примечание. Уголовно наказуемые деяния предусмотрены первыми тремя частями. Часть 4 статьи определяет условия и порядок освобождения лица от уголовной ответственности за совершение деяний, предусмотренных первыми тремя частями статьи. Часть 5 статьи вводит декриминализацию налоговых преступлений, если налогоплательщик достиг налогового компромисса в соответствии с пунктом 92 раздела XX "Переходные положения" Налогового Кодекса.

Статья 245 УК РК включает в себя 3 части и примечание. Лицо, совершившее деяние, предусмотренное статьей 245 УК РК (за исключением деяния, совершенного преступной группой), освобождается от уголовной ответственности в случае добровольной уплаты задолженности по налогам и (или) другим обязательным платежам в бюджет, а также пени, установленных законодательством Республики Казахстан.

Социальные и экономические преобразования и реформы в условиях мирового экономического кризиса, с целью защиты экономики и обеспечения экономической безопасности государств для достаточного пополнения

бюджета за счет налоговых поступлений требуют дальнейшей модернизации уголовного закона.

Ввиду расширения круга различных способов уклонения от уплаты налогов и необходимости адекватного реагирования на экономические угрозы, статью 244 УК РК предлагается изложить в следующей редакции: «Уклонение гражданина от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет, совершенное путем непредставления декларации о доходах в случаях, когда подача декларации является обязательной, либо путем включения в декларацию или иные документы, связанные с исчислением или уплатой налогов и (или) других обязательных платежей в бюджет, заведомо искаженных данных о доходах или расходах либо об имуществе, подлежащем налогообложению, либо с использованием счета-фактуры без фактического выполнения работ, оказания услуг, отгрузки товаров, либо иными способами, если это деяние повлекло неуплату налога и (или) других обязательных платежей в бюджет в крупном размере».

Статью 245 УК РК в части первой предлагается изложить в следующей редакции: «Уклонение от уплаты налога и (или) других обязательных платежей в бюджет с организаций путем непредставления декларации, когда подача декларации является обязательной, либо внесения в декларацию заведомо искаженных данных о доходах и (или) расходах, либо путем сокрытия других объектов налогообложения и (или) других обязательных платежей, либо иными способами, если это деяние повлекло неуплату налога и (или) других обязательных платежей в крупном размере».

Литература:

1. Курс гривны к тенге: 1/14,91 по курсу Национального Банка Республики Казахстан на 01.12.20г.

2. Не считается умышленным уклонением от налогов, если плательщик воспользовался процедурой компромисса, предусмотренной положениями Налогового Кодекса Украины.

3. Налоговый компромисс - это режим освобождения от юридической

ответственности налогоплательщиков и / или их должностных (служебных) лиц за занижение налоговых обязательств по налогу на прибыль предприятий и / или налога на добавленную стоимость за любые налоговые периоды до 1 апреля 2014 года, с учетом сроков давности, установленных статьей 102 Налогового кодекса Украины.

4. Месячный расчётный показатель (МРП) - это показатель, используемый в Казахстане для исчисления пенсий, пособий и иных социальных выплат, а также для применения штрафных санкций, расчёта налогов и других платежей, а также в договорах о совместной деятельности.

Утверждается ежегодно Законом «О республиканском бюджете» и с 1 апреля 2020 года составляет 2 778 тенге.

Ставніцер Богдан

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету соціально-психологічної освіти та управління
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
науковий керівник: к.е.н., доцент Калініченко Зоя Дмитрівна

ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ НА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Тривалий період розвитку України на фоні негативного ставлення до її природного середовища призвів до різкого загострення економічного стану країни. Головними причинами такої ситуації стали три групи чинників: політичні – надмірна увага партії до комплексів промислового розвитку; економічні – затратний розвиток економіки як наслідок нераціональної галузевої і територіальної структури господарства, зумовленої потребами радянського споживчого ринку; організаційно-технологічні — практично повна відсутність необхідної інфраструктури, технологічна відсталість не лише виробництва, а й сфери обслуговування.

До найважливіших передумов переходу України на модель сталого

розвитку на національному та регіональному рівнях належать:

- ефективне та екологічно безпечне функціонування економіки, що дасть можливість досягти вищих показників життєвого рівня населення, цілеспрямовано розв'язувати соціальні та ресурсо-екологічні проблеми розвитку суспільства;

- раціональне використання, збереження і відтворення природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища як найголовніших передумов забезпечення ресурсо-екологічної безпеки майбутніх поколінь;

- стабілізація демографічної ситуації та чисельності населення і встановлення у суспільстві принципів соціальної справедливості, тобто створення системи правових гарантій та ефективної демографічної політики;

- розширення масштабів міжнародного співробітництва у сфері ефективного розв'язання ресурсо-екологічних проблем і завдань сталого розвитку, підвищення його результативності та ефективності, застосування у національній економіці світових досягнень науково-технологічного прогресу.

Чітка послідовність дій, спрямованих на врегулювання якості навколишнього середовища як надзвичайно важливої передумови переходу на моделі сталого розвитку економіки, залежить від подолання негативної дії цілого ряду чинників. Найочевидніші з цих чинників такі :

- відсутність консолідованої організованої цілеспрямованої сили, яка будує життя на засадах національних цінностей, із залученням кращого світового досвіду;

- структура економіки, що не відповідає потребам та можливостям сучасної України;

- відсутність чітких орієнтирів розвитку Української держави, які б забезпечували збереження природних ресурсів;

- переважно несприятливий, часто катастрофічний стан екологічної ситуації практично на всій території України;

- застарілі малоефективні, природоруйнівні технології у сільському господарстві і промисловості, що зумовлює невинну деградацію

навколишнього середовища;

- відсутність пріоритету освіти, науки, національної культури в соціально-економічному розвитку держави;

- відсутність політичної волі державної влади в реалізації задекларованих у Конституції України принципів демократії, свободи, народовладдя;

- високий рівень злочинності і корупції (за цим показником Україна не краща у світі), що зумовлює невпинне поглиблення прірви між злиденністю переважної більшості населення і заможністю олігархічної верхівки, що призводить до нестабільності в суспільстві;

- недостатність правового поля держави, що зумовлює свавілля чиновництва, правоохоронних органів, маріонетковість судової влади.

Не подолавши дії негативних факторів, Україна не зможе перейти на рейки стійкого розвитку. Сталий розвиток повинен реалізовуватись у рамках ефективного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, координації дій у всіх сферах життя суспільства.

При розробці Концепції сталого розвитку України були враховані такі моменти: активна структурна перебудова матеріального виробництва на основі побудови соціально орієнтованої ринкової економіки, узгодження загальнодержавних інтересів та економічних пріоритетів з регіональними і місцевими, екологізація виробництва, зменшення техногенного навантаження на довкілля, підвищення рівня збалансованості економіки за рахунок переорієнтації виробництва засобів виробництва на задоволення потреб населення, проведення екологічної експертизи та оцінювання впливу на навколишнє природне середовище всіх проектів господарської діяльності.

Макроекономічні перетворення передбачають максимальне усунення бар'єрів суб'єктам господарювання з метою їх виходу на регіональні і міжрегіональні ринки, стимулювання випуску екологічно безпечної продукції, забезпечення сприятливого режиму для прискореного розвитку МСП.

У промисловості необхідно забезпечити формування ефективної міжгалузевої структури виробництва, підвищити соціально-екологічну

орієнтацію галузей, збільшити у структурі промислового виробництва частку переробної промисловості, напівфабрикатних виробництв.

Передбачається здійснити перебудову техногенного середовища, технічне переозброєння виробництва на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, безвідходних та екологічно орієнтованих технологічних процесів, застосування відновлюваних джерел енергії. Важливі завдання стоять перед аграрною сферою економіки, зокрема збільшення обсягу виробництва високоякісних продуктів харчування.

Необхідно завершити соціально-економічні перетворення на селі, реформу земельних та майнових відносин власності. Вкрай доцільними є впровадження екологічно прогресивних і адаптованих до місцевих умов технологій, реалізація заходів щодо підвищення родючості ґрунтів, прискорений розвиток та модернізація переробної сфери, зменшення втрат.

Заходи держави щодо забезпечення сталого розвитку знаходять прояви у розробці та впровадженні нормативно-законодавчих актів стосовно переходу на засади сталого розвитку, реалізації пріоритетних загальнонаціональних програм соціально-економічного і екологічного розвитку. Держава зобов'язана активізувати соціальну політику, забезпечити соціальні гарантії населенню. Вона повинна визначитись щодо основних напрямів і параметрів розвитку економіки, шляхів здійснення екологічної програми та прискорення інвестиційної діяльності.

Регіональний рівень реалізації принципів сталого розвитку передбачає розробку соціально-економічних та екологічних програм розвитку територій, формування місцевих бюджетів з урахуванням пріоритетності завдань сталого розвитку, реалізацію комплексу заходів збалансованого розвитку регіонів. На місцевому рівні доцільно забезпечити активну взаємодію органів місцевого самоврядування і громадськості з питань здійснення заходів щодо захисту довкілля від несприятливого впливу на екосистеми, оздоровлення середовища.

Список використаної літератури:

1. Богдан Данилишин URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2719877-ak-ukraini-buduvati-konkurentospromoznu-ekonomiku.html>
2. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2017. Вип.4 (18). С. 514–523
3. Євтушенко Н.М., Макарчук І.М., Яременко Л.М., Макроекономічна стабільність в Україні. Економічні науки, № 3 (30), 2016. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/3/19.pdf>
4. Використання основних інструментів та методів монетарної політики та монетарного регулювання :http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id
5. Вісник НБУ URL:<https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external4> 28. 11.2020

Тертишник Володимир Митрофанович

доктор юридичних наук, професор,
професор Університету митної справи та
фінансів України

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ WHITE-COLLAR CRIME В УКРАЇНІ

White-Collar Crime, яка часто іменується «білокомірцевою злочинністю» або так званою «злочинністю еліт», сьогодні є одним із найбільш шкідливих та загрозованих деструктивних явищ у сучасному світі. White-collar crime в нашій країні розквітла в умовах своєрідного реверсного руху суспільства в напрямку декомунізації (без чіткої визначеності моделі нового суспільства), що супроводжувалось масштабним привласнення державної власності. Та східна мудрість каже «Коли караван повертається назад, попереду може опинитись кульгавий верблюд».

Окрім негативного фактору експлуатації земель і інших природних ресурсів, бідою української економіки є низький рівень само інвестицій та офшоризація здобутих надприбутків. Згідно даних міжнародної організації

"Global Financial Integrity", українська «еліта» тримає в офшорах від \$117 до \$167 мільярдів доларів. Щорічно «в чорних дірах» офшорів зникає до \$8-10 млрд з Української економіки. Основним засобом збагачення нової «кримінальної еліти» є маніпуляції з державною власністю, «дерібан бюджету» з використанням технології так званих «відкатів» та варварська експлуатація природних ресурсів. Прикладом може стати організація варварського видобуванням солей в районі Дрогобичу, із за чого в 2017 році почалися провали верхнього шару землі в районі Стебницького калійного комбінату, а засолені води стали загрозою мінеральним джерелам Трускавецького регіону та безпосередньо річці Дністер.

Проблеми протидії економічній злочинності, які все більше привертають увагу науковців [1-11], мають вирішуватись системно в комплексі інтегративних заходів кримінологічного, правового і економічного характеру.

Необхідно переорієнтовувати бізнес з експлуатації природних ресурсів на цивілізаційні методи розвитку акціонерних товариств, зосередження капіталу на інвестування перспективних економічних та інноваційних напрямків.

Слабкою ланкою державотворення є підтримка інноваційних технологій та науки та недостатня конкурентоздатність економіки. Державна підтримка наукової діяльності в Україні у 2015 р. складає 0,38% від ВВП, тоді як у розвинутих країнах світу цей показник вище на порядок: США — 2,83%, Австрії — 2,75, Фінляндія — 3,87%. За 2015 р. експорт товарів із України скоротився на третину, до 38 млрд дол. у 2015 р. Частка сировини та товарів з мінімальною обробкою з 2010 по 2015 р. виросла з 55 до 62%. Слід підкреслити, що у структурі експорту тільки 5% припадає на високотехнологічну продукцію. У порівнянні: експорт високотехнологічної продукції Сінгапура складає 47%, Казахстану — 37% [4]. Бажає бути кращою і структура бізнесу.

За даними Інституту міжнародної економіки Птерсона з усіх найбільш багатих людей України більше 55% з них отримали свої багатства завдячуючи зв'язкам з владою та завдяки *добуванню і експорту сирця*, тоді як в Норвегії, Фінляндії, Данії, Японії та багатьох країнах з високим рівнем життя населення такі форми збагачення взагалі не спостерігаються. Наприклад, в Германії найбільш багаті люди отримали свої капітали: 25,9% – за рахунок створених компаній, 64,7% – за рахунок отримання спадщини, 5,9% – за рахунок володіння і управління компаніями. В США мільярдери отримали свої капітали: 32,1% – за рахунок створених компаній, 28,9% – за рахунок отримання спадщини, 26,8% – за рахунок участі в фінансовому бізнесі, 8,4% – за рахунок володіння і управління компаніями. Схожі співвідношення прибутків спостерігаються в Канаді, Австралії, Сінгапурі тощо. В цьому аспекті показово, що найбільшими ринками державних цінних паперів є ринки США і Японії, які становлять майже 70% світового фондового ринку.

Як слушно зазначає Едвард Лукас, – «корупція не працювала б, якби не було спільників на Заході. Якби ці корумповані спільники не приймали гроші у тих, хто їх краде в українців, якби ці гроші не знаходили собі місця у західних банках і не перераховувалися західними бухгалтерами... Це є жахливе лицемірство з боку Заходу – читати українцям лекції про корупцію, коли ми розуміємо, що корені корупції не там, де беруться хабарі, а там, куди вони інвестуються». [1]

В силу трансформаційних процесів в суспільстві нашої країні в *white-collar crime* відрізняється здатністю перетворювати владу в бізнес-технологію. вітчизняна *white-collar crime* змогла організувати тіньові схеми шахрайського бізнесу навіть в сфері оборонної промисловості та в сфері забезпечення безпеки держави. Зміцніла вітчизняна *white-collar crime* час від часу лобіює «креативні законопроекти», які або затрудняють роботу правоохоронних органів.

Замість гармонізації та демократизації ринкових відносин, Законом

України від 23 березня 2017 р. №1983-VIII №2302-д, "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах" запроваджується процедура примусового викупу акцій у дрібних акціонерів, так звана процедура «squeeze-out» (сквіз-аут). Squeeze-out передбачає право особи, яка стала власником 95% акцій і більше, здійснювати примусовий викуп акцій у міноритарних акціонерів.

Зокрема, такі приписи викладені в ст. 65⁻² («Обов'язковий продаж простих акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій») Закону України "Про акціонерні товариства". Але зазначимо, що відповідно до ст. 41 Конституції України «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності».. «Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним... Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом».

Проблема протидії white-collar crime має вирішуватись системно в комплексі інтегративних заходів кримінологічного, правового і економічного характеру та реального відновлення курсу суспільства на побудову соціальної правової держави.

Для усунення криміногенних факторів та забезпечення безпеки держави потрібно здійснити наступне.

По-перше, правовими і економічними засобами забезпечити усунення олігархату від впливу на органи влади з подальшим демонтажем олігархічних структур в цілому.

По-друге, забезпечити фінансово-економічні передумови та правове поле для можливості чесної праці та заможного існування людини в суспільстві, становлення, росту та стабільного розвитку середнього класу, забезпечити

зайнятість населення та підтримання освіти, науки, культури, та інноваційних проєктів, створення правового поля для інтелектуалізації виробничих і суспільних процесів.

По-третьє, з урахуванням антимонопольного законодавства і допущених його порушень при приватизації, поверненню в державну власність підлягають усі без винятку обленерго та інші стратегічні підприємства, які забезпечують енергетичну незалежність держави.

По-четверте, продаж землі має бути заборонений до вирішення основного питання – розбудови правової соціальної держави, а розробка надр має бути виключно в юрисдикції підприємств державної власності.

По-п'яте, повернення з використанням адмінресурсу учасникам бізнесу так званого ПДВ потрібно скасувати (принцип рівності і антикорупційна складова).

По-шосте, необхідно збільшити податок на вивезений капітал, надаючи пільги на його ввезення в Україну.

По-сьоме, має бути відновлена і посилена кримінальна відповідальність за зловживання монопольним становищем.

По-восьме, може краще ніж порушувати кримінальні провадження проти бізнесменів своєї країни, виштовхуючи їх за межі своєї землі, та надаючи їм можливість зникати з держави, а потім розшукувати і висувати вимоги екстрадиції, які зазвичай ігноруються зацікавленими в грошах втікачів сильними державами, може варто розірвати угоди про співробітництво в кримінальних провадженнях та ставати офшорною зоною, або створювати банки з гарантованими збереженнями валютних вкладів без можливості їх конфіскації... Це питання потребує ретельного опрацювання з урахуванням усіх реалій сьогодення.

По-дев'яте, важливо забезпечити незалежність від виконавчої гілки влади та забезпечити активізацію роботи таких контролюючих органів як Рахункова палата України, різні агентства пошуку активів та ревізійні органи і органи фінансового моніторингу.

По-десяте, важливо сьогодні, на базі податкової поліції та «реформованих аж до скасування» підрозділів боротьби з економічною злочинністю колишнього МВС України, невідкладно створити Службу фінансових розслідувань з розширеними повноваженнями щодо протидії фінансовим та іншим економічним злочинам й злочинам проти власності та забезпечити ефективну професійну її діяльність.

По-одинадцять, необхідно посилити кримінальні санкції за розкрадання чи інші незаконні форми збагачення в особливо великих розмірах. Буде виправданим передбачити *довічне позбавлення волі* за здійснення найбільш тяжких господарських злочинів та злочинів проти власності, зокрема, передбачених ч. 5 ст. 185, ч. 5 ст. 186, ч. 4 ст. 187, ч. 4 ст. 189, ч. 4 ст. 190, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 199, ч. 3 ст. 206-² ч. 3 ст. 209 Кримінального кодексу України, а також за найбільш тяжкі корупційні злочини.

В контексті проблем імплементації ст. 20 «Незаконне збагачення» Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, підписаної 31.10.2003, де закріплювалась рекомендація щодо того, що «держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисне незаконне збагачення, тобто значне **збільшення активів** державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати», уникаючи фарисейства і плутанини та проблем доказування того, звідки «торбинка з грошима», враховуючи існуючі рішення КС України та положення прецедентного права, логічно в КК України закріпити удосконалену нову формалізовану дієву норму. Вона може бути викладена таким чингом: *«Незаконне збагачення, тобто збільшення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, власних майнових чи фінансових активів у значному розмірі, якщо це перевищує задекларовані сукупні вихідні статки такої особи зафіксовані в нульовій декларації та доходи такої особи з дозволених джерел протягом знаходження на посаді, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі — караються позбавленням волі»*

Чинний КПК України не передбачив ефективних механізмів безпосередньої, активної ініціативної діяльності слідчих та детективів спрямованої на виявлення і попередження латентних економічних злочинів. Потрібно розробити та прийняти окремий Закон України «Про детективну діяльність щодо виявлення, попередження та спеціальне розслідування фінансово-економічних злочинів», гармонізувавши положення такого закону з нормами КПК України, зокрема інститутами доказового права та негласних слідчих (розшукових) дій.

Зазначимо, що як безпосереднє виявлення злочину так і отримання доказових матеріалів може здійснюватися у ході оперативно-розшукової діяльності, а також у процесі митного огляду, під час проведення відомчих ревізій та податкових перевірок, застосування антимонопольного чи антикорупційного законодавства, або виконання дій в рамках міжнародного співробітництва щодо протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом та інших дій, передбачених законодавством. Але здобуті при діяльності поза межами кримінального процесу доказові матеріали в сьогоднішніх реаліях реалізації новел КПК можуть стати юридично непридатними в судовому доказуванні. Адже, згідно ст. 84 КПК України «доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому *цим Кодексом* порядку», а ст. 96 КПК України визначає, що «доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому *цим Кодексом*». Тобто чинний закон закріплює юридичні фікції, застосування яких може фактично залишити поза межами доказування фактичні дані, які отримані в порядку закону, але не в порядку норм КПК України. Логічно закріпити формулу –«доказами є фактичні дані, отримані у передбаченому законом порядку».

Чинний КПК України, переповнений схожого змісту юридичними колізіями, суперечливими приписами та бюрократичними вимогами що в цілому не забезпечує належної можливості для активної протидії

злочинності. Наразі є потреба в розробці та прийнятті нового більш ефективного КПК України.

Суспільно-політична та правова криза в Україні обумовлюють необхідність дієвого розмежування влади і бізнесу, розробки комплексної програми протидії white-collar crime та іншій економічній і корисливій злочинності, включаючи міжнародне співробітництво та реалізацію програм «Планета без офшорів», «Нова інвестиційна програма», «Програма самоінвестиційного розвитку», забезпечувати підтримку інвестицій в вітчизняну економіку та стимулювати інноваційні технології, разом з тим, посилюючи відповідальність за здійснення найбільш тяжких господарських і корупційних злочинів та злочинів проти власності.

Список використаної літератури:

1. Едвард Лукас. Корупція – це новий тероризм. Головна лекція Львівського безпекового форуму від Едварда Лукаса. 25 жовтня 2018 року. URL: [Zaxid.net. https://zaxid.net/korupsiya__tse_noviy_terorizm_n1468430?fbclid=IwAR3Q5arpc61VjAt9bC8OUf-NSicGPwUE4Dc2Obol65cmto8NH6qogSQqP1w](https://zaxid.net/korupsiya__tse_noviy_terorizm_n1468430?fbclid=IwAR3Q5arpc61VjAt9bC8OUf-NSicGPwUE4Dc2Obol65cmto8NH6qogSQqP1w)
2. Жаровська Г. П. *“Мафіозна держава” та її ознаки. mezinarodni casopis “Evrohsky politicky a pravni diskurz” Svazek 1, 6. vydani, Brno, kraj:Jihomoravsky . 2014- С. 411-419.*
3. Зловживання на ринку капіталів: економко-правові аспекти / За ред. О. Г. Кошового, д. ю. н., проф. В. М. Тертишника, д. е. н. , проф. Н. М. Шелудько. Дніпро: ЛІРА, 2019. 532 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність України. Державний комітет статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua/ .
5. Каменський Д. В. Відповідальність за економічні злочини у Сполучених Штатах Америки та Україні: порівняльно-правове дослідження : монографія / передне слово д-ра юрид. наук, проф. О.О. Дудорова. Київ: ВД «Дакор», 2020. 1128 с.

6. Сущенко В. Д. *Тіньова економіка та організована економічна злочинність: Навчальний посібник*. К. : МВС України. НАВСУ, 1999.
7. Тертишник В. М. *Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 16-те, доповн. і перероб.* К.: Алерта, 2020. 1070 с.
8. Тертишник В. М. *Синергетика правового абсурду на теренах земельних реформ*. Право.ua. 2019. №3. С. 5-10.
9. Тертишник В. М., Корнієнко М. В. *White-Collar Crime в «модних піджаках»*. Європейські перспективи. 2018. №3. С. 48-54.
10. Тильчик О. В. *Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки: монографія*. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 378 с.
11. Шелудько Н. М., Шкляр А. І. *Сучасні валютні війни: шанси і ризики для України*. Вісник Інституту економіки та прогнозування. 2012. № 2012. С. 61-65.

Ткаченко Павло Ігорович,
фахівець філії Державної установи
«Центр пробації» в Дніпропетровській області,
здобувач Міжрегіональної Академії
управління персоналом,
член асоціації правників України,
член Всеукраїнської пенітенціарної асоціації

ВІЙСЬКОВО-ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна безпека України – це комплекс законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на постійну захищеність важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення,

забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і довкілля та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. Першочергово, в ході розгляду проблеми військової злочинності, слід зауважити до можливих загроз категорій національної безпеки, а саме воєнної та військової.

Воєнна безпека держави – це певний науковий термін, котрий становить собою складову національної безпеки та забезпечує стан захищеності. Військова безпека – це стан військової служби, який забезпечує захищену діяльність армії та військових формувань утворених у відповідності до закону.

Військово-економічні злочини являють собою загрозу вище перерахованим категоріям складової національної безпеки. Нагальною потребою постає виокремлення методів щодо ефективного та всебічного дослідження військово-економічної злочинності, з урахуванням сучасного політичного становища та процесів реформування діяльності. В подальшому, постає необхідність у визначенні заходів запобігання та профілактики військово-економічним злочинам та їх можливим проявам в лавах армії.

Данна термінологічна конструкція, у науковій літературі зустрічається вкрай не часто та не є цілком досліджена. Більшість військово-економічних злочинів носять латентний характер, не є видимим на фоні інших кримінальних, протиправних діянь.

Військово-економічні злочини – це кримінальне правопорушення, яке вчиняється особою військовослужбовцем, пов'язане із розкраданням військового майна.

Аналізування кримінальних справ за ст. 410 КК України «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем» надає наступні витоки. Дане протиправне діяння, становить собою військово-економічний злочин, за об'єктивною стороною полягає у вираженні різними способами, основним є саме викрадення. Способами викрадення зазначених предметів є: крадіжка, грабіж, привласнення, вимагання, розбій, шахрайство, розтрата, заволодіння із службовим становищем.

Розглядаючи кримінально-правову характеристику військово-економічних злочинів, а саме характеристику злочину передбаченого ст. 410 КК України, слід зазначити про його об'єкт. Об'єктом цього злочину є право власності на військове майно (див. закони України «Про власність» від 7 лютого 1991 р.; «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» від 21 вересня 1999р.; «Про господарську діяльність у Збройних Силах України» від 21 вересня 1999р.; «Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії» від 21 вересня 2000р.; Постанову ВРУ «Про затвердження Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі» від 23 червня 1995р.). Предметом злочину є зброя, бойові припаси, вибухові або інші бойові речовини, засоби пересування, військова і спеціальна техніка чи інше військове майно. Суб'єктивна сторона злочину характеризується тільки прямим умислом. Умислом особи охоплюються насамперед спеціальні ознаки предмета злочину. Мета та мотив можуть бути різними та для кваліфікації значення не мають. Суб'єктом злочину можуть бути військовослужбовці Збройних Сил України,

Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту України, та інші солдати, офіцери військових формувань утворених у відповідності до закону.

До складу кримінального, протиправного діяння, військово-економічного злочину можливо віднести розкрадання військового майна, не доцільна розтрата, відмивання, списування речей котрі не підлягають списанню, використання у власних цілях військового майна, інші економічні махінації, які впливають на економічний стан військової частини, батальйону, полку, та інше.

Військово-економічні злочини – це явище, яке властиве будь-якій державі та виникає в результаті високо-інтелектуальної злочинної діяльності осіб з метою незаконного спрямування частини економічних ресурсів військової сфери на свою користь. Цілком очевидною особливістю є корисливі наміри вчинення військово-економічного, протиправного діяння. В подальшому має стрімкий розвиток до поширення організованої злочинності у лавах військових та стимулює тіньовий капітал, корупцію. Викликає соціальну нестабільність, зневіру законослухняних громадян у спроможності держави захистити їхні інтереси.

Розглядаючи проблематику економічної злочинності, слід надати висвітлення кримінально-правовій класифікації. За кримінально-правовою класифікацією економічна злочинність поділяється на такі групи:

- 1) злочини у сфері відносин власності, пов'язані зі службовою діяльністю;
- 2) злочини у сфері використання бюджету;
- 3) злочини у сфері фінансових відносин;
- 4) злочини у сфері підприємництва;
- 5) злочини у сфері захисту від монополізму та несумлінної конкуренції;
- 6) злочини у сфері обслуговування населення;
- 7) злочини у сфері митного регулювання – контрабанда[1, с. 223].

Запобігання військово-економічним злочинам – це важлива діяльність, спрямована на подолання кримінальних правопорушень у військовій сфері та

зміцнення принципів верховенства права серед військовослужбовців. До основних форм запобігання належать: своєчасне запобігання, розкриття та розслідування злочинів у військових частинах, відшкодування нанесених збитків, захист особового складу від злочинних посягань, висвітлення в засобах масової інформації стану економічної злочинності у військових частинах, гарнізонах і напрямів боротьби з нею, удосконалення діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та контролю, створення новітнього механізму фінансового контролю у військовій сфері, проведення із залученням практичних працівників відповідних міністерств і відомств комплексних перевірок законності здійснення товарно-грошових операцій суб'єктами підприємницької діяльності, що створені при державних підприємствах, установах та організаціях. Виявлення фактів одержання прихованих доходів шляхом вилучення з обігу різниці між собівартістю та роздрібними цінами на товари й послуги. Забезпечення суворого контролю за проходженням бюджетних коштів аж до безпосереднього їх одержувача, спрямованих на адресну державну підтримку. Посилення нагляду за додержанням законодавства у військових частинах, батальйонах, полках, управліннях.

Лише за умов суворого дотримання законодавства та законних приписів, можливо поліпшити стан та закріпити принципи верховенства права, з ефективним їх спрямуванням, у відповідності до чинного законодавства. На разі проблема військово-економічної злочинності залишається не дослідженою на відповідному рівні та становить собою підґрунтя для подальших наукових розробок.

Список використаної літератури:

1. Іванов Ю. Ф. І-20 Кримінологія: Навч. посіб. / Ю. Ф. Іванов., О. М. Джужа. -К.: Вид. Паливода А. В., 2006. - 223 с.

Усаткін Денис Геннадійович
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки ФПФОДР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ГРУПОВОМУ ПОРУШЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Сучасний період формування правової держави Україні, її соціальної, економічної й політичної систем характеризується загостренням загальної криміногенної ситуації. На сьогодні спостерігається значне зростання злочинності, збільшенні кількості кримінальних угруповань, які діють у всіх сферах суспільного життя. Зважаючи на це, особливого значення набуває удосконалення діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю. Успіх у цьому в багатьох випадках пов'язаний з наявністю сучасних методик розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, насамперед проти громадського порядку та громадської безпеки.

Таке явище, як групові порушення громадського порядку раніше зустрічалися вкрай рідко. Проте, зараз уже можна стверджувати, що прогноз стосовно зменшення або навіть зникнення (як вважалося за радянських часів) таких кримінальних правопорушень як групові порушення громадського порядку не виправдовується. Про це свідчать події як в Україні, так і в інших країнах світу, за участю антиглобалістів, угруповань футбольних фанатів, представників радикальних молодіжних рухів та формувань тощо.

Все це зумовлює вивчення й узагальнення досвіду розслідування таких складних кримінальних проваджень як в Україні, так й інших країнах, і як наслідок удосконалення методики розслідування групового порушення громадського порядку.

У кримінальних провадженнях щодо групового порушення громадського порядку важливе значення має своєчасне встановлення слідчим структури кримінального угруповання та її лідера. Це дозволяє якісно здійснювати

підготовку до проведення першочергових слідчих (розшукових) дій, правильно визначати осіб, які підлягають першочерговому допиту, та обирати послідовність проведення одночасних допитів раніше допитаних осіб.

На думку К. О. Чаплинського, злочинна група є особливим і специфічним утворенням, у якому діють свої закономірності, які надзвичайно важливі для виявлення, розкриття і розслідування злочинів та їх профілактики. Дослідження криміналістичної характеристики злочинних груп дозволяє прогнозувати поведінку злочинців на досудовому слідстві. Вивчення проблем злочинної групи, розуміння її психологічної сутності, особливостей формування й функціонування, аналіз криміналістичних типів злочинних груп, правильне розуміння ролі лідера в групі та конфліктів в середині групи – важлива умова наукового розуміння проблем боротьби з організованою злочинністю. На думку вченого, системний аналіз дозволяє цілісно підійти до вивчення злочинних груп, з урахуванням усіх їх складових, зовнішніх і внутрішніх факторів. При цьому злочинна діяльність не є пріоритетом над кримінальними угрупованнями і не виділяє перевагу між особистісними відносинами й злочинною діяльністю групи. Усі ці питання взаємопов'язані й повинні розглядатися тільки у системі. Злочинну групу слід вважати елементом структури, а злочинну діяльність – функцією. Вони знаходяться у постійній діалектичній єдності та протилежності. З точки зору системного аналізу злочинні угруповання є такими системами, що постійно розвиваються і проходять ряд етапів: зародження, становлення та розвиток [1, с. 26-27].

У науковій літературі вчені до визначення структури злочинного групування підходять по-різному. Так, досліджуючи особливості протидії хуліганським проявам під час виборчого процесу, А. С. Шевченко виділяє таку типову структуру злочинного об'єднання, зокрема:

- 1) організатор організованої групи;
- 2) координатори (особи, які оголошують відповідний час та місце зібрання груп через соцмережі (Facebook), чати (Viber, WhatsApp, Telegram), за

допомогою мобільного зв'язку);

3) масовка – особи з плакатами, атрибутикою різних партій (пенсіонери, студенти);

4) особи, які відповідають за атрибутику (виготовлення, зберігання, доставку);

5) особи, які компрометують конфліктні ситуації під час певного заходу;

6) активні учасники (можуть діяти на постійній або періодичній основі);

7) бойові групи (можуть бути направлені на захоплення будівель, атаки на поліцейських);

8) групи осіб швидкого реагування (для вчинення насильницьких дій, пошкодження певних об'єктів);

9) особи, які фіксують проведення відповідної акції на відеокамери;

10) блогери, які розповсюджують відеоматеріали через відповідні ресурси;

11) редактори;

12) працівники державних органів чи установ, які сприяють або умисно не перешкоджають діяльності злочинних груп [2, с. 4].

У правоохоронній практиці така структура кримінального групування зустрічається найчастіше.

На підставі узагальнення матеріалів кримінальних справ й проваджень щодо групового порушення громадського порядку можна дійти висновків, що така злочинна діяльність у більшості випадків мала системний характер та були наявні ознаки готування до учинення кримінального правопорушення.

О. В. Антонюк виокремила віктимогенні групи у справах про хуліганство, зокрема:

а) особи, стосовно яких здійснюється підготовка злочину (обрання часу, визначення способу й знарядь) – такі злочини переважно вчиняють фанатські або конфліктуючі неформальні групи;

б) особи, які наділені певними владними повноваженнями або повинні прийняти певні рішення – до таких осіб відносяться депутати, судді, працівники

правоохоронних органів та інші посадовці;

в) особи, які перебувають у певному місці, на яке заплановане злочинне посягання: у цих випадках злочинець не знайомий із потерпілим, оскільки його дії спрямовані не на конкретну особу, а на певну установу чи організацію;

г) особи, які здійснюють певні провокаційні дії або діяльність (під час масових заходів, у ЗМІ чи мережі Інтернет) [3, с. 10].

Правильне визначення виду злочинного угруповання має суттєве криміналістичне значення і повинне враховуватися слідчим під час досудового розслідування злочинів цієї категорії. Слідчим та працівникам оперативних підрозділів необхідно розуміти ступінь психологічної єдності і взаємної підтримки членів злочинних угруповань, їхню організованість та згуртованість, що допоможе кваліфікувати злочинну групу як організовану та визначити низку оперативно-розшукових заходів, обрати правильну тактику слідчих (розшукових) дій, НСРД та напрямки досудового розслідування[1, с. 50-51].

Список використаної літератури:

1. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монографія / Чаплинський К. О. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 304 с.

2. Шевченко А.С. Розслідування хуліганства, вчиненого під час виборчого процесу в Україні : Автореф. дисер. на здоб. наук. ступ. к.ю.н. (спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність) / Шевченко Анастасія Сергіївна. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». К., 2019. 20 с.

3. Антонюк О.В. Розслідування хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень : Автореф. дисер. на здоб. наук. ступ. к.ю.н. (спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-

розшукова діяльність) / Антонюк Олена Володимирівна. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2017. 20 с.

Хованова Діана Олексіївна,
курсант 4-го курсу
ФПФПСРДніпропетровського
державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:

Санакоев Дмитро Борисович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань
ФПФПСР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

У сучасному суспільстві динамічно розвиваються міграційні процеси, модернізується структура суспільних відносин, формуються нові цінності та змінюється устрій життя. Ці фактори впливають на розвиток міжнародних злочинних спільнот у світі та криміногенну ситуацію в Україні [1]. Особливу загрозу становлять організовані групи та злочинні організації сформовані на етнічній основі, які поступово обжилися та натуралізувалися, створивши міцні злочинні етнічні діаспори, які характеризуються найвищим ступенем латентності. Відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України та Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, у період з 2013 по 01.10.2020 року було виявлено 117 організованих груп та злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі, зокрема: у 2013 році – 21, 2014 році – 19, 2015 році – 8, 2016 році – 6, 2017 році – 9, 2018 році – 17, 2019 році – 11, за 10 місяців 2020 року – 26 [2].

На думку В. Г. Севрука [3], С. О. Павленко [4], О. В. Медведєва [5] найбільш поширеними в Україні є злочинні угруповання циган. Циганські етнічні злочинні угруповання – це громадяни, іноземці, особи без громадянства, певні етнічні групи (роди, клани, спільноти, табори) циганської національності, які об'єднуються за національною ознакою або за соціальним характером вже пов'язані загальною груповою мораллю або родинними узами, що сформовані для здійснення специфічних кримінальних злочинів та можуть перебувають в кочовому, напівкочовому, напівосілому та осілому стані (мобільні) з чітко визначеними ролями та одоноособовим вираженням лідером (бароном, вожаком, вайдою). Вони виокремлюються з-поміж інших національностей специфічними злочинними навиками (гадання, ворожба, гіпноз, маніпулювання), що є їх психологічною особливістю, та відрізняються професійною кримінальною класифікацією [6].

На стадії досудового розслідування злочинів, де учасниками є представники злочинних етнічних угруповань у працівники правоохоронних органів виникають проблеми пов'язані з процесуальним закріпленням та доведенням винуватості осіб причетних до вчинення злочину. Так наприклад, цигани не мають будь-яких ідентифікаційних документів (свідоцтва про народження, паспорта тощо), що ускладнює встановлення особи та проведення з нею слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Заступник директора Департаменту з питань громадянства, паспортизації та реєстрації ДМСУ Олена Палієнко повідомила що у 2017 році були задокументовані паспортом 2 143 роми, в 2018 році - 1 607 осіб, у 2019 році - 3 222 людини, і за перше півріччя 2020 року було документовані вже 1 903 особи [7]. Аналізуючи ці показники, ми відзначили приріст рівня паспортизації циган за останні роки, але враховуючи латентний та замкнутий спосіб їх життя неможливо однозначно виділити позитивний прояв. На нашу думку, правильним і можливим способом документального закріплення та підтвердження особи циганської національності є здійснення запитів до місць проживання таких осіб, отримання виписок із церковних книг, реєстрів хрещення тощо, адже саме такі відомості

нададуть можливість провести якісно слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії.

Крім цього, під час розслідування злочинів вчинених представниками злочинної етнічної спільноти, необхідно враховувати мову якою спілкується особа. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) «Мова, якою здійснюється кримінальне провадження» будь-якому учаснику кримінального провадження, який не володіє чи не достатньо володіє державною мовою, гарантується право давати показання, заявляти клопотання та подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою він володіє, користуючись (за потреби) послугами перекладача. Також, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 52 КПК України у кримінальних провадженнях щодо осіб, які не володіють державною мовою, з моменту встановлення цього факту участь захисника є обов'язковою [8].

Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що численні злочинні групи, сформовані на етнічній основі, вимагають особливих організаційних і тактичних заходів щодо розслідування учинених злочинів, зокрема, необхідно враховувати: відсутність ідентифікаційних документів у особи, для вирішення зазначеної проблеми необхідно надсилати запити до місць проживання таких осіб, отримувати виписки із церковних книг, реєстрів хрещення; крім цього, важливе значення має мова якою володіє особа з числа представників злочинної організованої етнічної спільноти, адже будь-якому учаснику кримінального провадження, який не володіє чи не достатньо володіє державною мовою, гарантується право використовувати рідну мову якою він володіє, користуючись (за потреби) послугами перекладача та адвоката.

Список використаної літератури:

1. Пшеничний І. В. Організована транснаціональна злочинність і роль правоохоронних органів у протидії їй // К.: Нац. акад. внутр. справ України. – 2000.

2. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності Генеральної прокуратури

України(Статистична інформація 2013 – 2020 pp).URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення 20.11.2020).

3.Севрук В. Г. Протидія організованим злочинності циганських етнічних угруповань на території України //Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2012. – №. 1. – С. 343-350.

4.Павленко С. О.Протидія організованим етнічній злочинності URL: http://www.academia.edu/download/61351526/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B%D1%96%D0%BA.pdf#page=116(дата звернення 20.11.2020).

5.Медведєв О. В. Етнічна злочинність в циганському середовищі //Право і суспільство. – 2014. – №. 4. – С. 235-241.

6.Севрук В. Г. Актуальні проблеми розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі //Редакційна колегія. – 2017. – С. 220.

7.Державна міграційна служба України відзначає збільшення кількості виданих представникам ромської національності паспортів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2508870-dedali-bilse-romiv-otrimuut-rasporti-migracijna-sluzba.html> (дата звернення 20.11.2020).

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 14 квітня 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-1 Ст. 88.

Черкас Катерина Шалвівна
курсант 4 курсу,
спеціальність 081 «Право»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: к.е.н.,
Палешко Яна Сергіївна,
старший науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем протидії
організованій злочинності та корупції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Важко уявити сучасний світ без цифрових технологій, вони охоплюють щораз більше сфер нашого життя. Останні півтора року багато говорять про цифрову економіку, сьогодні ця тема активно обговорюється на найрізноманітніших майданчиках, в ЗМІ. В травні 2019 року державі було презентовано стратегію розвитку цифрової економіки «Дія City», «Україна 2030Е», це програма стосується усіх сфер економіки і пояснює яким чином перейти до цифровізації.

Сьогодні необов'язково виходити з дому, щоб зробити покупки. Можна не встаючи з дивана замовити плаття або продукти через онлайн-магазин, таку можливість нам дають комп'ютерні технології нової епохи – епохи цифрової економіки. Що це таке, і як нова економіка може змінити наше життя? Цифрова економіка – це невід'ємне прискорення економічного зростання нашої держави в цілому, надання можливостей рівномірного доступу користувачів до інтернету, регулювання законодавчої бази, яка дозволить розширити індустріальні парки, промислову карту доріг кожного промислового підприємства, вдосконалити новітні технології освіти.

«Цифрова економіка – це тип економіки, де ключовими факторами

(засобами) виробництва є цифрові дані: числові, текстові тощо. Їх використання як ресурсу дає змогу істотно підвищити ефективність, продуктивність, цінність послуг та товарів, побудувати цифрове суспільство» [1].

У сьогоденній економіці завдяки технологіям зробити продукт вже не проблема, будь-який продукт має купу аналогів. В основі цифрової економіки – комп'ютерні технології, мобільний зв'язок, інтернет, всі процеси пов'язані з обробкою великих даних. Сучасна економіка відбувається у віртуальній реальності, вона включає в себе: інтернет, торгівлю, он-лайн послуги, електронні платежі. Цифрові технології відкривають нові можливості, насамперед допомагає економити час, і можна купувати товари в інтернет-магазинах за нижчими цінами.

«Наразі Україна готується до вкрай важливого кроку або навіть стрибка в напрямку діджиталізації всіх аспектів управління державою та економікою країни. Останнім часом українці все частіше чують про наближення переходу уряду з традиційного управління на «цифрове», яке розробники йменують «держава у смартфоні» [2].

Цифрова економіка зможе змінити світ не тільки в позитивному напрямку, але й і в негативному. Так стане менш потрібна людська праця, не потрібні стануть касири, оператори, тому що зараз навіть замовити квиток на потяг можна через інтернет ресурси. Замовляючи їжу, ми обираємо відповідний магазин та продукти, кур'єр доставляє куди потрібно, і не треба кудись йти та думати де ж його купити. Тобто цифровізація може породити й безробіття. Слід до цього питання відноситись з урахуванням усіх потреб людей. Сучасність показує нам, що коли з'являються нові інформаційні технології, то населенню стає легше та швидше реалізовувати свої бажання та потреби.

Україна програє у сфері цифрових трансформацій, поза фокусом залишається цифрова економіка, Індустрія 4.0, галузеві цифрові трансформації, цифровізація сфер життя, цифрова інфраструктура та подолання цифрової нерівності та розриву, цифрове суспільство, цифрові права, компетенції, громадянство, цифровізація фізичної інфраструктури (Інтернет речей тощо).

«Цифровізація дозволяє отримати значні переваги через зниження вартості економічних і соціальних транзакцій, розширення доступу до послуг і різке підвищення ефективності. В масштабах країни це означає прискорення економічного зростання, збільшення кількості робочих місць і підвищення якості послуг» [3].

Верховна Рада зареєструвала законопроект про розвиток цифрової економіки України «Дія Сіті». При цьому резиденти – державні службовці, отримують: унікальні цифрові послуги, спрощення державного адміністрування та спеціальний податковий режим, можливість застосувати англійське право та третейський суд Дія Сіті, «Єдине вікно» – державні онлайн-сервіси, спеціальні умови валютного регулювання та спрощений режим валютних розрахунків, офіс обслуговування ДС при ДПС України, наглядову раду з резидентів, професійний менеджмент та сучасну освіту.

«Для запуску Дія City в Раді зареєстровані 2 законопроекти. Вони стимулюють створення першої цифрової бізнес-країни та розвиток ІТ
Законопроект: №3979 – Про заходи щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні. Профільним #3979 передбачено: особливий режим оподаткування ІТ-компаній, спеціальну модель оподаткування доходів працівників ІТ-індустрії, можливість оформлювати трудові відносини за контрактом» [4].

Отже, крім плюсів – цифрова економіка породжує ряд і дуже серйозних проблем. Звичайно, це захист персональних даних, тому що активне використання інтернету – це простір для різного роду операцій і фінансових вимог. Із новітніми технологіями Україна вийде на новий рівень розвитку та зможе не звертатися до інших держав за допомогою.

Список використаної літератури:

1. Розвиток цифрової економіки: URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.
2. Погляд на розвиток цифрової економіки : URL: <https://yur-gazeta.com/publications/legal-business-in-ukraine/cifrova-ekonomika-yaka-yuridichna-pidtrimka-yiy-potribna.htm>

3. Трансформація економіки : URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrova-transformatsiya-promislovosti-ukrayini-klyuchovi-aktsenti>.

4. Законопроект: "Для Сіті" : URL: <https://diia.gov.ua/news/dlya-zapusku-diya-city-v-radi-zareyestrovani-2-zakonoprojekti>.

Чаплинський Костянтин Олександрович

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки ФПФОДР
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІДЕРА ЗЛОЧИННОГО
УГРУПОВАННЯ**

Створення кримінального угруповання, розподіл функцій, узгодженість відносин лідерства і підпорядкованості вказує на функціонально-ієрархічну структуру побудови злочинного об'єднання. Ієрархічність передбачає наявність відповідної системно-структурної побудови злочинного угруповання, центральне місце якої займає її лідер.

У науковій літературі поняттю лідерства приділяється багато уваги психологами, кримінологами, криміналістами та іншими вченими. Так, у соціальній психології під лідером групи розуміється її член, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах раптової, специфічної та, як правило, досить значущої ситуації, з метою забезпечення колективної злочинної діяльності для досягнення загальної мети. Це особа, чий авторитет, влада і повноваження визнаються усіма членами групи [1, с. 664; 2, с. 158; 3, с. 176]. Загалом, висунення лідера відбувається поступово за ступенем розвитку та функціонування злочинного угруповання. В групах з низьким психологічним розвитком (випадкові, типу компанії) ще немає лідера, але сформувалось ядро з найбільш активних і авторитетних членів. Процес висування лідера тільки

починається, а у разі викриття групи – припиняється. І лише в злочинних групах з високим психологічним розвитком (організовані групи, злочинні організації) лідер представлений у класичному вигляді. В цих групах лідер проходить шлях від особи, яка володіє схильністю до лідерства та епізодично виявляє ці здібності, до справжнього керівника злочинного угруповання.

Лідер в злочинній групі виконує важливі соціально-психологічні функції. Саме завдяки лідеру злочинна група стає згуртованою, її склад стабілізується, відносини формалізуються.

До основних функцій, які лідер виконує в процесі функціонування злочинного об'єднання, можна віднести такі:

а) організаторська – полягає у тому, що лідер створює та організовує злочинне угруповання, розробляє заходи захисту, керує підготовкою, вчиненням й приховуванням злочинів, що забезпечує тривале функціонування групи, з метою заняття тривалою злочинною діяльністю.

Відмінною рисою лідера є те, що він володіє глибокими спеціальними знаннями у тій сфері діяльності, на яку направлені інтереси кримінального угруповання та об'єднує під своїм керівництвом і направляє зусилля осіб з різними характерами, внаслідок чого визнається найбільш небезпечним членом злочинного об'єднання. Однак лідери можуть і не володіти спеціальними знаннями в кримінальному бізнесі, при цьому вони, як правило, залучають до своєї діяльності радників та консультантів. Тому сутність організаторської діяльності полягає у створенні таких умов, без яких не може бути забезпечений процес тривалої злочинної діяльності, який направлений на підготовку, вчинення та приховання злочинів;

б) інформаційна – тісно пов'язана із організаторською функцією. Лідер організує (забезпечує) надходження необхідної інформації, аналізує її, а у необхідних випадках передає членам злочинної групи.

Під час реалізації цієї функції лідер діє за двома напрямками: отримання

інформації зовні і збирання відомостей про внутрішнє життя самої групи, що дозволяє лідеру завжди володіти обстановкою й контролювати дії злочинної групи. Тому без надходження нової інформації тривале функціонування злочинного угруповання неможливе;

в) ідеологічна – полягає у тому, що лідер може суттєво впливати на морально-психологічний клімат не тільки у злочинному середовищі, але й у суспільстві, демонструючи рівень життя, який недоступний більшості.

У такому випадку люди (особливо молодь) бачать у цьому еталон для наслідування, потрапляючи у систему організованої злочинності, забезпечуючи тим самим її стійкість та відтворюваність. Значна увага лідерами приділяється, по-перше, розповсюдженню відомостей про всемогутність злочинних угруповань. Така інформація за необхідністю підкріплюється акціями терористичного спрямування, що викликає відповідну реакцію у населення. По-друге, одночасно міфологізується діяльність організованих злочинних угруповань чи окремих фактів щодо їх існування;

г) стратегічна – полягає у тому, що злочинні угруповання функціонують згідно з ідеями та планами лідерів (організаторів), яким притаманні домінування, цілеспрямованість, стійкість емоцій, що дозволяє зберігати необхідну соціально-психологічну дистанцію з оточуючими, тверезо аналізувати ситуацію, що складається, краще інших бачити можливості злочинної групи, прогнозувати вірогідні труднощі і на підставі цього невідкладно приймати певні «правильні» рішення;

д) нормативна – полягає у тому, що лідер угруповання формує однаковість поглядів і позицій членів групи, що забезпечує єдність дій у ситуаціях не планованих, раптових, пов'язаних з ризиком та небезпекою. Лідер визначає допустимі межі і норми поведінки всередині злочинної групи, встановлює заборони, за порушення яких застосовує відповідні санкції. З особистістю лідера, його поведінкою й переконаннями зв'язують свої поступки інші члени злочинної групи;

е) дисциплінарна – особливо важлива для організованих груп і злочинних організацій, де норми поведінки більш жорсткі, ніж в групах з низьким психологічним розвитком. В цю функцію лідера входить і обов'язок вирішувати різноманітні конфлікти, що нерідко виникають всередині групи.

Роль лідера в кримінальному угрупованні є визначальною. Він знаменує собою авторитарність. Чим більші організаторські функції лідера, тим вищий рівень організованості й згуртованості злочинного об'єднання; функціонування групи є тривалішим, злочинна діяльність більш різноманітна та прибуткова, направлена на різні сфери суспільного життя.

В сучасних умовах, користуючись соціальною і політичною кризою, члени організованих злочинних угруповань переорієнтували свою діяльність на економічну, і у першу чергу – на її пріоритетні напрями, зокрема, фінансово-кредитну (банківську) систему, зовнішньоекономічну діяльність, паливо-енергетичний комплекс, сфери приватизації та електроенергетики та ін. Отже, як зазначає відомий американський вчений Роберт Катанзоро– злочинні угруповання використовують соціально-політичні чи економічні зміни у суспільстві на свою користь [4, с. 19].

Зважаючи на це, слідчим у кримінальних провадженнях необхідно встановлювати відносини між членами злочинного угруповання. Особливий інтерес повинні викликати факти, що свідчать про наявність конфліктів та протиріч між лідером та членами злочинної групи. Вказані обставини дозволяють прогнозувати можливі складнощі під час розслідування і планувати найбільш оптимальну лінію його проведення. Зокрема, можна усунути протидію слідству, використовуючи існуючі конфлікти й протиріччя в злочинних групах, виявити лідера і тих осіб, які недавно увійшли до складу групи, та використовувати цю обставину під час досудового розслідування. Зусилля слідчого щодо виявлення лідера організованого злочинного угруповання повинні бути прийняті як можна раніше – вже під час першочергових слідчих (розшукових) дій та НСРД.

Список використаної літератури:

1. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1: Общие основы психологии.
2. Общая психология: Курс лекций для первой ступени педагогического образования / Сост. Е.Н. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1995.
3. Общая психология: Учеб. для студентов пед. ин-тов / А.В. Петровский, А.В. Брушлинский, В.П. Зинченко и др.; Под ред. А.В. Петровского. 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1986.
4. Корнієнко М.В. Стан та деякі проблеми боротьби з організованою злочинністю в столиці України. Право України. 1998. № 11.С. 17-20.

Чабан Діана Миколаївна
здобувач вищої освіти 4 курсу
факультету для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗЛОЧИННИХ БАНД ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ЗЛОЧИННОСТІ

Глобалізаційні процеси мають свій вплив на трансформаційні перетворення усталеного суспільного життя у різноманітних сферах: економічній, політичній, культурній та ін., зокрема, злочинній, що можна спостерігати на прикладі появи новітніх злочинних схем, угруповань, способів вчинення злочинів, встановлення транснаціональних зв'язків для здійснення кримінальних посягань на суспільну безпеку та порядок. Феномен транснаціональної злочинності набуває нових обертів безпосередню роль у якій відіграють злочинні організації та угруповання, а також банди. З аналізу останніх заходів щодо міжнародного співробітництва України та прагнення вдосконалення правоохоронної системи відповідно до європейських стандартів,

вбачаємо особливу актуальність в дослідженні діяльності злочинних банд, як одного з видів злочинної організації, її розмежування з іншими видами злочинних організацій та з'ясування впливу такої на розвиток транснаціонально злочинності.

На рівні українського законодавства боротьба із злочинними бандами проявляється у ратифікації міжнародних договорів та зобов'язань: Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців від 04.12.1989 р., Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12.1999 р., Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16.12.1970 р., Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 р. та ін., найважливішу роль та значення має Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеєю від 15 листопада 2000 року[4, с.152].

Зі статистичних даних та досвіду практичної діяльності правоохоронних органів стає зрозумілим, що транснаціональна злочинність, як правило існує, за рахунок діяльності злочинних організацій, зокрема, у вигляді банд. Науковцями виділяються такі критерії відмежування: ієрархічна структурованість стійкого злочинного об'єднання осіб, мета утворення – вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, наявність озброєння банд, за О.О. Кваша, В.П. Тихий. [2, с. 50]

Щодо наукового підходу до визначення поняття «злочинної банди» існують певні розбіжності, оскільки одне коло вчених вбачають мету їх діяльності у нападі на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, друге – тяжких або особливо тяжких злочинів, а останні – вчинення декількох тяжких або особливо тяжких злочинів. Зокрема, серед них вартує виділити прізвища: І. Блищенко, М. Бассіоуні, Н. Бойстер, П. Біленчук, О. Пашенко, О. Римарук, А. Кузьмін, В. Семке та ін.[5, с. 393]. Як зазначають В.І. Борисов та В.П. Корж, ефективність міжнародного співробітництва у боротьбі з

транснаціональною злочинністю вимагає від держав вдосконалення та узгодження матеріального та процесуального законодавства[1, с. 4].

Щодо суб'єктів у боротьбі із діяльністю злочинних банд, Жаровська Г.П. надає наступну дефініцію: такими виступають злочинні організації, що у своїй діяльності здійснюють незаконні операції, які пов'язані пересуванням потоків інформації, грошей, об'єктів матеріального світу, а також інших нематеріальних, з використанням державних кордонів. Допоміжними чинниками у розвитку злочинності стають економічна нестабільність, корупція, насильство і розбіжності у системах кримінального правосуддя різних країн[3, с. 53].

Такі злочинні організації характеризуються високим ступенем організованості, оскільки перед учасниками угруповань стоять окремі задачі для реалізації своїх злочинних намірів, а також тісний зв'язок із злочинними групами інших країн, з метою досягнення виконання злочинних намірів, здатність швидко пристосовуватися до впливу на них з боку правоохоронних органів.

В Україні найбільш потерпає фінансова-промислова сфера суспільного життя від посягань транснаціональних злочинних угруповань, через предмет посягань – матеріальні блага. Фінансові операції, що організовуються транснаціональними угрупованнями відрізняються своєю глобальністю. Тому, на нашу думку, особливої уваги потребує винайдення новітніх методів та форм боротьби з такою злочинністю.

Таким чином, проаналізувавши визначення підходу до поняття «злочинної банди» можемо зробити наступні висновки щодо їх впливу на розвиток транснаціональної злочинності: завдає шкоду національним інтересам України та окремим державам, загалом; спричиняє загрозу міжнародній безпеці; є небезпечними для країн, що знаходяться у процесах економічних та політичних трансформацій, оскільки можуть скористатися суспільними проблемними у своїх корисливих цілях; погіршення національних рівнів криміногенного стану держав.

Список використаної літератури:

1. Борисов В.І., Корж В.П. Транснаціональна організована злочинність: деякі питання міжнародного співробітництва. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, № 12(2). Харків, 2000. С. 3-6.
2. Кваша О.О. Організатор злочину. Кримінальноправове та кримінологічне дослідження: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. С. 50.
3. Жаровська Г. П. Транснаціональне злочинне середовище: кримінально-правова та кримінологічна характеристика. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук.-практ. журн. Вид-во Міжвід. наук.-дослід. центру з пробл. боротьби з організованою злочинністю. Київ, 2013. С. 51-62.
4. Попко В.В. Криміналізація транснаціональних діянь згідно з Конвенцією ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. «Право. Людина. Довкілля»: наук.-практ. журнал. Міжнародне право, Vol. 10, No 3. Київ, 2019. С. 151-158
5. Столярський О.В. Вплив універсальних інституцій на протидію транснаціональній організованій злочинності. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Нац. ун-т "Одеська юридична академія", юрид. л-ра Вип. 74. Одеса 2014. С. 392-396.

Черняк Анна

курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:

Санакоев Дмитро Борисович

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань ДДУВС

ВПЛИВ ЗАГРОЗ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Причиною динамічних змін, що відбулися за останні роки в історії розвитку нашої держави та вплинули на рівень її безпеки стали: анексія Криму, втрата східних територій українських земель, активна еміграція населення, сировино-індустріальна пастка, підвищення рівня безробіття, енергетична залежність, високі темпи інфляції, військова агресія зі сторони Російської Федерації, високий рівень корупції, несприятливий бізнес-клімат та низький рівень інвестицій.

Деякі економічні чинники є певною загрозою для безпеки України. Експерти вважають: «Чітка фіксація загроз у державних документах найвищого рівня з відповідними заходами для їх нейтралізації допоможе усвідомити поточну складну ситуацію». Це розпочне і роботу з необхідними змінами у державній політиці для мінімізації негативного впливу загроз. Я цілком погоджуюся з цим твердженням, адже формування таких документів як Доктрина економічної безпеки, дозволить зробити прямий поштовх для сталого економічного розвитку держави та гідного рівня життя українців.

Низька конкурентоспроможність національної економіки. Ця проблема спричинена відсталістю технологічної бази більшості галузей, високою

енергомiсткiстю та ресурсомiсткiстю виробництва, низькою якiстю продукцiї та високими витратами виробництва. Спад iнвестицiйної активностi посилив тенденцiї старiння виробничого потенцiалу країни, проте оновлення фiзично та морально застарiлих основних фондiв не спостерiгається. Тобто, вiдбувається зростання ступеня зношеностi основних фондiв [1].

Погiршення стану науково-технiчного потенцiалу країни. Унаслiдок економiчної кризи сталася втрата позицiй на окремих напрямках науково-технiчного розвитку. Серйозним ударом для економiки країни став виїзд за кордон i вимушений перерозподiл в iншi сфери дiяльностi висококласних наукових фахiвцiв; сталася втрата престижностi iнтелектуальної працi; суттєво знизилася мотивацiя до досягнення якiсних її результатiв, припинили своє iснування багато наукових установ [2].

Кримiналізацiя економiки та корупцiя в органах державної влади. Значної гостроти для економiки держави нинi набуває кримiнальна загроза, оскiльки зводить нанiвець усi зусилля з реформування нацiонального господарства. Прикладами кримiналізацiї української економiки є зростання корупцiї та посилення організованої злочинностi, її проникнення в ключовi галузi української економiки; приховування прибуткiв i ухилення вiд сплати податкiв, порушення договiрних зобов'язань тощо [3].

Вважаємо, що падiння рiвня економiки нашої країни призведе до неспроможностi держави соцiально захистити малозабезпеченi верстви населення, зменшення рiвня її обороноздатностi, зниження темпiв розвитку науки i освiти в цiлому i, врештi, до втрати самої державностi. Держава повинна вживати певних заходiв, якi будуть впливати на нейтралiзацiю внутрiшнiх та зовнiшнiх загроз та пiдвищувати рiвень економiчної безпеки в цiлому.

Також для того щоб змiцнити безпеку України, захистити її вiд внутрiшнiх та зовнiшнiх загроз, необхідно для початку створити умови для розвитку економiки, зокрема для малого бiзнесу, адже приватнi пiдприємницкi структури дбають не тiльки про власнi iнтереси i безпеку, а й ураховують iнтереси держави i суспiльства, що сприяє пiдвищенню економiчної безпеки

України. Крім цього, необхідно вирішити макроекономічні завдання -наростити національне багатство та науково-технічний потенціал, досягти соціально-політичної стабільності та рівня життя населення, як у розвинених країнах. Важливим елементом є розвиток та зміцнення міжнародних економічних відносин з іншими державами.

На управлінському рівні необхідно скоротити установи, що не виконують свої функції, а також державні органи, в яких панує корупція. Необхідно перезавантажити та запропонувати нові підходи до їх формування, а уряд повинен, у свою чергу, протидіяти організованій злочинності зусиллями усіх правоохоронних органів, позбавлених політичних впливів.

Отже, для підвищення рівня безпеки України на державному рівні потрібно ухвалити низку нормативних документів – законів та урядових програм, що будуть закріплені за кожним сектором економіки. Також, вважаємо, що важливим буде долучити до цієї роботи не тільки органи державної влади, а й регіональні та місцеві органи управління.

Список використаної літератури:

1. Національна економіка. Навчальний посібник / А.Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Т. Л. Желюк, Т. М. Попович. К.: Знання, 2012. 463 с.

2. Щодо тенденцій і напрямів стимулювання інвестиційної діяльності в Україні в посткризовий період. Аналітична записка [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/639/>

3. Миндюк Т. П. Економічна злочинність в Україні та шляхи її подолання / Т. П. Миндюк [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/4882/1/148.pdf>

Черняк Н.П.

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблема протидії корупції в Україні у сучасних реаліях є надзвичайно актуальною. Корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, правопорядку, демократії, чесності та соціальній справедливості. Вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню як держави та суспільства в цілому, так і підприємствам, установам, організаціям.

Зазначимо, що основною метою антикорупційної реформи в Україні є суттєве зменшення корупції, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції. Тому розв'язання проблеми протидії корупції є одним із пріоритетних напрямків розвитку держави.

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» корупція – це використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Слід наголосити, що правоохоронні органи посідають одне з центральних місць у загальнодержавному механізмі протидії корупції. Зважаючи на те, що

корупція глибоко проникла в державний апарат і правоохоронні органи, держава створює відповідні центральні органи зі спеціальним статусом та правоохоронні органи з протидії корупції. Так, наприклад, Мовчан А.В. вважає, що для протидії корупції в Україні слід враховувати зарубіжний досвід. Він наголошує, що найбільших досягнень у реалізації антикорупційного законодавства вдалося отримати в тих країнах, де були створені незалежні спеціалізовані органи боротьби з корупцією [2, с. 119]. В Законі України «Про запобігання корупції», а саме в статті першій, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції визначено: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [1]. Однак, ми підтримуємо думку Мовчан А.В. та інших науковців, які вважають, що діяльність цих органів стикається з низкою проблем, пов'язаних з відсутністю якісної законодавчої бази, не розроблені системні підходи стосовно діяльності суб'єктів протидії корупції та їх взаємодії з громадянським суспільством у цій сфері, відсутнє концептуальне бачення організаційно-правового забезпечення протидії корупції.

Ефективна діяльність правоохоронних органів у сфері протидії корупції спроможна принести свої результати лише за умови комплексного поєднання з іншими антикорупційними заходами, які вже давно відомі й апробовані міжнародною спільнотою, а саме: відкритість влади; прозорість і зрозумілість процедур прийняття державних рішень; дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадськості; свобода слова; свобода та незалежність засобів масової інформації.

Слід погодитись з думкою науковців, про те, що структури громадянського суспільства повинні стати в Україні невід'ємною складовою національної системи доброчесності [3, с. 144].

Отже, корупція як негативне антисоціальне явище гальмує еволюцію економічної та правової систем, унеможливаючи при цьому наближення України до передових світових показників рівня життя. В умовах сьогодення значна увага повинна приділятися антикорупційній політиці та її законодавчій

підтримці, впровадженню нових антикорупційних механізмів, що сприятиме успішній реалізації нової Антикорупційної стратегії, апокращення ефективності протидії корупційним проявам є також одним із основних зобов'язань, взятих Україною у межах співпраці з міжнародними фінансовими та іншими організаціями.

Список використаної літератури:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення – 02.12.2020).
2. Мовчан А.В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. Вісник кримінального судочинства. № 1. 2017. С. 116-121.
3. Луценко М.М., Щербина Л.І. Корупція в Україні: сучасний стан і проблеми протидії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. № 15. 2015. С. 142-145. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2015_15\(2\)__40](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2015_15(2)__40) (дата звернення 02.12.2020).

Шаповалов Дмитро Олександрович

кандидат медичних наук

Заслужений лікар України

доцент кафедри криміналістики

та домедичної підготовки ФПФОДР

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЗЛОЧИННА ОРГАНІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

В умовах євроінтеграційних процесів, реформування політичної та соціально-економічної сфер діяльності в Україні відбувається зростання злочинності, насамперед організованої, яка дедалі набуває транснаціональних рис. На сьогодні простежується збільшення кількості організованих злочинних

угруповань, діяльність яких останнім часом набуває новітніх форм та методів.

Відповідно до статті 28 Кримінального кодексу України злочинні угруповання за ступенем організованості поділяються на такі види:

- а) група осіб;
- б) група осіб за попередньою змовою;
- в) організована група;
- г) злочинна організація.

На думку Ю. В. Стеценка, злочинна організація є найбільш небезпечним видом утворення серед усіх злочинних угруповань. Злочинна організація має складний опосередкований характер, призводить до формування стійких організованих форм зв'язків учасників, засвоєнню складних способів підготовки, вчинення й приховування кримінальних правопорушень, де безпосереднє спілкування між членами замінюється інформаційними зв'язками, а відносини мають діловий характер. [1, с. 374].

В цілому організація, у перекладі з французької, являє собою групу осіб, яка становить колектив, єдине ціле, об'єднане на основі спільної мети й завдань [2, с. 494], яка має складну організовану єдність [3, с. 446-447].

Можна погодитися з думкою О. І. Гурова, В. С. Овчинського і В. Г. Гриба, що злочинна організація являє собою досить складне та ієрархічне об'єднання, яке включає у себе безпосередніх виконавців кримінальних правопорушень, а також специфічної структури з контрольними, охоронними й ідеологічно-управлінськими функціями [4, с. 6-7].

Відповідно до пункту 4 статті 28 КК України, злочинною організацією визнається об'єднання осіб, яке є: стійким, ієрархічним, об'єднує декількох осіб (трьох і більше), за попередньою змовою зорганізоване його членами або структурними частинами для спільної діяльності.

На думку К. О. Чаплинського, злочинні організації відрізняються досить

складною структурою, ієрархічною побудовою та системою управління, володіють широкими зонами впливу, глибоко укорінені в офіційних структурах, мають у розпорядженні центри, служби контролю, зв'язку та інформації, а також нерухомість, офіційне прикриття (підприємства, казино, різноманітні фонди), що приносять прибуток. Уся діяльність злочинних організацій спрямована на безпосереднє вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, керівництво чи координацію злочинної діяльності інших осіб, забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших організованих злочинних груп. Власне кажучи, злочинні організації – це ті ж організовані групи, але з більш високим ступенем організованості й згуртованості, які вчиняють тяжкі злочини з використанням складних злочинних технологій, кримінального професіоналізму й корумпованих зв'язків і можуть існувати тривалий час. Вони характеризуються більш складною, ніж в організованих групах, структурою: складаються з окремих блоків, що очолюються лідерами; рядові члени не знають усіх учасників організації і спілкуються тільки з членами свого блоку[5].

Злочинним організаціям притаманні усі ознаки, що характеризують організовану злочинну групу. Але деякі з них мають свою специфіку. Зокрема, злочинні організації у своїй діяльності теж прагнуть отримати максимальні злочинні прибутки. Але при цьому, вони можуть отримувати доходи як від незаконної злочинної діяльності (зокрема, торгівля зброєю та наркотиками, проституція), так і на основі законної діяльності (наприклад, торгівля, банківські послуги, спонсорська або благодійна діяльність тощо).

Залежно від сфер діяльності злочинних організацій, можна розрізнити групи, що діють у сферах: промисловості, сільського (фермерського) господарства, підприємництва, фінансово-кредитній, експорту й зовнішньої торгівлі, військової промисловості й оборони, медицини, приватизації, політики, високоточних технологій, обслуговування, науки, туризму та шоу-бізнесу [5].

Підсумовуючи, слід зазначити, що працівники слідчих підрозділів повинні встановлювати ознаки злочинної організації ще на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, учинених кримінальними угрупованнями. Це дозволить виявити характер й ступінь психологічної єдності і взаємної підтримки членів кримінальних угруповань, їхню згуртованість й організованість, що допоможе кваліфікувати злочинну групу як організовану та обрати правильний напрям подальшого розслідування для встановлення лідера кримінального групування та ознак його організованості, визначити першочергові слідчі (розшукові) дій, НСРД та оперативно-розшукові заходи.

Список використаної літератури:

1. Стеценко Ю.В. Виявлення таємних комунікацій як складова протидії організованій злочинності на сучасному етапі. Держава і право. 2002. № 17. С. 374-377.
2. Юридичний словник / За ред. Б.М. Бабія, Ф.Т. Бурчака, В.М. Корецького, В.В. Цветкова. – Видання друге, перероблене і доповнене. – К., 1983.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – 4-ое изд. дополн. – М.: ГИС, 1960.
4. Гриб В.Г. Противодействие организованной преступности: Учебное пособие для вузов / Под ред. А.И. Гурова, В.С. Овчинского. – М.: ИНФРА-М., 2001.
5. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монографія / Чаплинський К. О. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 304 с.

Шраго Альона Олексіївна
ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
ФПФПКП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
старший лейтенант поліції

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ТА СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗБУТУ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ МЕРЕЖЕЮ ІНТЕРНЕТ

Низький рівень розкриття кримінальних правопорушень у нашій країні обумовлений значною мірою роз'єднаністю дій органів слідства та оперативних підрозділів, слабкими й непродуктивними формами взаємодії, недостатньою професійною підготовкою. Не випадково саме тому докладається багато зусиль для того, щоб віднайти оптимальний варіант організації взаємодії, який забезпечував би найбільш раціональний розподіл обов'язків між органами, що ведуть боротьбу зі злочинністю у сфері боротьби зі злочинами, пов'язаними зі збутом та розповсюдженням порнографічної продукції мережею Інтернет, забезпечив би узгодженість у плануванні й проведенні гласних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій (далі – СРД та НСРД).

Методологічним підґрунтям нашого дослідження є праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених таких як: О.М. Ємець [1], О.Б. Западнюк [2, с. 84-87], О.Л. Журба [3], Д.Г. Казначеев [4, с. 268-276], Ю.С. Нагачевська [5, с. 122-137], А.А. Небитов [6], Д.Б. Санакоєв [7] та інших авторів. Водночас, з огляду на процеси реформування правоохоронних органів України, а також беручи до уваги постійне оновлення способів вчинення злочинів, окреслене питання залишається відкритим та потребує додаткового наукового опрацювання. У зв'язку з цим здійснимо спробу дослідити комплекс питань, пов'язаних з особливостями взаємодії оперативних підрозділів МВС України зі слідчими підрозділами у сфері протидії збуту та розповсюдженню

порнографічних предметів мережею Інтернет, виробити і запропонувати шляхи вдосконалення механізмів взаємодії.

Основою взаємодії між слідчим та працівниками оперативних підрозділів, в першу чергу, є наступні закони України та відомчі нормативні акти: КПК України [8], Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» [9] та «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (Розділ V) [10], Накази Міністерства внутрішніх справ «Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю» [11] та «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» [12] тощо.

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень, опитування працівників підрозділів кіберзлочинності та слідчих НПУ показав, що серед основних організаційних форм слід виділити такі: 1) спільне планування розслідування злочину (зазначають 75% оперативників та 89% слідчих); 2) взаємне інформування між слідчим і оперативним працівником під час розслідування злочинів у сфері збуту та розповсюдження предметів порнографічного характеру мережею Інтернет, що дозволяє своєчасно вносити необхідні корективи до плану роботи (зазначають 95% оперативників та 98% слідчих); 3) спільне обговорення результатів процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів, висування і перевірку версій (зазначають 79% оперативників та 84% слідчих); 4) спільні виїзди слідчого і оперативних працівників в іншу місцевість для проведення процесуальних дій і оперативно-розшукових заходів, (зазначають 75% оперативників та 79% слідчих).

Обмін інформацією між слідчими та оперативними підрозділами відбувається у різноманітний спосіб: у письмовій формі, усно або шляхом безпосереднього ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які становлять інтерес. Крім того, необхідна інформація також може бути надана в копіях документів, у формі довідки-меморандуму та в інший спосіб.

Організаційною формою взаємодії слідчих та оперативних працівників є проведення спільних службових нарад з актуальних проблем взаємодії,

обговорення результатів спільних дій, підбиття підсумків з метою усунення недоліків та підвищення ефективності здійснення взаємодії у майбутньому. Ця спільна діяльність дає змогу підтримувати якість взаємодії слідчого з оперативними підрозділами на належному рівні й удосконалювати її. Таку думку підтримали опитані нами працівники підрозділів протидії кіберзлочинності (66% опитаних) та слідчих (71% опитаних), що спеціалізуються на розслідуванні кіберзлочинів.

Вагомою організаційною формою взаємодії між оперативними та слідчими підрозділами є створення слідчо-оперативної групи. Перевага такої організаційної форми взаємодії, як СОГ полягає в наступному: 1) надає можливість організувати роботу слідчих і працівників оперативних підрозділів за спільно розробленим планом (зазначають 53% оперативників та 64% слідчих); 2) забезпечує чіткий розподіл компетенції, функцій та персональної відповідальності між слідчими та оперативними працівниками під час вирішення ними спільних завдань, пов'язаних з розкриттям та розслідуванням злочинів (зазначають 61% оперативників та 79% слідчих); 3) дає змогу слідчому оптимально та раціонально використовувати наявні в розпорядженні групи сили й засоби (зазначають 43% оперативників та 68% слідчих); 4) сприяє налагодженню стосунків між слідчими та оперативними працівниками (зазначають 53% оперативників та 46% слідчих); 5) дозволяє організувати та здійснювати дієвий організаційний і процесуальний контроль за ходом розслідування (зазначають 42% оперативників та 48% слідчих). Аналіз матеріалів кримінальних проваджень, опитування слідчих та оперативних працівників показали, що створення та функціонування СОГ є ефективною формою взаємодії.

У п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України визначено, що слідчий уповноважений доручати проведення СРД та НСРД відповідним оперативним підрозділам. Такі доручення він надає у письмовій формі, а під час їх виконання співробітники оперативних підрозділів користуються повноваженнями слідчого [18]. Це свідчить про те, що в ході розслідування злочинів, пов'язаних зі збутом та

розповсюдженням порнографічних предметів мережею Інтернет, слідчий стає керуючим суб'єктом, а співробітник оперативного підрозділу – керованим. Своїм дорученням слідчий корегує і направляє не тільки проведення СРД та НСРД, а й координує оперативно-розшукову діяльність у потрібному напрямку, контролює її хід та результати.

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень та опитування працівників кіберполіції НП та слідчих підрозділів, що спеціалізуються на розслідуванні даної категорії злочинів дозволив виділити найбільш оптимальні форми сприяння слідчому з боку оперативних працівників під час розслідування злочинів, пов'язаних зі збутом та розповсюдженням порнографічних предметів мережею Інтернет: – видалення з місця проведення слідчої (розшукової) дії сторонніх осіб та забезпечення його охорони (азначають 57% оперативників та 64% слідчих); – виключення можливості вчинення сторонніми особами будь-яких дій з комп'ютерною технікою, їх користування іншими технічними засобами, що можуть за допомогою бездротових технологій вносити зміни в інформацію (видаляти її) (азначають 86% оперативників та 79% слідчих); – забезпечення цілісності шуканих об'єктів від дій осіб, зацікавлених у їх не виявленні або знищенні (азначають 83% оперативників та 87% слідчих); – доручення оперативному підрозділу на встановлення свідків, виявлення слідів, їх фіксацію, забезпечення явки осіб, які потрібні для участі в процесуальній дії (азначають 46% оперативників та 62% слідчих); – виділення працівників для особистої участі в процесуальній дії в допомогу слідчому або під його керівництво (азначають 57% оперативників та 74% слідчих).

Отже, проведене нами системне і комплексне узагальнення наявних проблемних питань, що виникають під час взаємодії слідчих та оперативних працівників, дає можливість зробити висновок про те, що запорукою налагодження ефективної взаємодії є наявність таких взаємопов'язаних компонентів: 1) узгоджене планування; 2) розподіл обов'язків між суб'єктами; 3) постановка перед суб'єктом чітких і конкретних задач; 4) своєчасний обмін інформацією; 5) контроль. Таку думку підтримали опитані нами працівники

підрозділів протидії кіберзлочинності (75% опитаних) та слідчих (89% опитаних), що спеціалізуються на розслідуванні кіберзлочинів.

Врахування думок практиків, особистий досвід виявлення та розслідування злочинів, дозволили запропонувати обов'язкові умови взаємодії слідчих та оперативних працівників до яких віднести: 1) неухильне та обов'язкове дотримання всіма учасниками законності; 2) грамотний розподіл повноважень слідчого й оперативного працівника, що пов'язаний із специфіки їхньої діяльності та компетентністю; 3) комплексне використання сил і засобів, якими володіє слідчий і оперативні працівники; 4) координуюча роль слідчого та його процесуальна самостійність у процесі прийняття рішень.

Отже, оперативні працівники і слідчий виконують кожний свої функції та задачі, а успіх їхньої спільної діяльності залежить від безпосереднього і опосередкованого взаємозв'язку і взаємодоповнюваності. Спільна робота слідчих та оперативних працівників під час розслідування збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею Інтернет має ретельно узгоджуватися з планом розслідування й ґрунтуватися на результатах спільної оцінки слідчих та оперативно-розшукових ситуацій.

Список використаної літератури:

1. Ємець О. М. Протидія оперативними підрозділами ОВС України торгівлі людьми, вчиненої організованою групою: криміналістичний та оперативно-розшуковий аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. М. Ємець ; НАВС. – К., 2011. – 20 с.
2. Западнюк О. Б. Організація оперативно-розшукової роботи підрозділами по боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми / О. Б. Западнюк // Науковий вісник НАВСУ. – 2003. – Ч. 2, № 2. – С. 84-87.
3. Журба О. Л. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності для порушення кримінальних справ про торгівлю людьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. Л. Журба ; ЛьвДУВС. – К., 2011. – 20 с.
4. Казначєєв Д. Г. Оперативна розробка осіб, які займаються торгівлею

людьми / Д. Г. Казначєєв // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – Спец. вип. – С. 268-276.

5. Нагачевська Ю. С. Основні заходи щодо виявлення та розкриття торгівлі жінками з метою сексуальної експлуатації / Ю. С. Нагачевська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – Спец. вип. № 1 – С. 122-137.

6. Небитов А. А. Кримінологічні засади запобігання торгівлі людьми або іншій незаконній угоді щодо людини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / А. А. Небитов ; НАВС. – К., 2011. – 21 с.

7. Санакоєв Д. Б. Розслідування торгівлі людьми, вчиненої організованими групами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Д. Б. Санакоєв ; ДДУВС. – К., 2004. – 20 с.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. (зі змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. (зі змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

10. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

11. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>

12. Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України та Центрального управління Служби безпеки України від 10.06.2011 р. № 317/235. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0822-11>

Шиян Дмитро Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету Інституту управління та права
Національного університету «Запорізька політехніка»

Шиян Ольга Юріївна

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету Інституту управління та права
Національного університету «Запорізька політехніка»

ЕКОНОМІЧНІ ОБСТАВИНИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ НЕЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

У ст. 210 Кримінального кодексу України передбачена кримінальна відповідальність за нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням.

Одними зі складових обставин криміналізації цього кримінального правопорушення є економічні фактори.

В економічному аспекті питання використання бюджетних коштів були розглянуті такими вченими як: О. П. Кириленко, В. А. Копилов, І. Л. Крещенко, Б. С. Малиняк, Д. С. Олійник, А. В. Скрипник, І. Я. Чугунова та іншими.

Відповідно до Бюджетного кодексу України та Концепції застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі (затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 р. № 538-р), основним принципом бюджетної політики є цільовий характер бюджетних коштів. Він полягає в тому, що бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями, а також у встановленні безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання.

Використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету здійснюється на стадії виконання бюджету з метою

позитивного впливу на рівень соціально-економічного розвитку країни та добробуту громадян. Бюджетна політика України є головним інструментом державного впливу та регулювання стану й розвитку економіки. При здійсненні такого регулювання постають певні стратегічні проблеми, що потребують вирішення. Однією з таких важливих проблем є нецільове використання бюджетних коштів. Недостатньо вирішеними в методичному та практичному аспектах залишаються питання аналізу макроекономічних наслідків нецільового використання бюджетних коштів і оцінювання їхньої ефективності [1, с. 35]. Існуючі проблеми фінансової системи й бюджету, зокрема, є наслідком неефективного управління системою органами державної влади (в особі їх керівників) на всіх рівнях влади. Корупція, некомпетентність, безвідповідальність можновладців – ось основні причини бюджетних правопорушень та гальмування економічного зростання [2, с. 28].

Для правильного вирішення на практиці питання нецільового використання бюджетних коштів треба розкрити поняття цільового та нецільового використання бюджетних коштів в економічному аспекті [3, с. 46].

Цільове використання бюджетних коштів – це своєрідний інструмент, що використовується для забезпечення виконання рішення (Закону про Державний бюджет України на відповідний рік чи рішення про місцевий бюджет) щодо спрямування на задоволення конкретних суспільних потреб певної частини суспільних ресурсів, які мобілізуються державою чи територіальною громадою через бюджети.

Поняття нецільового використання бюджетних коштів об'єднує багато різних порушень, що суттєво різняться за своєю суспільною небезпекою. Нецільове використання бюджетних коштів може призводити або не призводити до втрати бюджетних ресурсів, супроводжуватися або не супроводжуватися отриманням суспільством адекватних вигод.

На нашу думку, доцільно погодитись з О. О. Непочатенко, який стверджує, що рівень соціально-економічного розвитку країни більшою мірою залежить не стільки від наявних економічних ресурсів, скільки від ефективної

системи управління ними. Якість управління державними видатками характеризується ступенем виконання функцій і демонструє суспільству, наскільки дієвою є та результативною є бюджетна політика, як використовуються кошти платників податків [4, с. 46].

Економічні чинники виникають і прогресують головним чином в умовах, коли недостатньо реалізуються або ігноруються національні інтереси і пріоритети держави в найважливіших структурах макроекономіки.

Отже, серед широкого спектра факторів економічного характеру, що суттєво вплинули на рівень, динаміку та структуру кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, можемо виділити такі:

- відсутність економії бюджетних коштів та використання їх виключно за цільовим призначенням з боку розпорядників і несумлінних одержувачів бюджетних коштів. Така поведінка зазвичай обумовлена прагненням незаконно отримати бюджетну підтримку та використати її на власний розсуд;

- відсутність економічно обґрунтованого та законодавчо регламентованого механізму надання фінансової підтримки за рахунок бюджетних коштів. Це сприяє зловживанням з бюджетними коштами, їх неефективному чи нецільовому використанню;

- існування «тіньового» сектору економіки, який охоплює майже всі сфери життєдіяльності країни та забезпечує своє функціонування переважно через створення фіктивних фірм, використання підставних осіб, проведення безтоварних операцій;

- зростання загальної суми заборгованості по виплаті заробітної плати;

- падіння валового внутрішнього продукту;

- зниження рівня матеріального забезпечення населення. Невідповідність рівня матеріального забезпечення службовців та їх життєвих потреб, що породжує корисливу мотивацію державних службовців під час розподілу та використання бюджетних коштів;

- зростання рівня безробіття.

Серед широкого загалу економічних чинників найважливішими, такими, що потребують негайного реагування з боку державних інституцій, є такі: існування «тіньового» сектора економіки, який охоплює майже всі сфери життєдіяльності країни та забезпечує своє функціонування переважно через створення фіктивних фірм, використання підставних осіб, проведення безтоварних операцій; падіння вітчизняного виробництва, криза робочих місць, дефіцит бюджету, наявність можливостей для юридичних та фізичних осіб ухилятися від сплати податків, що створює значні труднощі у виконанні дохідної частини, повноту стягнення податкової заборгованості.

Слід вказати і на такий фактор економічного характеру, як відсутність економії бюджетних коштів та використання їх виключно за цільовим призначенням з боку несумлінних отримувачів бюджетних коштів. Така поведінка, як правило, зумовлюється прагненням незаконно отримати фінансову допомогу та використати її на власний розсуд [5, с. 43–44].

Таким чином, одним із значних видів факторів, що визначають соціальну обумовленість криміналізації нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, є економічні чинники, які, у тому числі, певним чином пояснюють існування кримінальної відповідальності за такі порушення бюджетного законодавства, криміналізацію такого суспільно небезпечного діяння та його суспільну небезпеку. Вони одночасно виступають детермінантами (причинами та умовами) такого виду злочинності, що підлягають усуненню або принаймні зменшенню їх впливу з метою запобігання їй.

До економічних чинників, що визначають соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням, належать: відсутність економії бюджетних коштів та використання їх виключно за цільовим призначенням з боку розпорядників і несумлінних одержувачів бюджетних коштів; відсутність

економічно обґрунтованого та законодавчо регламентованого механізму надання фінансової підтримки за рахунок бюджетних коштів; існування «тіньового» сектору економіки, який охоплює майже всі сфери життєдіяльності країни та забезпечує своє функціонування переважно через створення фіктивних фірм, використання підставних осіб, проведення безтоварних операцій; зростання загальної суми заборгованості по виплаті заробітної плати; падіння валового внутрішнього продукту; зниження рівня матеріального забезпечення населення; зростання рівня безробіття.

Список використаної літератури:

1. Крещенко І. Л. Проблеми використання бюджетних коштів. *Науково-технічна інформація*. 2009. № 4 (42). С. 35–41.

2. Радіонов Ю. Д. Проблеми бюджету та їх вплив на регулювання економічного росту. *Проблеми бюджету та їх вплив на регулювання економічного росту*. 2013. № 10 (жовтень). С. 23–28.

3. Перепічка П. Нецільове використання бюджетних коштів : економічний зміст, проблемні питання та шляхи їх розв'язання. *Фінансовий контроль*. 2010. № 5 (58). С. 45–47.

4. Стан та перспективи розвитку фінансової системи України / під ред. д. е. н., професора О. О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочинський», 2012. 324 с.

5. Руфанова В. М., Титаренко О. О. Запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2012. 200 с.

Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
підполковник поліції

ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Кримінальні правопорушення, які вчиняються в економічній сфері є одним з факторів негативного впливу на розвиток нашої держави. Сучасні економічні злочини характеризуються складними та різноманітними способами та методами їх скоєння, тому однією із головних проблем залишається підняття професіональних навичок та авторитету правоохоронних органів.

На теперішній час, відповідно до функцій та повноважень правоохоронних органів (Національної поліції України, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України), кожний з цих органів наділений досить значним об'ємом повноважень, пов'язаних із здійсненням контрольних функцій у сфері державних закупівель.

Ефективна діяльність правоохоронних органів в протидії злочинності безпосередньо залежить від отримання всебічної, повної та достовірної інформації щодо кількісних і якісних показників певного виду злочинів та визначення тенденцій розвитку досліджуваного явища.

Злочини у сфері економіки переважно мають латентний характер і вчиняються особами, які за своїм рівнем освіти, інтелектом, службовим становищем та корупційними зв'язками здатні створити перешкоди, що унеможливають своєчасне запобігання, виявленні та документування злочинів, працівниками поліції, яким доводиться працювати безпосередньо над їх розкриттям.

Слідча практика вказує на те, що розкрити економічний злочин та виявити всіх злочинців можливо лише тоді, коли встановлений спосіб, яким

користувались злочинці.

Властивості розслідування економічних злочинів, до числа яких належать й злочини у сфері державних закупівель, в першу чергу обумовлені особливостями відображення цих злочинів у навколишньому середовищі. Процес збирання доказів, а виходячи з цього і проведення слідчих (розшукових) дій у значній мірі обумовлено носіями інформації, які дозволяють встановити обставини тих чи інших кримінальних правопорушень і надати їм кваліфіковану оцінку. Злочини у сфері державних закупівель вчиняються під оболонкою договорів купівлі-продажу, яким передують конкурсні торги, що знаходять багаторазове документальне відображення.

В Україні в 2014 році громадяни надихнулися кроками влади щодо боротьби з корупцією. Відкриття системи державних закупівель "ProZorro" було прийнято "на ура". Електронна система "ProZorro", яка була створена в 2014 році, позиціонувала себе, як єдиний дієвий, надійний інструмент для електронної торгівлі. Система гарантувала безпечність, відсутність корупційних дій та рівні можливості для учасників. Ця система, яка створена для надання допомоги бізнесу, повинна була допомагати здійсненню розвитку бізнесу молодим компаніям та підприємствам, які тільки вийшли на ринок. 17 лютого 2016 року президент України Петро Порошенко підписав закон "Про державні закупівлі", який передбачав введення електронної системи для здійснення всіх державних закупівель товарів і послуг. А з 1 серпня 2016 року Електронна система "ProZorro" стала обов'язковою до використання на всій території країни.

Проаналізувавши стан діяльності системи державних закупівель в Україні, можна зробити висновок про те, що на теперішній час залишається значна кількість невирішених проблем щодо нормативно-правового врегулювання цієї сфери, а від того з'являється велика кількість зловживань як з боку замовників так і з боку учасників публічних торгів. Вивчення та аналіз процедур закупівель, здійснених розпорядниками державних коштів дозволяють зробити висновок, що більшість злочинів та інших правопорушень,

які мали місце під час проведення державних закупівель, носять системний характер.

Таким чином, спостерігаються багато фактів проведення фіктивних тендерних закупівель за завищеними цінами, монополістичної змови учасників торгів, просування на ринок підконтрольних замовнику, а в деяких випадках взагалі фіктивних підприємств, за рахунок яких замовники торгів отримують винагороду у відсотковому співвідношенні від вартості укладеного договору (відкат). З метою створення недобросовісної та фіктивної конкуренції досить часто відбуваються торги, коли підконтрольні підприємства-учасники подають різні за ціною тендерні пропозиції для формального додержання процедури державної закупівлі. Крім того, певне розповсюдження отримала практика, коли ряд підприємств, перемагаючи у закупівлі, зазначають найкращі умови та, як наслідок, укладають договори, але потім ці договори не виконують, внаслідок чого замовник несе збитки, тому що на проведення нової закупівлі немає часу.

Після проведення торгів не перевіряється якість виконання укладених договорів із закупівлі. Дуже часто спостерігається змова замовника та учасника щодо невиконання або неналежного виконання укладених договорів, оскільки не передбачено обов'язкове здійснення інформування щодо виконання договору на всіх його етапах, з метою уникнення вчинення зловживань, пов'язаних з безпідставним збільшенням ціни договору після проведення тендеру.

Як правило, замовники закупівель заводять в якості учасників торгів підконтрольні підприємства, які, у свою чергу, знаходять ще підприємства для участі в якості технічного учасника, які вказують у тендерних пропозиціях більш високі ціни, ніж підконтрольне замовнику підприємство. У подальшому замовником оприлюднюється на веб-порталі уповноваженого органу прийняття рішення (повідомлення) про те, що в тендері перемогло підприємство, яке запропонувало більш низьку ціну, але насправді така ціна може в декілька разів перевищувати ринкову вартість товарів, робіт або послуг, відповідно «відкат» становить до 30 відсотків від суми договору укладеного з переможцем.

Узагальнення здійснених процедур державних закупівель протягом

останніх років свідчить про те, що однією з причин нанесення державі збитків при проведенні тендерів є те, що розпорядники державних коштів, уповноважені особи та тендерні комітети замовників, неналежно виконуючі свої функціональні повноваження, не здійснюють попереднього аналізу та вивчення ринку товарів, робіт, послуг та цін на ньому, що є важливим чинником ефективності проведених торгів. Відсутність даної інформації може привести до акцепту цінових пропозицій учасників за ціною, яка буде перевищувати середньо ринкову, яка діє на ринку на момент проведення торгів.

Досить часто зустрічаються випадки, коли підприємства – переможці процедури закупівлі в ході виконання робіт за договором використовують будівельні матеріали низької якості або взагалі будівельні матеріали, які не відповідають проектно – кошторисній документації, що дає змогу привласнити значний відсотків коштів передбачених на виконання певного виду робіт. Окрім зазначеного, регулярними порушеннями законодавства є випадки коли службові особи підприємств підрядників, в ході виконання будівельних робіт за попередньою змовою із службовими особами, які здійснюють технічний нагляд за об'єктом будівництва та замовниками цих робіт вносять заздалегідь недостовірні відомості до офіційних документів – актів приймання виконаних підрядних робіт Форми КБ-2в про обсяги та вартість виконаних будівельних робіт, відповідно відомості вказані в актах приймання виконаних будівельних робіт Форми КБ-2в які складено за договором підряду, фактично не відповідають виконаним роботам. Таким чином розпорядник, підрядник та інженер з технічного нагляду шляхом вчинення протиправних дій заволодівають коштами державного бюджету або коштами місцевої громади. Вказані дії кваліфікуються відповідно до дій вчинених кожною із сторін, враховуючи займану посаду особи та її службових повноважень, найчастіше відповідальність за вчинення таких дій настає за статтями 191, 364, 366, 367 Кримінального кодексу України.

Окремі порушення законодавства про закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти можуть містити ознаки суспільно небезпечних діянь,

визначених статтями 191 (Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становище), 210 (Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням), 358 (Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів), 364 (Зловживання владою або службовим становищем), 366 (Службове підроблення), 367 (Службова недбалість) Кримінального кодексу України.

Крім того, слід відзначити ряд недоліків самого Закону на які слід звернути увагу, в частині другій статті 16 відсутня норма обов'язкового кваліфікаційного критерію наявності фінансової спроможності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, довідка з банку про відсутність (наявність) заборгованості за кредитами); пунктом 1 частини 1 статті 31 визначена підстава відхилення тендерних пропозицій (не надав забезпечення тендерної пропозиції, якщо таке забезпечення вимагалось замовником), яка являється дискримінаційною для бюджетних установ, які не можуть планувати видатки на вказані цілі.

Вивчаючи та аналізуючи діючий Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII та інші нормативно-правові акти з питань здійснення державних закупівель, можна зробити відповідний висновок, що тендерний комітет замовника, уповноважена особа, майже не несуть ніякої відповідальності за неналежне проведення або навмисне порушення процедур закупівлі. Як наслідок, скасовуються результати торгів, оголошується нова процедура з метою досягнення вигідного службовим особам підприємства - замовника результату. Однак, відповідальні особи за допущені порушення при проведенні попередніх торгів не несуть відповідальності.

На сьогодні існує необхідність у законодавчому врегулюванні питання комунікації між Антимонопольним комітетом України, Державною аудиторською службою України та Національною поліцією України відповідно до якої сторони, а також їх територіальні підрозділи зможуть обмінюватися

інформацією щодо виявлених порушень у сфері державних закупівель та вживати заходів реагування згідно чинного законодавства України.

Список використаної літератури:

1. Про публічні закупівлі : Закон України : від 25.12.2015 р., № 922-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 9. – Ст. 89.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379)
3. Господарський кодекс України: Закон України : від 16.01.2003 р., № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 18-22. - Ст. 144.
4. Адміністративне право України. Академ. курс : підруч.: [у 2-х тт.] : Т. 1. Заг. частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: ТОВ «Вид-во» «Юридична думка», 2007. – 592 с.
5. Квач В. Ю. Загальнотеоретичні положення про публічні закупівлі: поняття та призначення/ В. Ю Квач, Р. В. Афанасієв // Молодий вчений. – 2017. – № 11 (51). – С. 884-887.
6. Критенко О.О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі» / О.О. Критенко // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 19-26.
7. Селіванова Н. П. Адміністративно-правове забезпечення функціонування системи електронних закупівель в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Селіванова Наталя Петрівна ; Науково-дослідний інститут публічного права. – К., 2017. – 222 с.